

Nr 133.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående organisationen av försvarets centrala tyg-, intendentur- och civilförvaltning m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

(1:a och 5:e avd.)

1:o) **Principer och organisation.** I propositionen nr 109 har Kungl. Maj:t (s. 3—469 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 5 mars 1954) föreslagit riksdagen att dels besluta att den centrala tyg-, intendentur- och civilförvaltningstjänsten inom försvaret skall med genomförande från och med den 1 juli 1954 organiseras enligt de riktlinjer, som i nämnda statsrådsprotokoll angivits, dels ock bemyndiga Kungl. Maj:t att i de olika hänseenden, som berörts i sagda statsrådsprotokoll, vidtaga de åtgärder, som betingas av övergången till den nya organisationen.

I samband härmed har utskottet till behandling förehåft
dels tre i anledning av förevarande proposition inom andra kammaren väckta motioner, nämligen

en av herr *Lindberg m. fl.* (II: 607), vari hemställts dels att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t ville anhålla om utredning av frågan om ett centralt organ för utförande av forskning och utveckling inom försvaret samt att Kungl. Maj:t snarast förelägger riksdagen de förslag vartill utredningen kan föranleda, dels ock att, intill dess ett sådant organ kommer till stånd, för att icke hämma forskning och utveckling inom försvaret, tills vidare förvaltningscheferna medges rättighet att liksom hittills å saksanslag anställa erforderlig personal,

en av herrar *Fröding* och *Boija* (II: 666), vari hemställts, att riksdagen måtte besluta, att i propositionen föreslagna befattningar för major eller kommandörkapten av 2. graden skall vara alternativa och alltså kunna besättas alternativt med major eller överstelöjtnant resp. kommandörkapten av 2. eller 1. graden, samt

en av herrar *Löfgren* och *Boija* (II: 667), vari hemställts, att riksdagen måtte besluta, att i propositionen i lönegrad Cs 10 föreslagna byråchefstjänster skall placeras i lönegrad 37 samt de i lönegrad Cp 10 föreslagna skall placeras i lönegrad Cp 13,

dels ock två likalydande motioner, väckta inom den ordinarie motions-tiden vid riksdagens början, den ena inom första kammaren av herr *Lundqvist m. fl.* (I: 280) och den andra inom andra kammaren av herr *Braconier* (II: 232), i vilka hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamt utredning beträffande avveckling av försvarets fabriksstyrelse och därav föranledda organisatoriska frågor.

Beträffande de skäl, motionärerna anfört till stöd för sina yrkanden, hänvisas — i den mån redogörelse härför icke lämnas i det följande — till motionerna II: 607, II: 666, II: 667 och I: 280.

INLEDNING.

Organisationen av försvarets centrala förvaltning har till sina grunddrag fastställts efter beslut av 1943 års riksdag. Beslutet innebar i stort, att den dittills i princip försvarsgrensvis ordnade förvaltningen för vissa områden organiserades gemensamt för samtliga försvarsgrenar under det att på andra områden en försvarsgrensvis utövad förvaltning bibehölls.

Inom tygförvaltningens område bibehölls visserligen en försvarsgrensvis ordnad förvaltning inordnad under armé-, marin- och flygförvaltningarna, vilka var och en för sin försvarsgren har ansvaret såväl för vilka slag och vilka kvantiteter av krigsmateriel som skall anskaffas som för projektering och konstruktion av dylik materiel. Vid sidan av försvarsgrenarnas förvaltningsorgan tillskapades emellertid ett för försvarsgrenarna gemensamt industriorgan — krigsmaterielverket — med huvudsaklig uppgift att omhänderha det industriella krigsförberedelsearbetet (viss del av detta arbete, som tidigare åvilat ett särskilt organ — rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap — men som under beredskapstiden överflyttats till olika krisorgan, skulle dock tills vidare alltjämt tillkomma dessa), att för försvarsgrensförvaltningarnas räkning utföra anskaffningar av såväl sådan materiel som är att hänföra till mass- eller standardvaror som även viss annan krigsmateriel, att utöva merkantil avtalsgranskning och rådgivning, att handlägga standardiserings- och vissa konstruktionsfrågor, att utöva leveranskontroll samt att handha s. k. industriförråd (omfattande bl. a. råvaror, halvfabrikat, sammansatt ammunition, verktygsmaskiner och mättdon).

Även i fråga om intendenturförvaltningen bibehölls genom 1943 års beslut en försvarsgrensvis ordnad förvaltning förlagd till intendenturavdelningar inom armé-, marin- och flygförvaltningarna. I icke obetydlig utsträckning överläts emellertid anskaffningen av intendenturmateriel åt krigsmaterielverket, som på detta område tillagts likartade befogenheter som beträffande tygmateriel.

Ledningen av försvarets fabriker samt vissa anläggningar för repara-

tions- och underhållsverksamhet undantogs från försvarsgrensförvaltningarna och anförtroddes åt ett med utgångspunkt från försvarsväsendets verkstadsnämnd nytillskapat verk, försvarets fabriksstyrelse.

Vad angår den centrala fortifikations- och byggnadsförvaltningen bibehölls genom 1943 års beslut en försvarsgrensvis ordnad organisation inordnad under armé-, marin- och flygförvaltningarna.

Försvarets centrala sjukvårdsförvaltning blev genom 1943 års beslut ordnad helt och hållet gemensam för samtliga försvarsgrenar. Det gemensamma organet benämndes försvarets sjukvårdsförvaltning.

På civilförvaltningens område slutligen skapades genom inrättandet av försvarets civilförvaltning även här en för försvarsgrenarna gemensam organisation. Såväl försvarsgrensförvaltningarna som de vid sidan av försvarets civilförvaltning upprättade, för försvaret gemensamma förvaltningarna erhöll emellertid administrativa organ med uppgift att tillgodose det behov av civil sakkunskap, som ansetts föreligga inom verken i den löpande tjänsten, för kassa- och räkenskapsföring m. m.

Vid anmälan år 1943 av frågan om organisationen av försvarets centrala förvaltning (prop. 1943:180) erinrade föredragande departementschefen, att den föreslagna organisationen i åtskilliga avseenden innefattade betydelsefulla nyheter i jämförelse med dittillsvarande organisation. Det syntes med hänsyn härtill vara uteslutet att på förhand med säkerhet bedöma varje detalj i den nya organisationen, varför jämkningar kunde visa sig erforderliga eller önskvärda.

Frågan om en översyn av den sålunda fastställda förvaltningsorganisationen eller delar därav har senare i olika sammanhang aktualiserats. En närmare redogörelse härför lämnas å s. 4—6 i förevarande proposition, till vilken redogörelse utskottet får hänvisa.

Det må även framhållas att 1943 års beslut rörande den centrala förvaltningsorganisationen på tre punkter lämnade i viss mån öppet huru denna organisation borde i detaljerna närmare gestaltas. Sålunda kunde vid detta tillfälle i brist på närmare utredning icke slutligt avgöras på vad sätt krigsindustriplaneringen borde infogas i sitt sammanhang med verksamheten för central samordning och handläggning av landets försörjningsfrågor i dess helhet. Det lämnades öppet, huruvida icke den framtida lösningen av denna mera generella planeringsfråga kunde föranleda vissa jämkningar i krigsmaterielverkets organisation och befogenheter. — Vidare kunde, vad förvaltningarnas personalorganisation beträffar, vid 1943 års beslut ställning i huvudsak tagas endast till behovet av vissa nyckelbefattningar. Personalbehovet i lägre lönegrader kunde i allmänhet under pågående förstärkt försvarsberedskap icke tillförlitligt bedömas. Det förut-sattes att denna fråga skulle upptagas framdeles, sedan normala förhållanden inträtt, samt att vissa utökningar av den för fredstid avsedda personalen då kunde bli erforderliga, främst med hänsyn till den beslutade

utbyggnaden av den militära organisationen och till förlängningen av de värnpliktigas övningstid. — Slutligen utgick man vid 1943 års beslut från att närmare utredning skulle verkställas rörande organisationen av försvarets byggnads- och fortifikationsförvaltning; dock fastslogs, att denna på tre organ fördelade verksamhet skulle centraliseras.

Sedan den förstärkta försvarsberedskapen upphört och det därmed sammanhängande avvecklingsarbetet börjat närma sig sin fullbordan, blev möjligheterna bättre att bedöma förvaltningsorganisationens belastning under normala förhållanden och att beräkna därav betingade personalbehov samt att i övrigt lösa de organisationsfrågor som ställts på framtiden.

Enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 4 oktober 1946 tillkallade chefen för försvarsdepartementet sakkunniga med uppdrag att verkställa översyn av försvarets centrala förvaltningsmyndigheters organisation (*1946 års militära förvaltningsutredning*). Beträffande det huvudsakliga innehållet i direktiven för utredningen får utskottet hänvisa till s. 7 i propositionen.

Redan före igångsättandet av 1946 års militära förvaltningsutredning gjordes vissa med försvarets centrala förvaltningsorganisation sammanhängande frågor till föremål för specialutredningar, vilka numera — i förekommande fall efter medverkan av förvaltningsutredningen — resulterat i vissa organisatoriska omläggningar på förevarande område.

Sålunda har de uppgifter i fråga om krigsindustriplaneringen, som tidigare åvilat rikskommissionen för ekonomisk försvarsberedskap och under beredskapstiden skilda krisorgan, enligt beslut av 1946 och 1948 års riksdag anförtrotts åt ett nyinrättat verk, riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap. Beredskapsplaneringen av industriens tillverkningar i krig för försvaret ombesörjes — dock utan att helt undandragas riksnämnden — av försvarets egna organ.

Efter särskilda utredningar av frågan om byggnads- och fortifikationsförvaltningens organisation inom försvaret har enligt beslut av 1947 års riksdag för huvuddelen av ifrågavarande förvaltningsverksamhet inrättats ett för försvaret gemensamt ämbetsverk, benämnt fortifikationsförvaltningen. Ärenden rörande de militära flygfälten handlägges dock alltså av flygförvaltningen på en särskild byrå, flygfältsbyrån.

Slutligen har den år 1944 tillskapade försvarets sjukvårdsförvaltning enligt beslut av 1949 års riksdag omvandlats till försvarets sjukvårdsstyrelse med vissa vidgade arbetsuppgifter.

Vad angår återstående grenar av försvarets centrala förvaltningsverksamhet fann 1946 års militära förvaltningsutredning beträffande den verksamhet, som handhaves av försvarets fabriksstyrelse, att någon anledning att i rationaliserings- eller besparingssyfte överflytta arbetsuppgifter från fabriksstyrelsen till annat centralt förvaltningsorgan eller att från sådant

organ tillföra styrelsen nya göromål icke förelåg. På grund härav och då några väsentliga vinster enligt utredningens mening icke var att förvänta av mera detaljerade undersökningar av styrelsens uppbyggnad och personalbestånd, fann utredningen sig icke böra ingå på en omprövning av den för styrelsen fastställda organisationen.

I fråga om den förvaltningsverksamhet åter, som utövas av krigsmaterielverket, försvarets civilförvaltning och de tre försvarsgrensförvaltningarna, fann utredningen ett ställningstagande böra föregås av ingående organisationstekniska undersökningar. På därom av utredningen i anslutning till utredningsdirektiven gjord framställning uppdrog Kungl. Maj:t åt statens organisationsnämnd att för utredningens räkning verkställa organisationsundersökningar vid nämnda verk. Undersökningarna, vilka pågick under en tidrymd av inemot tre år, resulterade i ingående beskrivningar och analyser av gällande organisation. Med ledning av analyserna samt — beträffande rutinarbeten — i viss utsträckning företagna arbetsstudier utarbetades detaljerade förslag till ny organisation. På grundval av det omfattande undersökningsmaterial, som sålunda tillfördes utredningen, avgav densamma den 16 oktober 1950 betänkande med förslag rörande försvarets centrala tyg-, intendentur- och civilförvaltning (SOU 1950: 36 och 37).

Utredningens förslag, för vilket i vissa delar närmare redogörelse senare lämnas, innebar i huvudsak följande. Tygförvaltningstjänsten skulle även i fortsättningen ankomma på de tre försvarsgrensförvaltningarna. Arbetsfördelningen förvaltningarna emellan skulle ske enligt den redan tidigare i viss utsträckning tillämpade principen (av utredningen benämnd *huvudförvaltningsprincipen*) att den förvaltning, som för sin försvarsgren hade att anskaffa den största mängden av ett för flera försvarsgrenar gemensamt materielslag, skulle omhänderha huvudförvaltningen av detsamma, d. v. s. projektering, konstruktion, försök, utarbetande av tekniska underlag för anskaffning, inköp, leveranskontroll o. s. v. Den tekniska bearbetningen av uppgjorda konstruktioner, inköpsverksamhet och kontroll, som vid tidpunkten för förslaget avgivande åvilade krigsmaterielverket, föreslogs skola bli uppdelad på försvarsgrensförvaltningarna, som till sitt förfogande skulle erhålla inköpsorgan med kvalificerad merkantil sakkunskap. Den verksamhet för planeringen av krigsmaterieförsörjningen under beredskap och krig, som ålåg krigsmaterielverket, föreslogs bli överförd till ett nytt ämbetsverk, försvarets industriplanering, vilket även skulle samordna standardiseringsverksamheten, konstruera och anskaffa mätdon, fungera som försvarets patentorgan, utarbeta kontrollmetoder etc. För att åstadkomma samordning i fråga om projekt- och konstruktionsverksamheten beträffande telematerielen föreslogs ett för försvarsgrensförvaltningarna gemensamt teletekniskt laboratorium bli inrättat, vilket skulle organisatoriskt anknytas till försvarets industriplanering. Sistnämnda myndighet

skulle därjämte samordna och övervaka förvaltningarnas inköpsverksamhet samt bestämma, vilken förvaltning som skulle omhänderha huvudförvaltningen av för flera försvarsgrenar gemensam materiel. Intendenturförvaltningsorganen föreslogs skola utbrytas ur försvarsgrensförvaltningarna och bilda ett nytt för försvaret gemensamt verk, försvarets intendenturförvaltning. Försvarets civilförvaltning skulle kvarstå med delvis utökade uppgifter. Krigsmaterielverket föreslogs skola helt utgå ur organisationen. I fråga om försvarsgrensförvaltningarnas och försvarets civilförvaltnings inre organisation föreslogs icke obetydliga förändringar i rationaliserings- och besparingssyfte.

Över utredningens förslag har efter remiss *utlåtanden* avgivits av ett stort antal myndigheter och organisationer.

En närmare redogörelse för innehållet i yttrandena — vilka avgavs sommaren 1951 — lämnas i propositionen under de olika avsnitt, som därav beröres. I förevarande sammanhang lämnas en översikt över de synpunkter på förslaget i stort, som framfördes i yttrandena.

Överbefälhavaren ansåg, att det med hänsyn till kravet på beredskap i då rådande världsläge över huvud taget icke var tillrådligt att genomföra så genomgripande reformer som förvaltningsutredningen föreslagit. De omfattande, viktiga materielanskaffningar som pågick skulle allvarligt kunna störas under det säkerligen långvariga omorganisationsskede, som en vittgående reform innebar. Överbefälhavaren föreslog därför att endast sådana reformer skulle vidtas, som — inom ramen för gällande förvaltningsorganisation — kunde undanröja vissa förefintliga olägenheter och därmed åstadkomma rationellare arbetsformer inom de berörda förvaltningarna och främja samverkan förvaltningsmyndigheterna emellan. Vid ett bibehållande av den gällande förvaltningsorganisationen var enligt överbefälhavarens mening ett i möjligaste mån klart särskiljande av befogenheterna mellan krigsmaterielverket och försvarsgrensförvaltningarna samt sjukvårdsstyrelsen och fortifikationsförvaltningen nödvändigt. Materiel utan för masstillverkning tillräckligt fixerat underlag borde icke anskaffas genom krigsmaterielverket. Principiellt borde därför verket anskaffa materiel i mass- eller standardutförande, varvid anskaffningen endast borde omfatta större mängder.

I enlighet med sin sålunda angivna uppfattning avgav överbefälhavaren förslag till bestämmelser angående reviderade anskaffningsuppdrag för krigsmaterielverket ävensom, med anledning av den ändrade uppgiftsfördelningen, förslag till ändringar i instruktionen för krigsmaterielverket.

Överbefälhavaren framhöll i sitt yttrande vidare, att beträffande den materielanskaffning, som skulle åvila försvarsgrensförvaltningarna, huvudförvaltningsprincipen borde tillämpas i de fall, då materielen var av samma eller likartat slag för två eller flera försvarsmyndigheter.

För att säkerställa samarbetet och samordna verksamheten avseende militärtekniska och produktionstekniska frågor berörande materielanskaffningen för krigsmakten föreslog överbefälhavaren att befintliga tekniska delegationer skulle utnyttjas, eventuellt utbyggas, och nya sådana delegationer tillskapas när så erfordrades samt att såsom ett högre forum i samarbetsfrågor skulle inrättas en försvarsförvaltningarnas samarbetsdelegation, i vilken borde ingå chefen för krigsmaterielverket, cheferna för arméförvaltningens tyg- och intendenturavdelningar samt souscheferna i marin- och flygförvaltningarna.

Överbefälhavaren framhöll slutligen att för att åstadkomma rationellare arbetsformer inom de skilda förvaltningarna de åtgärder i stort borde vidtagas, som förvaltningsutredningen förordat. I samband härmed borde även aktuella personalfrågor lösas, vilket borde i viss utsträckning kunna ske oberoende av att krigsmaterielverket bibehölls i organisationen.

Försvarsgrenscheferna, försvarsgrensförvaltningarna, krigsmaterielverket, fortifikationsförvaltningen och försvarets sjukvårdsstyrelse förklarade sig — på de skäl överbefälhavaren anfört mot en mera genomgripande omorganisation av förvaltningstjänsten under rådande förhållanden — eniga med överbefälhavaren beträffande av denne framlagda förslag men ingick likväl, i motsats till överbefälhavaren, på en sakbedömning av utredningsförslagen.

Även *statskontoret, statens sakrevision, riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap, Sveriges industriförbund, svenska teknologföreningen och försvarets civila tjänstemannaförbund* förordade försiktighet med företagande av mera väsentliga ändringar i förvaltningsorganisationen med hänsyn till det utrikespolitiska läget.

Utredningens förslag om tygförvaltningstjänstens ombesörjande av de tre försvarsgrensförvaltningarna och om krigsmaterielverkets avskaffande tillstyrktes i princip av *försvarsgrenscheferna* och *försvarsgrensförvaltningarna* ävensom av *försvarets civilförvaltning, statens organisationsnämnd, riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap* och *civilmilitära tjänstemannaförbundet* men avstyrktes av *krigsmaterielverket*, som ansåg att den mest effektiva förvaltningsorganisationen utgjordes av en för de tre försvarsgrenarna gemensam teknisk-ekonomisk organisation och att det därför var oklokt att rasera den grund som lagts härför genom krigsmaterielverkets tillskapande. *Statskontoret* gav uttryck för liknande synpunkter.

Förslaget om inrättande av ett nytt ämbetsverk, försvarets industriplanering, avstyrktes av *försvarsgrenscheferna* och *försvarsgrensförvaltningarna* samt av *riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap, statens handels- och industrikommission* och *Sveriges industriförbund*. De arbetsuppgifter, som avsetts skola åvila det nya verket, ansågs utan större olägenheter kunna fördelas på redan befintliga organ — riksnämnden, försvars-

staben och försvarsgrensförvaltningarna eller särskilda av förvaltningarna tillsatta samarbetsorgan. Det föreslagna teletekniska laboratoriet ansågs organisatoriskt böra anslutas till försvarets forskningsanstalt.

Den av utredningen förordade huvudförvaltningsprincipen godtogs av *försvarsgrensförvaltningarna*, därvid emellertid såväl marinförvaltningen som flygförvaltningen framhöll, att principen i fråga icke fick drivas för långt och sistnämnda myndighet därutöver uttalade, att ställningstagandet till frågan om vilken materiel, som skulle anskaffas gemensamt, borde ske genom överenskommelser mellan förvaltningarna.

Tillskapandet av ett för försvaret gemensamt intendenturförvaltningsverk tillstyrktes blott av *statens sakrevision* medan *försvarsgrenscheferna*, *försvarsgrensförvaltningarna*, *försvarets civilförvaltning*, *statens organisationsnämnd* och *försvarets civila tjänstemannaförbund* i stället förordade en uppdelning även i fortsättningen av intendenturförvaltningstjänsten på olika organ för varje försvarsgren med tillämpning i större eller mindre omfattning av huvudförvaltningsprincipen. *Chefen för armén* och *arméförvaltningen* förordade att arméns tygförvaltningstjänst och intendenturförvaltningstjänsten skulle handhas av skilda organ, av arméförvaltningen förslagsvis benämnda armétygförvaltningen och arméintendenturförvaltningen.

Den överflyttning av vissa till civilförvaltningstjänsten hänförliga arbetsuppgifter från försvarsgrensförvaltningarna till *försvarets civilförvaltning*, som föreslagits av utredningen, tillstyrktes av sistnämnda ämbetsverk och *statens organisationsnämnd* men mötte motstånd från *försvarsgrensförvaltningarnas* sida.

Med föranledande av överbefälhavarens yttrande föreskrev Kungl. Maj:t genom brev den 28 september 1951, att krigsmaterielverkets anskaffningsverksamhet i princip skulle omfatta endast anskaffning av materiel i större mängder, samt förordnade om sådana provisoriska ändringar i instruktionen för krigsmaterielverket och om sådana ändrade föreskrifter angående anskaffning av krigsmateriel att fördelningen av anskaffningsverksamheten skulle komma att ske efter de av överbefälhavaren förordade riktlinjerna. Berörda anskaffningsföreskrifter innehåller, bland annat,

att krigsmaterielverket skall ombesörja endast sådan provtillverkning, som avser tillverkningsunderlagets anpassning för massanskaffning;

att under sådan av försvarsgrensförvaltning bedriven provtillverkning, som erfordras för att nykonstruerad materiel skall kunna ur tillverknings synpunkt i erforderlig grad tekniskt fixeras, krigsmaterielverket skall beredas tillfälle framlägga synpunkter och önskemål;

att i från försvarsgrensförvaltning till krigsmaterielverket överlämnat underlag för anskaffning, tillverkning eller kontroll ändring må ske eller avvikelser göras endast efter medgivande av vederbörlig försvarsgrensförvaltning;

att försvarsgrensförvaltning beträffande till krigsmaterielverket överlämnat anskaffningsuppdrag skall beredas tillfälle att, då så erfordras, med teknisk personal deltaga i överläggningar av teknisk art mellan verket och dess leverantörer; samt

att krigsmaterielverket genom kontinuerlig rapportering skall hålla försvarsgrensförvaltning orienterad om beställnings- och leveransläge.

I brevet föreskrevs vidare, i enlighet med överbefälhavarens förslag, att för främjande av samverkan försvarets förvaltningsmyndigheter emellan i frågor avseende materiel på såväl konstruktions- och försöksstadiet som under tillverkning skall verka tekniska delegationer, som tillskapas på tider och med sammansättning, varom överenskommelser för varje särskilt fall träffas mellan berörda myndigheter, samt att för samordnande och sammanhållande av de tekniska delegationernas verksamhet skall finnas en försvarsförvaltningarnas samarbetsdelegation. Delegationen skall jämväl verka för ömsesidig orientering i frågor rörande anskaffning av materiel för krigsmakten.

Delegationen består av chefen för krigsmaterielverket, cheferna för arméförvaltningens tyg- och intendenturavdelningar samt souscheferna i marin- och flygförvaltningarna. Vid handläggning av ärenden som berör försvarets sjukvårdsstyrelses och fortifikationsförvaltningens verksamhetsområden ingår även cheferna för nämnda verk i delegationen. Ledamöterna äger rätt att vid sammanträde biträdas av experter. Vid sammanträde äger även chefen för försvarsstaben eller den han utser närvara och delta i överläggningarna; han äger dock icke rösträtt. Till sammanträde kan även kallas representant från riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap samt från handels- och industrikommissionen. Ordförande är den till tjänsteställningen främste verkschefen.

Genom beslut den 24 april 1953 meddelade Kungl. Maj:t vissa bestämmelser rörande huvudförvaltningsprincipens tillämpning m. m.

Genom ifrågavarande föreskrifter har huvudförvaltningsprincipen gjorts tillämplig på flera viktiga materielslag, såsom viss vapenmateriel (handvapen, markkulsprutor, raketgevär, lättare pjäser m. m.), all slags ammunition, handgranater, landminor, största delen av fordonsmaterielen, viss teleteknisk och elektrisk materiel, fältarbetsmateriel samt viss intendenturmateriel.

Krigsmaterielverkets anskaffningsverksamhet omfattar ammunition med visst undantag, minor, sprängmedel och explosivämnen, viss teleteknisk och elektrisk materiel, gasskyddsmateriel, röjningsmateriel, häst- och hundutredningsmateriel, cykelmateriel, de viktigaste slagen av intendenturmateriel, viss sjukvårds-, veterinär- och fortifikationsmateriel samt viss allmän materiel av eller liknande handelsvarutyp och sådan materiel, som ej särskilt framställs för försvarsändamål. Exempel på den sista materielgruppen utgör färger, fernissor, tvätt- och rengöringsmedel, järnhandelsvaror, lysrör, tågvirke, förpacknings- och distributionsmateriel m. m.

Efter ytterligare beredning av organisationsfrågan inom försvarsdepartementet anmodade departementschefen genom skrivelse den 30 juli 1953 överbefälhavaren att efter samråd med berörda centrala förvaltningsmyndigheter inkomma med *dels* besked huruvida de i yttrandet över förvaltningsutredningens betänkande sommaren 1951 anförda synpunkterna enligt överbefälhavarens mening alltjämt var aktuella, *dels* de synpunkter rörande försvarets centrala förvaltning som kunde anföras med stöd av erfarenheter vunna efter Kungl. Maj:ts beslut den 28 september 1951 med vissa föreskrifter beträffande försvarets centrala förvaltning.

Med anledning härav överlämnade överbefälhavaren med skrivelse den 12 augusti 1953 till departementschefen en promemoria med vissa synpunkter rörande organisationen av försvarets centrala förvaltning. Det förslag, i vilket promemorian utmynnar, innebär i huvudsak, att krigsmaterielverket bör avvecklas och dess uppgifter fördelas på andra organ. Armé-, marin- och flygförvaltningarna anslöt sig i allt väsentligt till vad som anförts i promemorian. Försvarets civilförvaltning framhöll, att de synpunkter som anförts i väsentliga avseenden ligger utanför civilförvaltningens verksamhetsområde. Ämbetsverket fann emellertid i och för sig icke anledning till erinran. Yttranden med vissa detaljsynpunkter från marinförvaltningen, försvarets sjukvårdsstyrelse, försvarets civilförvaltning och försvarets fabriksstyrelse har fogats till överbefälhavarens skrivelse.

Krigsmaterielverket, som ansett sig förhindrat att teckna samråd på promemorian, avlät i stället till departementschefen en särskild skrivelse i frågan. Med anledning härav ingav överbefälhavaren en tilläggspromemoria med sammanställning av vissa synpunkter på vad krigsmaterielverket anförde.

Slutligen framförde chefen för krigsmaterielverket i särskild skrift till departementschefen vissa synpunkter och förslag.

Över här ovan berörda skrivelser och promemorior har *yttranden* inhämtats från statskontoret, statens sakrevision, statens organisationsnämnd, riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap och Sveriges industriförbund.

För att erhålla erforderligt underlag att bedöma detaljorganisation och personalbehov infortrade departementschefen genom skrivelse den 30 oktober 1953 förslag härom från berörda förvaltningar. Ifrågavarande förslag ingavs till departementschefen genom överbefälhavaren, som därtill fogat ett sammanfattande yttrande.

För egen del anför *departementschefen* i det inledande avsnittet av propositionen följande.

»När frågan om organisationen av försvarets centrala tyg-, intendentur- och civilförvaltning nu tas upp till statsmakternas prövning, sker detta efter ett långvarigt och omfattande utredningsarbete. Tillfälle har beretts ett

stort antal myndigheter och organisationer inom och utom försvaret att framföra sina synpunkter och förslag i olika hänseenden. Med hänsyn till att det världspolitiska läget år 1951 bedömdes lägga hinder i vägen för en mera genomgripande förvaltningsreform, vidtogs endast begränsade jämkningar inom den gällande organisationens ram genom Kungl. Maj:ts beslut den 28 september 1951. Överbefälhavarens den 12 augusti 1953 avgivna förslag jämte yttranden däröver har byggt jämväl på erfarenheterna av berörda organisationsändringar. Då det utrikespolitiska läget inte längre anses stå i vägen för en förvaltningsreform, torde tiden vara inne att från grunden ompröva den centrala tyg-, intendentur- och civilförvaltningstjänstens organisation. Det förslag, som jag i det följande framlägger, stämmer i vissa delar icke överens med huvudpunkterna i 1946 års förvaltningsutrednings förslag. De viktigaste skiljaktigheterna består i att försvarets industriplanering inte föreslås skola inrättas liksom ej heller en för försvaret gemensam intendenturförvaltning. I gengäld innebär mitt förslag tillkomsten av en försvarets förvaltningsdirektion med vissa samordnande och ledande uppgifter. Med hänsyn till den utveckling, som ägt rum på olika områden, är förvaltningsutredningens organisationsförslag, som bygger på undersökningar åren 1946—1950, numera i vad rör detaljerna delvis inaktuellt. Även beträffande huvuddragen av förvaltningarnas inre organisation har vissa jämkningar i jämförelse med utredningens förslag ansetts påkallade. Utredningens personal- och kostnadsberäkningar kan av lätt insedda skäl numera inte oförändrade läggas till grund för ett beslut i förvaltningsfrågan.

Även om det förslag jag här framlägger således i organisatoriskt hänseende innebär delvis icke oväsentliga avvikelser från förvaltningsutredningen, har jag emellertid strävat efter att så långt möjligt, ehuru understundom i annan form än utredningen tänkt sig, tillvarata grundtankarna bakom utredningens förslag. Jag torde i det följande få lämna en översikt över de allmänna principer för den centrala försvarsförvaltningens organisation, som varit vägledande vid utformande av förslaget.

Huvudintresset knyter sig av naturliga skäl till tygförvaltningstjänsten med hänsyn till dess ekonomiska och militära betydelse. Beträffande denna har min strävan varit att skapa förutsättningar för en effektiv materielanskaffning och att förverkliga av förvaltningsutredningen uppställda principer: klar ansvarsfördelning, rationellt utnyttjande av de tekniska specialisterna samt god kontakt mellan konstruktörer och tillverkare. Mot denna bakgrund har övervägande skäl ansetts tala för att krigsmaterielverket utgår ur organisationen och att garantier i annan ordning skapas för att de kommersiella och ekonomiska synpunkterna skall vinna tillbörligt beaktande.

Det har bedömts vara en angelägenhet av första ordningen att eliminera det dubbelarbete, som f. n. förekommer såväl vid viss krigsmateriel-

anskaffning som på andra områden, exempelvis i fråga om vissa delar av civilförvaltningstjänsten. Jag har särskilt sökt tillse att den nya organisationen icke rymmer någon grundval för dubbelarbete.

Målsättningen i fråga om förvaltningarnas inre organisation har varit att ge de olika underavdelningarna klart och sakligt avgränsade arbetsuppgifter samt att till särskilda organ inom respektive förvaltningar sammanföra sådana funktionella uppgifter, som lämpligen kan handhas centralt för myndigheten i dess helhet. Organisationen tar vidare sikte på att säkra erforderligt inflytande för den kommersiella och ekonomiska sakkunskapen. Den interna organisationen är bl. a. avsedd att skapa förutsättningar för ett fortlöpande rationaliseringsarbete i personal- och kostnadsbesparande syfte. Det syns mig ofrånkomligt att en dylik verksamhet bedrivs kontinuerligt, om risken för överorganisation skall kunna förebyggas. Vidgade möjligheter bereds förvaltningarna att anlita experter utifrån. Jag återkommer till detta spörsmål vid behandlingen av förvaltningsmyndigheternas m. m. organisation.

Särskilt intresse har samordningsfrågorna tilldragit sig. Först må nämnas den redan nu i stor utsträckning genomförda huvudförvaltningsprincipen, som avses skola ytterligare byggas ut och som förhindrar att anskaffning av för försvarsgrenarna gemensam materiel av mera standardmässig natur splittras på flera händer. I olika sammanhang utgår jag från att samarbets- och samordningsorgan för olika frågor inrättas, i den mån så ej redan skett, och jag förutsätter att nya dylika i mån av behov skall växa fram inom den nya organisationen. Tanken bakom inrättandet av dessa organ, som föreslås skola benämnas samarbetsdelegationer, är att likartad verksamhet inom de olika förvaltningarna bör regleras likformigt och att förvaltningarna skall såväl tillgodogöra sig varandras rön och erfarenheter som hämta impulser från områden utom försvaret. Samarbetsorganen bör givetvis även ägna uppmärksamhet åt att den allmänna tekniska och vetenskapliga utvecklingen inom respektive områden kommer försvaret tillgodo.

Jag räknar vidare med att det redan nu i stor utsträckning mera formlost bedrivna samarbetet mellan förvaltningarna och underavdelningar inom olika förvaltningar skall utvecklas.

Som ett samordnande och i viss mån ledande organ på ett högt plan föreslås som jag i det föregående antytt, att en försvarets förvaltningsdirektion inrättas med representanter för bl. a. näringslivet som ledamöter. Organisationens byggnad i detta hänseende är icke avsedd att återverka på förvaltningens egenskap av Kungl. Maj:t underställda ämbetsverk.

Som resultat av bl. a. de samordnande åtgärderna kan förväntas att den centrala försvarsförvaltningen i större utsträckning än f. n. såväl utåt som inåt skall komma att fungera som en enhet. På denna väg kan förutsättningar organiskt växa fram för en förenklad och på flera områden gemensam förvaltningsorganisation. Framtiden får utvisa lämpligheten av

att skapa ytterligare gemensamma organ för den centrala förvaltningen. Detta spørsmål sammanhänger givetvis även med frågan om den framtida försvarsordningens utseende.»

TYGFÖRVALTNINGSTJÄNSTEN.

I propositionen lämnas en förhållandevis ingående redogörelse dels för de principiella synpunkter *1946 års militära förvaltningsutredning* lagt på den centrala tygförvaltningstjänsten, dels för innehållet i de *remissyttrandena*, som behandlat detta spørsmål, dels ock för den år 1953 verkställda inledningsvis berörda utredningen. Förvaltningsutredningen har utformat sina synpunkter med utgångspunkt i de krav, som den snabba utvecklingen på krigsmaterielens område ställer på förvaltningsorganisationen. Bland annat har utredningen — främst i vad avser anskaffningen av materiel — uppställt krav på klar ansvarsfördelning, god kontakt mellan konstruktörer och tillverkare samt rationellt utnyttjande av de tekniska specialisterna och konstaterat, att den nuvarande organisationen icke fyller dessa krav. Med anledning härav har utredningen förordat att krigsmaterielverket drages in och att dess anskaffningsuppgifter fördelas mellan försvarsförvaltningarna enligt huvudförvaltningsprincipen.

Efter att ingående ha dryftat för- och nackdelar med ett för försvaret gemensamt centralt tygförvaltningsverk (alt. I) har utredningen stannat vid att — med hänsyn till bland annat rådande försvarsorganisation — förorda försvarsgrensvis ordnad central tygförvaltningstjänst (alt. II), dock att, såsom inledningsvis nämnts, vissa funktioner — delvis av ledande och samordnande art — borde anförtros ett nyinrättat, överbefälhavaren direkt underställt gemensamt ämbetsverk, försvarets industriplanering. I detta ämbetsverk skulle bland annat ingå ett teletekniskt laboratorium med grundläggande utvecklings-, standardiserings- och konstruktionsuppgifter inom teleteknikens område.

För att den centrala krigsmaterieförvaltningen skall motsvara de krav, man måste ställa på densamma, har utredningen ansett det nödvändigt att i den utsträckning sig göra låter samla handläggningen av alla tekniska funktioner beträffande visst materielslag inom en och samma centrala förvaltningsmyndighet och inom denna myndighet inom en och samma avdelning eller byrå. En materielförvaltande centralmyndighet borde enligt utredningens äsikt i första hand bestå av ett antal *sakavdelningar eller sakbyråer*, var och en för handhavande av alla de tekniska funktionerna beträffande viss likartad materiel. I fråga om sammansatt krigsmateriel, t. ex. flygplan, fartyg och stridsvagnar, har utredningen emellertid funnit det nödvändigt med en enhetlig sammanhållning av hela stridsmedlets projektering och konstruktion. Fördelningen av materielförvaltningen mellan

olika förvaltningsmyndigheter och mellan olika underavdelningar av en myndighet får icke ske så, att denna sammanhållning äventyras.

För att icke materielspecialisterna skall behöva åläggas sådana med materielens förvaltning sammanhängande uppgifter för vilka de kanske är mindre lämpade och som hindrar dem i deras tekniska verksamhet bör enligt utredningens förslag sådana arbetsuppgifter, som icke förutsätter detaljerad materielkunskap men väl fackutbildning inom en viss arbetsfunktion, t. ex. inköpsverksamhet, verkstadsdrift och litteraturtjänst, icke belasta sakavdelningarna (-byråerna) utan handläggas inom särskilda *funktionella organ* av personal med erforderliga speciella kvalifikationer. Härutöver erfordras inom en materielförvaltande myndighet vissa stabsorgan för ledning och planering av myndighetens verksamhet m. m.

Även i övrigt bör enligt utredningens mening alla de åtgärder vidtagas, som är ägnade att renodla ifrågavarande teknikers arbetsuppgifter. En sådan åtgärd är att från de centrala förvaltningarna och till lokalförvaltningarna delegera beslutanderätten i frågor, som icke ovillkorligen kräver central handläggning, samt att förenkla kommunikationerna mellan central- och lokalförvaltningarna.

Utredningen har vidare förordat att ett till försvarsstaben knutet organ för operativ och taktisk analys inrättas med uppgift att på ett tidigt stadium utreda vilken inriktning som bör givas åt forskning, materielutveckling och anskaffning.

Den år 1953 verkställda utredningen utmynnar, såsom tidigare berörts, i förslag av överbefälhavaren, att krigsmaterielverket avvecklas och att dess anskaffnings- m. fl. uppgifter fördelas mellan övriga försvarsförvaltningar. Förslaget har gjorts till föremål för begränsad remissbehandling.

I övrigt torde beträffande såväl förvaltningsutredningens synpunkter och förslag i förevarande hänseende som innehållet i avgivna remissyttrandet ävensom beträffande 1953 års utredning och dess remissbehandling få hänvisas till s. 20—80 i propositionen, vilket avsnitt jämväl innehåller en redogörelse för den verksamhet, som bedrivs av det utav Kungl. Maj:t tillsatta organet för utredningar beträffande materielhanteringsfrågor m. m., försvarets materielhanteringsdelegation.

Departementschefen anser tygförvaltningstjänstens ordnande vara huvudfrågan vid en reformering av den centrala försvarsförvaltningen. Ifrågavarande förvaltningsgren måste tilldraga sig statsmakternas särskilda uppmärksamhet redan på grund av de betydande kostnaderna för krigsmaterielanskaffningen samt den stora personal — i icke ringa utsträckning tekniska specialister — som kräves inom detta område. Krigsmaterielen har vidare avgörande betydelse för vårt lands militära värnkraft. Såsom 1946 års militära förvaltningsutredning närmare utvecklat måste stora krav ställas på tygförvaltningstjänsten för att den skall kunna fylla sitt ändamål under ständig anpassning till krigsmaterielutvecklingen. Dessa

krav accentueras särskilt genom vårt lands begränsade resurser, som gör en fortgående omsorgsfull avvägning mellan olika stridsmedel nödvändig. Härvidlag måste de tekniska och ekonomiska förutsättningarna för olika alternativ tillhandahållas av tygförvaltningstjänstens företrädare, på vilka även verkställigheten ankommer. Departementschefen erinrar i detta sammanhang om det organ för operativ och taktisk analys, som förvaltningsutredningen förordat som ett medel att utröna den för vårt land lämpligaste inriktningen av forsknings- och konstruktionsverksamhet. Ehuru departementschefen nu inte är beredd att ta ställning till denna fråga finner han likväl förslaget beaktansvärt och anser att det bör göras till föremål för ytterligare utredning och överväganden.

Ett ställningstagande till tygförvaltningstjänsten innefattar — framhåller departementschefen — spørsmålet om krigsmaterielverket skall bibehållas i organisationen eller icke.

I anslutning härtill fortsätter departementschefen.

»När krigsmaterielverket såsom efterträdare till dåvarande statens krigsmaterielnämnd efter förslag av 1941 års militära förvaltningsutredning inrättades genom beslut av 1943 års riksdag (prop. nr 180) förelåg inga mera djupgående meningsskiljaktigheter om behovet av ett för försvaret gemensamt industriverk, dit teknisk, industriell och kommersiell expertis skulle vara samlad och komma försvaret i dess helhet tillgodo.

Materielanskaffningen ansågs i vissa delar böra centraliseras till industriorganet. Från den centrala anskaffningen skulle undantagas sådan materiel som hade karaktär av specialmateriel. Stor betydelse fästes även vid de uppgifter på bl. a. krigsindustriplaneringens område, som avsågs skola åvila det nya verket, ävensom vid dess rådgivande verksamhet. Det kan under sådana förhållanden synas överraskande, att förvaltningsutredningen, endast ett fåtal år efter det att verket inrättats, på grundval av sina undersökningar kommit till den uppfattningen att verket bör avvecklas och dess uppgifter överföras på, dels andra förvaltningsorgan, dels ett av utredningen föreslaget nytt ämbetsverk, försvarets industriplanering. Då frågan om krigsmaterielverkets slopande icke berörts i utredningsdirektiven — men väl frågan om en effektivisering av krigsmaterielanskaffningen inom ramen för en organisation med bibehållet krigsmaterielverk — måste man utgå från att utredningen funnit allvarliga brister i rådande organisation. De principer för krigsmaterielanskaffningen, som utredningen uppställt som grund för sitt bedömande, nämligen klar ansvarsfördelning, god kontakt mellan konstruktörer och tillverkare samt ett rationellt utnyttjande av de tekniska specialisterna, finner jag för min del bärande. Vad förvaltningsutredningen anfört syns mig därför värt stort beaktande, så mycket mera som det erhållit stöd från många remissinstanser. Huvudtanken bakom krigsmaterielverkets tillkomst, nämligen att till ett industriellt och kommersiellt betonat cen-

tralt verk sammanföra massanskaffning av krigsmateriel av mera standardmässig karaktär, kan emellertid icke frångås enbart på den grunden, att olägenheter och svårigheter yppat sig i fråga om bland annat samarbetet med de beställande förvaltningarna. Dylika olägenheter och svårigheter kan bottna i organisatoriska svagheter, som det är möjligt att avhjälpa, samt även i personliga motsättningar, som kan utjämnas. Denna utväg försöktes också genom de föreskrifter om försvarets centrala förvaltning, som utfärdades år 1951. Åtgärden var så mycket mera naturlig, som det världspolitiska läget då bedömdes lägga hinder i vägen för en så genomgripande förvaltningsreform, som utredningen föreslagit. Genom 1951 års bestämmelser fastslogs huvudförvaltningsprincipen som grundläggande vid krigsmaterielanskaffningen, d. v. s. för försvaret gemensam materiel skall så långt möjligt anskaffas av den förvaltning, som för sin del har den största anskaffningen av materielen i fråga. Krigsmaterielverkets anskaffning bestämdes till att omfatta materiel av mass- och standardkaraktär, som är ur tillverkningssynpunkt tekniskt fixerad. Detta innebar bland annat att viss anskaffning återfördes från verket till förvaltningarna. Reglerande bestämmelser utfärdades om samarbetet mellan krigsmaterielverket och förvaltningarna i syfte att i möjligaste mån skapa klarare ansvarsfördelning och eliminera det dubbelarbete, som förvaltningsutredningen kunnat konstatera.

Av den utredning, som verkstälts år 1953 av överbefälhavaren, och däröver avgivna remissyttranden, torde få anses framgå, att materielanskaffningen genom krigsmaterielverkets försorg trots de vidtagna jämkningarna i organisationen allt fortfarande giver upphov till oklarhet och friktioner samt föranleder dubbelarbete. Den av överbefälhavaren bestämt hävdade uppfattningen att krigsmaterielverket bör utgå ur organisationen, delas av såväl försvarsgrensförvaltningarna som tre av de fem remissinstanserna, nämligen statens organisationsnämnd, riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap och Sveriges industriförbund. Statskontoret och statens sakrevision har på i huvudsak principiella grunder och under hänvisning i stor utsträckning till sina yttranden över förvaltningsutredningens betänkande avstyrkt, att krigsmaterielverket avvecklas. Båda myndigheterna har emellertid vitsordat, att den nuvarande ordningen icke fungerar i allo tillfredsställande.

De ansvariga militära instanserna har förklarat att enligt deras uppfattning beredskapsskäl numera icke lägger hinder i vägen för en mera genomgripande förvaltningsreform. Under sådana förhållanden och med hänsyn till de resultat, vartill den 1953 verkställda utredningen lett, syns mig tiden nu vara inne att ompröva frågan om handhavandet av materielanskaffningen inom försvaret. Man har då att välja mellan en mera radikal lösning, som innebär krigsmaterielverkets indragning, och mindre radikala utvägar, som går ut på att genom ytterligare jämkningar inom den gäl-

lande organisationens ram söka avlägsna förefintliga olägenheter. I sistnämnt hänseende må erinras om sakrevisionens ånyo framförda förslag, att den produktionstekniska granskningen och leveranskontrollen skulle övertagas av vederbörande försvarsgrensförvaltning. Härigenom skulle krigsmaterielverket förvandlas till ett rent inköpsorgan. Förvaltningsutredningen har emellertid förkastat detta alternativ, som även avböjts av krigsmaterielverket under framhållande av det nära samband som råder mellan inköpsfunktionen och berörda gransknings- och kontrollmoment. För egen del kan jag icke biträda tanken att ett särskilt ämbetsverk bibehålles som ett rent inköpsorgan för den relativt begränsade del av försvarets materielanskaffning, varom här är fråga. Över huvud taget har jag efter noggranna överväganden kommit till den uppfattningen att intet väsentligt står att vinna genom ytterligare jämkningar i gällande organisation. Jag har därför stannat vid att förordna att krigsmaterielverket indrages och dess uppgifter fördelas på andra organ. Jag vill i det följande närmare utveckla de skäl som varit avgörande för mig vid detta ställningstagande.

Till en början önskar jag understryka att krigsmaterielverkets inrättande — med hänsyn till då rådande beredskapsläge och försvarsförvaltningens dåvarande möjligheter att handha massanskaffning av materiel, främst ammunition — otvivelaktigt innebar ett steg mot effektivisering av krigsmaterielanskaffningen. Det torde också vara en allmän uppfattning, att verket gentemot leverantörer och tillverkare på ett förtjänstfullt sätt tillvaratagit de kommersiella och ekonomiska intressena. Den kritik mot vissa av verkets upphandlingar, som vid olika tillfällen framförts rubbar icke detta allmänna omdöme. Vad beträffar förhållandet mellan krigsmaterielverket och de beställande förvaltningarna kan jag icke underlåta att framhålla, att jag — i likhet med vissa remissmyndigheter — icke är främmande för tanken att de friktioner som förekommit till en del bottnat i personliga motsättningar och i prestigesympunkter på ömse håll. Dylika företeelser synes mig dock icke kunna på långt när godtagas som en tillfyllestgörande förklaring till förefintliga brister. Dessa måste enligt min mening i huvudsak anses ha sin grund i själva organisationsstrukturen. För övrigt anser jag ett rubbat förtroende mellan organ med huvuduppgifter på krigsmaterieförvaltningens område, vilket det trots avsevärda jämkningar i organisationen ej visat sig möjligt att återställa, vara en så allvarlig företeelse att radikala åtgärder är påkallade. Det måste konstateras, att det av olika, från början knappast förutsebara anledningar icke visat sig möjligt att i den fredsmässiga organisationen på ett friktionsfritt och helt effektivt sätt inpassa krigsmaterielverket med dess för försvaret i dess helhet gemensamma uppgifter. Läget har försvårats av den osäkerhet, som under senare är rätt i fråga om den blivande organisationsformen. Denna osäkerhet har givetvis varit ägnad att verka effektivitetshämmande och utgör därför ett starkt skäl för att ett avgörande nu träffas.

De utredningar som verkstälts i förvaltningsfrågan synes giva vid handen att den nuvarande organisationen icke står i överensstämmelse med de av förvaltningsutredningen uppställda huvudprinciperna för krigsmaterielanskaffningen, som jag tidigare berört och skänkt min anslutning till. Jag finner det särskilt betänkligt, att organisationen i viss utsträckning lett till att tekniska specialister inom samma område måste finnas hos såväl förvaltningarna som krigsmaterielverket. Frånsett att tillgången på tekniska specialister är knapp, är detta förhållande otillfredsställande med tanke på att ifrågavarande specialister representerar en förhållandevis dyrbar arbetskraft. Alla tänkbara utvägar bör anlitas för att utan men för effektiviteten nedbringa den centrala försvarsförvaltningens personalkostnader. Detta bör enligt min mening vara ett av förvaltningsreformens huvudsyften. För detta ändamål bör allt dubbelarbete elimineras inom den nya organisationens ram. Även om de tekniska specialisterna hos förvaltningarna huvudsakligen har konstruktions- och försöksuppgifter, under det att motsvarande specialister hos krigsmaterielverket har produktionstekniska uppgifter och kontrolluppgifter, förefaller det uppenbart, att ett sammanförande av samtliga anskaffningsfunktioner, från projektering och försök till leveranskontroll, till en och samma myndighet är ägnat att minska behovet av teknisk personal. Sådant dubbelarbete i fråga om leveranskontroll, som förvaltningsutredningen kunnat påvisa som en följd av att förvaltningarna i vissa fall icke helt litar på krigsmaterielverket i detta hänseende, skulle elimineras om anskaffningsuppgifterna sammanfördes till samma myndighet. Den kontakt mellan konstruktörer och tillverkare, som kan skapas under nyss angivna förutsättning, måste antagas bli till bättnad för konstruktionsverksamheten. Utvecklingen efter det att krigsmaterielverket inrättades har otvivelaktigt gått i den riktningen att såväl konstruktionsverksamheten som tillverkningen blivit mera komplicerade. Det är därför av största vikt att konstruktionsverksamheten från början bedrives under beaktande av de produktionstekniska förutsättningarna för mass- eller serietillverkning till rimliga kostnader. Man undviker därigenom i stor utsträckning att färdiga konstruktioner måste underkastas produktionstekniskt betingade ändringar, som drager kostnader och verkar försenande.

Vid bedömandet av den militära förvaltningsfrågan bör uppmärksammas att förefintligheten av ett självständigt upphandlingsverk i och för sig är ägnad att medföra att ekonomiska hänsyn i första hand gör sig gällande vid upphandling. Det förhållandet att det upphandlande organet icke har något fortsatt ansvar för materielen medför emellertid lätt att militära funktions- och kvalitetskrav i någon mån undanskjutes. Vidare bör materielens anskaffningskostnader vägas mot dess underhållskostnader. Dessa synpunkter torde icke kunna göra sig till fullo gällande med mindre det anskaffande och materieförvaltande organet är ett och samma. Vid

krigsmaterielanskaffningen måste militära, tekniska och ekonomiska synpunkter vägas mot varandra. Förebrogta utredningar har enligt min mening påvisat starka skäl för att denna avvägning bör göras enhetligt hos en och samma myndighet, utrustad med sakkunskap i angivna hänseenden. Jag finner det vara av utomordentlig vikt att de ekonomiska och kommersiella synpunkterna på krigsmaterielanskaffningen får göra sig gällande på ett auktoritativt sätt inom den nya organisationens ram. Jag torde senare få taga upp frågan om skapande av erforderliga garantier härför.

Jag kan icke dela den av krigsmaterielverket och statens sakrevision framförda uppfattningen, att verkets indragande skulle innebära en återgång till de förhållanden på krigsmaterielanskaffningens område, som rådde vid tiden för andra världskrigets utbrott. Sedan dess har försvarsförvaltningarna kraftigt byggts ut personellt och organisatoriskt och i växande omfattning fått sig anförtrodda stora och komplicerade anskaffningsuppgifter. Det är i detta sammanhang värt att uppmärksamma, att krigsmaterielverkets anskaffning, värdemässigt sett, omfattar endast en fjärdedel av den totala materielanskaffningen för försvaret. Genomförandet av bestämmelserna om huvudförvaltningsmyndighet beräknas ytterligare sänka denna andel. Försvarsförvaltningarna ombesörjer således redan nu den värdemässigt långt övervägande delen av materielanskaffningen och därtill den tekniskt mest komplicerade, såsom anskaffning av fartyg, flygplan, stridsvagnar och tyngre vapen med utrustning. För dessa uppgifter är redan nu industriell och ekonomisk sakkunskap företrädd inom förvaltningarna. En förstärkning av detta inflytande är emellertid avsedd att komma till stånd enligt vad jag senare skall närmare utveckla. Jag vill vidare erinra att huvudförvaltningsprincipen innebär garantier för att massanskaffning av för försvaret gemensam, standardiserad materiel inte splittas på flera händer. Det finnes därför enligt min mening icke anledning att förutsätta annat än att försvarsförvaltningarna skall kunna omhändera från krigsmaterielverket överförda anskaffningsuppgifter på ett sådant sätt att industriella, kommersiella och ekonomiska synpunkter tillbörligen beaktas. Under sådana förhållanden måste de personalbesparingar, som krigsmaterielverkets slopande beräknas medföra och som redovisas i ett senare sammanhang, tillmätas avgörande betydelse.»

Departementschefen övergår därefter till att beröra de av förvaltningsutredningen framlagda båda alternativen för tygförvaltningstjänstens organisation och förklarar sig icke nu beredd att taga slutlig ställning till förman för något av utredningens alternativ. Såsom utredningen framhållit, kan starka skäl åberopas för såväl alternativ I, innebärande ett för försvaret gemensamt tygförvaltningsverk, som alternativ II, vilket innebär en försvarsgrensvis ordnad tygförvaltningstjänst. De militära remissmyndigheterna har kraftigt motsatt sig alternativ I, som emellertid för-

ordats av statskontoret. Utredningen själv har med hänsyn till bland annat rådande försvarsorganisation stannat vid att förorda alternativ II. På av utredningen anförda skäl finner departementschefen alternativ I icke för närvarande böra komma i fråga. Dessutom synes det departementschefen förenat med praktiska svårigheter och knappast tillrädligt ur beredskapsynpunkt att i ett sammanhang både avveckla krigsmaterielverket och bygga upp en gemensam tygförvaltningsorganisation. Departementschefen understryker dock, att han icke är främmande för tanken att gemensamma förvaltningsorgan även på krigsmaterieförvaltningens område framdeles kan komma att visa sig innebära den mest fördelaktiga lösningen. Förutsättningarna härför bör emellertid organiskt växa fram på grundval av de åtgärder till samordning i olika hänseenden, vilka ingår som viktiga beståndsdelar i den nu aktuella förvaltningsreformen. Ett dylikt sammanförande torde vidare förutsätta en ändrad försvarsordning. Departementschefen ansluter sig till utredningens uttalande att, därest i framtiden en försvarsordning skulle genomföras som icke i samma mån som den nuvarande bygger på tre från varandra avgränsade försvarsgrenar och en tredelning av ansvaret för försvarskrafternas stridsduglighet, frågan om en ytterligare samordning av tygförvaltningstjänsten bör tagas upp till förnyad prövning.

Departementschefen föreslår att tygförvaltningstjänsten förläggas till ett tygförvaltningsverk för armén, benämnt armétygförvaltningen, i stort sett motsvarande nuvarande arméförvaltningens tygavdelning, samt till marin- och flygförvaltningarna, vilka sistnämnda två förvaltningar även får vissa uppgifter av annan natur. Den uppdelning av den nuvarande arméförvaltningen, som förslaget innebär, utgör — framhåller departementschefen — ingen genomgripande förändring, enär tyg- och intendenturavdelningarna alltsedan den nuvarande arméförvaltningens tillkomst i stor utsträckning fungerat som fristående ämbetsverk.

Armétygförvaltningen, marinförvaltningen och flygförvaltningen föreslås skola stå under chefskap av vederbörande försvarsgrenschef och för den omedelbara ledningen ha souschefer. För att urvalet till souschefsbefattningarna skall bli så stort som möjligt finner departementschefen det angeläget att dessa — såsom fallet redan är med souschefstjänsterna i marin- och flygförvaltningarna — skall kunna besättas med alternativt militär, civilmilitär eller civil person. Verkens inre organisation bör rationaliseras.

Ifrågavarande förvaltningar skall — enligt vad departementschefen framhåller — vid krigsmaterielverkets slopande övertaga den långt övervägande delen av dess anskaffningsuppgifter med tillämpning av huvudförvaltningsprincipen. Då huvudförvaltningsprincipen medför att en försvarsgrensförvaltning anskaffar materiel, som skall bekostas från annan försvarsgrens anslag, aktualiserar den vissa redovisningsfrågor, som kräver en rationell lösning. Departementschefen meddelar, att han anmodat för-

svarets civilförvaltning att i samråd med berörda myndigheter utreda nämnda redovisningsfrågor och inkomma med redogörelse för resultatet ävensom av utredningen betingade förslag.

Departementschefen finner det utomordentligt angeläget att fullgoda garantier skapas mot att ensidigt tekniska och militära intressen dominerar anskaffningsfrågornas behandling. Förvaltningarna bör för att de merkantila och ekonomiska synpunkterna skall vinna erforderligt inflytande i enlighet med förvaltningsutredningens förslag utrustas med souschefen direkt underställda inköpsorgan, benämnda inköpsavdelningar, under högt kvalificerad ledning. Cheferna för dessa organ måste givas en sådan ställning att de med auktoritet kan hävda sina synpunkter. Inom flygförvaltningen har ett gemensamt inköpsorgan varit organiserat sedan länge. Erfarenheterna av detta är goda. Motsvarande enheter har nyligen provisoriskt organiserats vid armé- och marinförvaltningarna enligt beslut av 1953 års riksdag.

Departementschefen erinrar att han under ett särskilt avsnitt till mera utförlig behandling tager upp vissa samordningsfrågor som bör lösas i samband med förvaltningsreformen.

I detta sammanhang framhåller departementschefen det i och för sig önskvärda i att en välorganiserad apparat för försvarets materielanskaffning kan komma även andra myndigheter, exempelvis civilförsvarsmyndigheterna, till godo. Förefintliga möjligheter att utan att försvarets intressen eftersättes tillhandagå andra myndigheter i anskaffningsfrågor bör därför framdeles beaktas och utnyttjas. I anslutning till bland annat förslag från statens sakrevision räknar departementschefen med att i de nya instruktionerna tas in en bestämmelse av innehåll, att vederbörande ämbetsverk efter uppdrag av Kungl. Maj:t eller, i den mån det kan ske utan åsidosättande av försvarets intressen och utan särskild kostnad för verket, efter överenskommelse med statlig myndighet, som icke tillhör försvaret, skall ha att ombesörja anskaffning för sådan myndighets räkning av materiel, likartad med den, vilken det åligger verket att anskaffa för försvaret, eller vars tillverkning huvudsakligen sysselsätter av verket anlidade leverantörer.

Förvaltningsutredningens förslag till fördelning av de uppgifter utöver materielanskaffning, som åvilar krigsmaterielverket, innebär överflyttning av de mest betydelsefulla arbetsuppgifterna till ett nytt överbefälhavaren direkt underställt ämbetsverk, försvarets industriplanering, som skulle handha krigsindustriplaneringen och viss samordning och övervakning av materielplaneringen i fredstid, standardiseringsfrågor samt frågor om mätdon och kontrollmetodik. Verket skulle vidare vara försvarets patentorgan och slutligen skulle däri ingå det försvarets teletekniska laboratorium, som utredningen ansåg böra inrättas.

Förslaget om inrättande av ifrågavarande ämbetsverk har mött gensagor från så gott som alla remissinstanser.

Departementschefen anser i likhet med remissinstanserna att fördelningen av krigsmaterielverkets uppgifter bör kunna ske efter enklare linjer än genom att ett nytt gemensamt förvaltningsverk skapas. Av vissa myndigheter uttalade betänkligheter mot att ett förvaltningsverk direkt underställes överbefälhavaren delas av departementschefen.

Departementschefen övergår därefter till att behandla fördelningen av krigsmaterielverkets uppgifter, varvid han för sammanhangets skull inte begränsar sig enbart till de uppgifter, som faller inom tygförvaltningstjänsten eller direkt anknyter till denna. Departementschefen anför i detta sammanhang till en början.

»Anskaffningsverksamheten, som av naturliga skäl blivit den dominerande frågan, torde i detta sammanhang icke behöva beröras ytterligare i annan mån än att jag anser mig böra erinra om vissa *speciella anskaffningsuppgifter*, som nu åligger krigsmaterielverket, nämligen upphandling av kontorsmateriel för försvaret, motsvarande den som för statsförvaltningen i övrigt ombesörjes av generalpoststyrelsen (SFS 850/45) samt upphandlingen och försäljningen av kontorsinventarier för statsverkets räkning (SFS 18/50 och 22/50).

Generalpoststyrelsen bör övertaga upphandlingen av kontorsmateriel även för försvaret. Styrelsen har förklarat sig villig härtill i sitt yttrande över förvaltningsutredningens betänkande.

Upphandlingen av kontorsinventarer (möbler, kassaskåp, armatur, gardiner, mattor m. m.) kan för försvarets del äga rum enligt huvudförvaltningsprincipen. Med hänsyn till betydelsen av en centraliserad upphandling för statsverket på detta område bör huvudförvaltningsmyndigheten (arméintendenturförvaltningen) övertaga krigsmaterielverkets uppgifter för statsförvaltningen i dess helhet. I min inledningsvis berörda skrivelse den 30 oktober 1953 anmodades arméförvaltningen att utreda möjligheterna för en dylik anordning. Arméförvaltningens intendenturavdelning har vid utarbetande av anbefallda organisations- och personalförslag för arméintendenturförvaltningen räknat med att nämnda ämbetsverk skall övertaga ifrågavarande anskaffningsuppgifter.

De smärre anskaffningsuppgifter för myndigheter utom försvaret, för vilka statens sakrevision redogjort i sin tidigare berörda skrivelse den 14 december 1953, anser jag böra i enlighet med sakrevisionens förslag föras över till vederbörande huvudförvaltningsmyndighet.»

Krigsindustriplaneringen framstår enligt departementschefens mening som en angelägenhet av första ordningen, vilken ägnades stor uppmärksamhet redan i samband med 1943 års förvaltningsreform. Emellertid kunde vid detta tillfälle icke slutligt avgöras på vad sätt krigsindustriplaneringen borde infogas i sitt sammanhang med verksamheten för central samordning och handläggning av landets försörjningsfrågor i dess helhet. Det lämnades öppet, huruvida icke denna mera generella planeringsfråga kunde föranleda

vissa jämkningar i krigsmaterielverkets organisation och befogenheter. Sedan dess har riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap tillkommit. Denna är enligt sin instruktion (SFS 552/48) under Kungl. Maj:t centralorgan för landets ekonomiska försvarsberedskap och har i denna egenskap att leda, övervaka och samordna landets försvarsberedelser på det ekonomiska området i syfte att vid krig och andra utomordentliga förhållanden försvarets behov av förnödenheter må kunna tillgodoses och folkförsörjningen tryggas. Planeringen inom försvaret handhas för övrigt numera av de anskaffande myndigheterna med överbefälhavaren som samordnande myndighet. Uppgörandet av krigsmaterielplaner, krigsammunitionsplaner, krigsdrivmedels- och krigsbränsleplaner, krigsförplägnadsplaner, krigsveterinärvårdsplaner med hästanskaffningsplaner samt krigsindustriplaner ankommer sålunda på försvarsgrensförvaltningarna utom i vad avser sådan materiel, som anskaffas av krigsmaterielverket. Beträffande denna materiel handhar verket krigsindustriplaneringen. Detta samband mellan anskaffning och krigsindustriplanering, som slagits fast genom bestämmelserna om försvarets centrala förvaltning den 28 september 1951, återspeglar enligt departementschefens mening en riktig princip. Emellertid anser departementschefen vissa tecken tyda på att krigsindustriplaneringen för försvarets del för närvarande är behäftad med brister i vad gäller dess samordning och inpassande i ett större sammanhang. Antydningar om dessa brister ges i olika myndigheters yttranden. Riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap har icke utan skärpa påtalat ifrågavarande brister och närmare utvecklat sin i annat sammanhang återgivna principiella syn på ifrågavarande spørsmål. Departementschefen är av den uppfattningen, att frågan om en effektiv krigsindustriplanering icke kan anses i allo tillfredsställande löst. Vissa huvudprinciper för hur planeringen bör ordnas kan enligt departementschefen uppställas utan större svårighet. Planeringen bör handhas av de anskaffande myndigheterna. Planeringen för försvarets del måste samordnas och övervakas. Samordningen av försvarets planering med motsvarande uppgifter för landet i dess helhet ankommer på riksnämnden. Det vill av riksnämndens yttranden synas departementschefen som om riksnämnden vid samarbetet med krigsmaterielverket icke erhållit önskvärt inflytande på planeringsfrågorna.

Departementschefen, som tillmäter här ifrågavarande spørsmål mycket stor betydelse och finner det angeläget att förefintliga brister snarast avhjälpes, meddelar att han i skrivelse den 30 oktober 1953 anmodat överbefälhavaren att i samråd med riksnämnden och berörda myndigheter förbereda en effektiv krigsindustriplanering inom den tilltänkta organisationens ram och att i sinom tid inkomma med redogörelse för vidtagna åtgärder ävensom i förekommande fall förslag till de bestämmelser i ämnet som må höra utfärdas av Kungl. Maj:t. Departementschefen ämnar med största uppmärksamhet följa frågans vidare utveckling och föreslå Kungl. Maj:t av omständigheterna belingade åtgärder.

Enligt sin ursprungliga instruktion (SFS 339/1944) hade krigsmaterielverket att leda standardiseringen av försvarets materiel. Samtidigt med verkets inrättande tillkom försvarets standardiseringsdelegation med uppgift att i anslutning till verksamheten inom Sveriges standardiseringskommission uppgöra standard för i krigsmateriel ingående materiel, element och detaljer. Delegationen, för vilken chefen för krigsmaterielverket är ordförande, består av representanter för nämnda verk, överbefälhavaren, försvarsgrensförvaltningarna, försvarets fabriksstyrelse samt Sveriges standardiseringskommission.

Provisoriska bestämmelser för delegationens verksamhet har utfärdats av Kungl. Maj:t den 4 maj 1945. Delegationen fastställer efter förslag av vederbörande myndigheter s. k. FSD-standard, i förekommande fall provisorisk FSD-standard. Förslag bör vara utarbetat med hänsyn till såväl militära som vetenskapliga, tekniska och ekonomiska fordringar samt uppfylla krav på god formgivning.

Krigsmaterielverkets uppgifter på standardiseringens område har i viss mån begränsats genom den provisoriska ändring av verkets instruktion, som vidtogs i samband med de föreskrifter beträffande försvarets centrala förvaltning, som utfärdades den 28 september 1951. Enligt sagda ändring skall verket vara sammanhållande organ för standardisering av försvaret gemensam materiel. Standardiseringsverksamhet bedrivs sålunda hos samtliga materieförvaltande centrala förvaltningar.

Departementschefen biträder av överbefälhavaren framfört förslag att ifrågavarande samordnande verksamhet bör kunna övertagas av standardiseringsdelegationen, förstärkt med företrädare för försvarets forskningsanstalt och riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap. Standardiseringsverksamheten, vars betydelse tilltar med den tekniska utvecklingen och vars ekonomiska betydelse får bedömas vara mycket stor, bör bedrivas i intimt samarbete med Sveriges standardiseringskommission. Detaljarbetet kommer att åvila de olika förvaltningarna enligt huvudförvaltningsprincipen. Enligt departementschefens mening bör ifrågavarande arbete bedrivas hos samma myndighet, som svarar för konstruktions- och anskaffningsverksamheten.

I likhet med överbefälhavaren anser departementschefen att tillverkning och förvaltning av mätdon bör handhas av vederbörande anskaffande myndighet med tillämpning av huvudförvaltningsprincipen. Försvarets fabriksstyrelse bör anskaffa mätdon för sin egen tillverkning. Mätgonslaboratoriet bör lämpligen övertagas av armétygförvaltningen. Erforderlig samordning och ledning av frågor om mätdon och kontrollmetodik bör säkras genom att en samsarbetsdelegation inrättas. Det är enligt departementschefens mening av utomordentlig betydelse, att kontrollmetodiken för försvarets del följer med den tekniska utvecklingen på detta område. Denna fråga tilldrager sig ett stigande intresse inom industriella kretsar både här hemma

och i utlandet. Bland annat synes det angeläget att de statistiska och matematiska metoder, som utarbetats inom förevarande område och är stadda i snabb utveckling, utnyttjas vid kontroll å försvarets massbeställningar.

I detta sammanhang erinrar departementschefen om behovet av ett samordnande organ för utarbetande av leverans- och kontrollbestämmelser inom försvaret. Krigsmaterielverket hade fram till den 28 september 1951 instruktionsenligt sig ålagt att i samverkan med övriga centrala förvaltningsmyndigheter verka för enhetliga leverans- och kontrollbestämmelser. Det synes departementschefen befogat att för detta ändamål inrätta en eller flera samarbetsdelegationer. Inrättas flera delegationer, bör de givetvis samarbeta inbördes. Med hänsyn till sambandet med standardiserings- och kontrollmetodikfrågorna bör vidare samarbete äga rum med för nämnda uppgifter avsedda organ. Fortlöpande uppmärksamhet bör enligt departementschefens mening ägnas kontrollfrågorna ur exempelvis den synpunkten, att kontrollverksamheten gives en rationell omfattning och i förekommande fall reduceras i förhållande till tillverkare som har en erkänt effektiv egenkontroll. Det bör givetvis eftersträvas att en effektiv egenkontroll organiseras vid försvarets egna fabriker och verkstäder. Man får — betonar departementschefen — icke förbise, att kvalitetsfel hos krigsmateriel ofta medför betydande risker för olycksfall vid materielens användning. En effektiv leveranskontroll bidrar därför att förebygga svåra personella och materiella skador.

Beträffande förfarandet i fråga om av krigsmaterielverket förvaltade maskiner för krigsmaterieltillverkning och s. k. skuggfabriker har arméförvaltningens tygavdelning i skrivelse den 14 december 1953 avgivit förslag. Tygavdelningen har inhämtat yttrande över förslaget från fortifikationsförvaltningen.

Beträffande skuggfabrikerna anser departementschefen att bärande skäl förebragts för att underställa dem armétygförvaltningen. Fabriksstyrelsen anses i samma ordning som hittills och efter överenskommelse med förvaltningen böra ombesörja underhåll och skötsel av byggnaderna.

Departementschefen delar fortifikationsförvaltningens principiella uppfattning, att här ifrågavarande anläggningar rätteligen bör redovisas å arméns respektive befästningars delfond av försvarets fastighetsfond. Med hänsyn till av fortifikationsförvaltningen anförda förhållanden finner departementschefen det emellertid befogat, att anläggningarna tills vidare liksom hittills redovisas under fabriksfonden men att frågan tages under omprövning, sedan ny regional och lokal organisation av den militära fastighetsförvaltningen genomförts.

Vad gäller de maskiner, om vilka här är fråga, förordar departementschefen, att förvaltningen i fråga om maskinerna överföres till armétygförvaltningen, dock med undantag för maskiner, som är avsedda för driften

vid fabriksstyrelsens fabriker samt sådan apparatur m. m. för tillverkning av krut vid skuggfabriker, vars användning är knuten till viss lokal.

Departementschefen är icke beredd att nu ta slutlig ställning till frågan om redovisningen av ifrågasvarande maskiner och ifrågasätter därför för närvarande ingen ändring i gällande ordning, enligt vilken de redovisas av fabriksstyrelsen under försvarets fabriksfond. I samband med den nya organisationens genomförande utfäster sig departementschefen emellertid att föranstalta om närmare utredning beträffande lämplig redovisningsform och i sinom tid framlägga därav betingade förslag.

Delade meningar behöver enligt departementschefens mening knappast råda om att krigsmaterielverkets lokalförvaltningar (ammunitionsförråd och sammansättningsverkstäder) bör överföras till armétygförvaltningen.

Med hänsyn till den på senare tid tillkomna, till länsstyrelserna knutna regionala ekonomiska försvarsberedskapsorganisationen anser departementschefen i likhet med riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap, att krigsmaterielverkets krigsindustriombud kan indragas.

Riksnämnden bör i enlighet med av överbefälhavaren framlagt förslag övertaga förandet av maskinregister över industrien och med ledning därav lämna förslag på lämpliga leverantörer.

Beträffande vilken myndighet som bör övertaga krigsmaterielverkets uppgift som försvarets patentorgan har skiftande förslag framlagts. Ifrågasvarande uppgifter har alternativt ansetts böra knytas till någon av försvarsgrensförvaltningarna, försvarets forskningsanstalt, patent- och registreringsverket eller försvarsstaben. Departementschefen ansluter sig till den av krigsmaterielverket uttalade meningen, att patentfrågor bör handläggas av ett organ som är fristående i förhållande till den myndighet, hos vilken vederbörande uppfinnare är anställd, samt att patentärendenas viktiga merkantila och juridiska aspekter måste beaktas. Vad forskningsanstalten beträffar, är den ej organiserad med tanke på att den skall handha för försvaret gemensamma administrativa ärenden. Vid sina överväganden av frågan har departementschefen kommit till den slutsatsen, att försvarets civilförvaltning lämpligen bör åläggas att fungera som försvarets patentorgan. För detta ändamål bör viss personal flyttas över från krigsmaterielverket till civilförvaltningen. I övrigt bör civilförvaltningen kunna påräkna biträde i tekniskt hänseende från patentverket, försvarsförvaltningarna och forskningsanstalten. Handläggningen av försvarets patentfrågor måste ske under beaktande av, förutom den allmänna patentlagstiftningen, lagen den 18 juni 1949 om rätt till arbetstagares uppfinningar samt den särskilda lagstiftningen om uppfinningar av betydelse för försvaret. Departementschefen anser det därför påkallat att patentärendena förläggas till en myndighet där juridisk sakkunskap är starkt företrädd. De juridiska synpunkterna får för den skull — framhåller departementschefen — icke i alltför hög grad dominera patentfrågornas handhavande utan denna verksamhet

måste präglas av allsidig hänsyn till även ekonomiska och tekniska synpunkter samt allmänna försvarssynpunkter.

I detta sammanhang behandlar departementschefen slutligen frågan om inrättande av ett försvarets teletekniska laboratorium. Samtliga remissinstanser som tagit upp detta spörsmål har i och för sig tillstyrkt förvaltningsutredningens förslag. Enighet synes också råda om att laboratoriet, om försvarets industriplanering inte kommer till stånd, bör anslutas till försvarets forskningsanstalt.

För egen del anser departementschefen det uppenbart, att en för hela försvaret organiserad verksamhet på teleteknikens område bör komma till stånd. Teleteknikens mångsidiga och växande militära användning, exempelvis vid förbindelsetjänst, navigering till sjöss och i luften, spaning, strids- och elledning, trafikledning m. m., medför ett starkt behov av ett gemensamt organ av ifrågavarande slag. En effektiv teleutrustning för försvarets olika grenar skapar möjligheter att bättre utnyttja både de personella och de materiella resurserna. Betydelsen härav för ett land som vårt ligger i öppen dag. Departementschefen tillstyrker därför att ett försvarets teletekniska laboratorium inrättas och anslutes till försvarets forskningsanstalt i enlighet med det organisationsförslag, som framlägges i annat sammanhang.

INTENDENTURFÖRVALTNINGSTJÄNSTEN.

Under detta avsnitt redogöres i propositionen för *1946 års militära förvaltningsutrednings* förslag angående den centrala intendenturförvaltnings-tjänstens organisation samt däröver avgivna remissyttranden.

Utredningen har till en början behandlat vissa speciella, för närvarande till intendenturförvaltningen hörande uppgifter, nämligen anskaffningen av driv- och smörjmedel samt av fasta bränslen ävensom utövande av kontroll å bränsleförbrukningen. Utredningen har ifrågasatt, att den förra verksamhetsgrenen bör föras över till tygförvaltningen och den senare till fortifikationsförvaltningen men har stannat vid att tills vidare icke föreslå någon ändring, dock att utredningen ansett, att vissa uppgifter i samband med anskaffningen av driv- och smörjmedel (kvalitativ anbudsbedömning, utarbetande av inköpsspecifikationer, leveranskontrollbestämmelser m. m.) bör åvila tygförvaltningsorganen. Utredningen har förordat att här ifrågavarande spörsmål framdeles tages under omprövning.

Enligt utredningens uppfattning har på intendenturförvaltningens område icke i lika hög grad som på tygförvaltningens olägenheter gjort sig märkbara till följd av den rådande uppdelningen av förvaltningsuppgifterna mellan försvarsgrensförvaltningarna å ena sidan och krigsmaterielverket å den andra. Detta sammanhänger enligt utredningen därmed att föremålen för intendenturförvaltningen till stor del utgöres av pro-

dukter, som förekommer såsom handelsvaror på den allmänna marknaden, och att de för försvaret speciella intendenturförnödenheterna ur konstruktiv synpunkt som regel är enklare än tygmaterielen. Kravet på en sammanhållning av alla i anskaffningen ingående tekniska funktioner inbördes samt av dessa funktioner och inköpsverksamheten gör sig därför i fråga om intendenturmaterielen icke gällande i samma mån som beträffande tygmateriel.

Även om inom intendenturförvaltningstjänsten tyngdpunkten icke i lika hög grad som inom tygförvaltningstjänsten ligger på den tekniska verksamheten har utredningen likväl uttryckt den uppfattningen, att även på intendenturförvaltningens område den rationellaste organisationen erhålles med tillämpning av de principer, utredningen förordat för tygförvaltningens utformning. Också på förevarande område bör således enligt utredningens mening handläggningen av alla tekniska funktioner beträffande visst materielslag samlas inom en och samma centrala förvaltningsmyndighet och inom denna myndighet på en och samma verksamhet.

Liksom i fråga om tygförvaltningen har utredningen i första hand ansett två alternativ tänkbara, då det gäller att åstadkomma en tillfredsställande ordning för den centrala intendenturförvaltningens utövande.

Det ena alternativet — av utredningen kallat alternativ I — är att koncentrera intendenturförvaltningen till ett enda för försvaret gemensamt centralt ämbetsverk, försvarets intendenturförvaltning. Detta verk skulle övertaga i stort sett de uppgifter på intendenturförvaltningens område, som åvilar armé-, marin- och flygförvaltningarnas intendenturavdelningar samt krigsmaterielverket.

Det för försvaret gemensamma intendenturförvaltningsverket har utredningen ansett böra lyda omedelbart under Kungl. Maj:t. Chefskapet för verket bör enligt utredningen utövas antingen av överbefälhavaren med en souschef, generalintendenten, för den direkta ledningen av verket eller också omedelbart av generalintendenten.

Såsom ett andra alternativ — av utredningen kallat alternativ II — har utredningen tänkt sig en uppdelning även i fortsättningen av densamma på olika förvaltningsenheter för envar av de tre försvarsgrenarna.

Det stora flertalet förvaltningsobjekt inom intendenturområdet är av samma eller likartat slag inom samtliga försvarsgrenar, varvid armén i allmänhet är den största förbrukaren. Med tillämpning av den på tygförvaltningsområdet föreslagna huvudförvaltningsprincipen borde därför marinens och flygvapnets intendenturförvaltningsorgan komma att utöva huvudförvaltningen endast beträffande ett ringa antal förnödenheter. Med hänsyn härtill och för att alla standardiseringsmöjligheter så långt sig göra låter skall kunna tillvaratagas har utredningen föreslagit, att arméns centrala intendenturförvaltningsorgan skall åläggas huvudförvaltningen i fråga om alla intendenturförnödenheter. Projekt- och försöksverksamhet be-

träffande för marinen och flygvapnet speciell materiel borde dock åvila dessa försvarsgrenars intendenturförvaltningsorgan. Med hänsyn till de olika materielslagens överensstämmelse inom försvarsgrenarna är det vidare enligt utredningens mening mest rationellt att låta arméns organ sköta jämväl den centrala förrådshållningen i fråga om alla hithörande förnödenheter. För marinens och flygvapnets intendenturförvaltande organ skulle i huvudsak återstå att ombesörja behovsberäkningar, krigsförberedelsearbete och ekonomisk planering beträffande förnödenheter, som erfordras inom marinen respektive flygvapnet, att handha förrådshållning och leda det tekniska underhållet av sådan vederbörande försvarsgren tillhörande materiel, som icke förvaras i centralförråd, samt att handha förvaltningen av den egna försvarsgrenens anslag till undervisning och övningar. Härjämte skulle nämnda organ utöva förekommande projekt- och försöksverksamhet beträffande för marinen respektive flygvapnet speciell materiel. Arméns intendenturförvaltande organ skulle således komma att få en jämförelsevis stor omfattning under det att marinens och flygvapnets motsvarande organ skulle bli endast i försvarsgrensförvaltningarna inordnade intendenturbyråer.

För arméns del skulle organet i fråga utformas såsom ett eget under Kungl. Maj:t lydande centralt ämbetsverk — arméns intendenturförvaltning — under chefskap av chefen för armén och med generalintendenten såsom souschef.

Av en jämförelse mellan de båda alternativen för organisation av försvarets centrala intendenturförvaltningstjänst har utredningen funnit det framgå, att alternativ I med dess fullständiga sammanförande av denna tjänst för samtliga försvarsgrenar till ett enda ämbetsverk innebär den klaraste och rationellaste organisationsformen samt erbjuder de bästa garantierna för en effektiv standardiseringsverksamhet och en ekonomisk drift i fred samt ett underlättande av underhållstjänsten i krig. Intendenturförnödenheternas i allmänhet okomplicerade och för försvarsgrenarna ensartade beskaffenhet talar enligt utredningen — i motsats till vad förhållandet är med betydelsefulla slag av tygmateriel — för en för försvaret enhetlig förvaltning av densamma. Utredningen har kommit till den uppfattningen, att vad som anförts till förmån för alternativ II icke kan uppvägas av de avsevärda fördelar ur såväl organisatorisk som ekonomisk synpunkt, vilka är förenade med alternativ I. Utredningen har därför förordat, att försvarets centrala intendenturförvaltning organiseras enligt alternativ I samt att chefskapet över den i detta alternativ förutsatta försvarets intendenturförvaltning direkt under Kungl. Maj:t utövas av generalintendenten.

Departementschefen framhåller, att utredningens förslag biträtts allenast av statskontoret och statens sakrevision, medan bland annat en reser-

vant inom utredningen samt armé-, marin- och flygledningarna bestämt motsatt sig detsamma. Dessa har i stället förordat en organisation i huvudsaklig överensstämmelse med utredningens alternativ II, vilket innebär en försvarsgrensvis ordnad intendenturförvaltning.

Lika litet som i fråga om tygförvaltningstjänsten är departementschefen beredd att beträffande den centrala intendenturförvaltningen hävda en definitiv ståndpunkt till frågan om gemensam eller försvarsgrensvis ordnad förvaltningstjänst. Departementschefen stannar emellertid för att under nuvarande förhållanden förorda en intendenturförvaltningstjänst försvarsgrensvis enligt utredningens alternativ II och detta på i huvudsak följande skäl.

Vad de militära remissmyndigheterna anfört mot förslaget om gemensam intendenturförvaltningstjänst synes i vissa hänseenden värt beaktande. Såväl intendenturtjänstens nära samband med den dagliga trupptjänsten som dess betydelse i samband med både det operativa krigsförberedelsearbetet och planläggning av fredsmässiga övningar utgör enligt departementschefens mening omständigheter, som i och för sig talar för att med nu gällande försvarsorganisation försvarsgrenscheferna bör behålla sitt inflytande på denna tjänst.

Att ålägga överbefälhavaren de förvaltningsuppgifter, som följer med chefskapet för ett gemensamt intendenturförvaltningsverk, finner departementschefen betänkligt och kan icke förorda en sådan organisation. Alternativet blir då att det gemensamma verkets chef direkt underställes Kungl. Maj:t. Härigenom kan emellertid risker tänkas uppkomma för att den centrala intendenturtjänstens samband med stabs- och trupptjänsten försvagas.

Som ytterligare stöd för sin ståndpunkt framhåller departementschefen, att han anser att en för försvaret gemensam intendenturkår utgör en — visserligen icke oeftergivlig — men i hög grad önskvärd förutsättning för det gemensamma verket. Dessa två organisationsfrågor bör därför lösas i ett sammanhang.

Den centrala intendenturförvaltningstjänsten bör enligt departementschefens mening organiseras på ett ämbetsverk för armén, benämnt arméintendenturförvaltningen, samt på intendenturorgan i marin- och flygförvaltningarna. Arméintendenturförvaltningen bör stå under chefskap av chefen för armén och för den direkta ledningen ha en souschef. Liksom i fråga om armétygförvaltningen bör souschefsposten i arméintendenturförvaltningen kunna besättas med alternativt militär, civilmilitär eller civil befattningshavare. Arméintendenturförvaltningen anses kunna givas en enklare och mindre differentierad inre organisation än de för tygförvaltningstjänsten avsedda centrala organen.

Vad beträffar de av utredningen berörda frågorna om gränsdragningen mellan intendenturförvaltningstjänsten och andra förvaltningsområden är

departementschefen icke beredd att tillstyrka utredningens förslag om överflyttning av förvaltningen av viss materielutredning för fartyg vid marinen från intendentur- till tygsidan. Frågan härom torde, på sätt marinledningen förutsatt, få tagas upp till övervägande i samband med en allmän översyn av marinens förrådsorganisation. I övrigt kan departementschefen biträda vad utredningen föreslagit rörande den ifrågakvarade gränsdragningen, vilken bland annat innebär att viss materiel vid flygvapnet föres över från intendentur- till tygmateriel. Vad särskilt angår bränsleanskaffningen för försvarets fasta anläggningar samt kontrollen av förbrukningen av bränsle, vatten, gas och elektrisk energi, tillhör dessa funktioner principiellt sett området för fortifikations- och byggnadsförvaltningen. Med ett ställningstagande till en eventuell överflyttning av dessa arbetsuppgifter till fortifikationsförvaltningen eller annan myndighet bör dock, enligt vad departementschefen framhåller, tills vidare anstå. För närvarande anses inga sakliga skäl göra sig gällande till förmån för en omorganisation i förevarande hänseende.

CIVILFÖRVALTNINGSTJÄNSTEN.

Genom 1943 års riksdagsbeslut rörande försvarets centrala förvaltningsverksamhet genomfördes i och med tillskapandet av försvarets civilförvaltning en för försvaret gemensam organisation på civilförvaltningstjänstens område. Såväl försvarsgrensförvaltningarna som de vid sidan av försvarets civilförvaltning inrättade, för försvaret gemensamma centrala ämbetsverken erhöll dock vissa organ med uppgift att tillgodose det behov av juridisk-administrativ sakkunskap, som befanns alltjämt föreligga inom dessa verk.

1946 års militära förvaltningsutredning har funnit, att koncentrationen av förvaltningsverksamheten på förevarande område till försvarets civilförvaltning visat sig befrämjande för enhetligheten och effektiviteten i förvaltningsarbetet. Den splittring av verksamheten i fråga, som dock alltjämt kvarstår, har enligt vad de för utredningens räkning verkställda organisationsundersökningarna utvisat i viss omfattning lämnat rum för dubbelarbete och även i övrigt för en mindre rationell arbetsordning. Enligt utredningens mening kan de sålunda påvisade bristerna i stort sett avhjälpas genom överflyttning av ytterligare arbetsuppgifter på försvarets civilförvaltning. Utredningen har kommit till den uppfattningen, att till försvarets övriga centrala förvaltningsmyndigheter icke bör förläggas annan verksamhet på civilförvaltningens område än som oundgängligen erfordras för att sagda myndigheter skall kunna utan besvärande omgång fylla de uppgifter för vilka de inrättats.

De civila organen inom de nuvarande försvarsgrensförvaltningarna är emellertid för närvarande belastade också med åtskilliga andra göromål.

Huvuddelen av dessa har utredningen funnit böra överflyttas på försvarets civilförvaltning, varigenom dubbelarbete skulle undvikas och personalbesparingar kunna göras. Så är förhållandet med viss del av medelsbokföringen, som kan ske med anlåtande av försvarets civilförvaltnings hålkortsanläggning. För de verk som förlägges tillsammans med civilförvaltningen i ämbetsbyggnaderna å Ladugårdsgärde anses vidare dessas förskottskassor kunna indras. Slutligen har utredningen uttalat som sin uppfattning, att till försvarets civilförvaltning bör koncentreras behandlingen av s. k. decentraliseringsärenden, nådeärenden, rättegångsärenden samt bevaknings- och indrivningsärenden. I den mån de materielförvaltande verkens medverkan i fortsättningen erfordras i ärenden av sistberörda slag avses allenast verkens tekniska och militära instanser bli engagerade. Detsamma är förhållandet med de lägerkasseärenden, som för närvarande handlägges inom arméförvaltningens civilbyrå. För kollektivavtalsärenden, vilka nu i viss utsträckning belastar försvarsgrensförvaltningarnas civila organ, har utredningen föreslagit en koncentration av behandlingen till vissa fackorgan. För samordning i avtalstekniska frågor och för den speciellt juridiska expertis, som kan erfordras, har dessa organ avsetts skola repliera på statens avtalsnämnd och försvarets avtalsdelegation.

Förutom de arbetsuppgifter, som enligt vad ovan sagts skulle tillföras försvarets civilförvaltning från de materielförvaltande verken, har utredningen uttalat, att civilförvaltningen bör förses med organ för övervakning av verkets arbetsmetoder och ledning av dess kontorsorganisation. Åt detta organ bör enligt utredningen även anförtros motsvarande uppgifter med avseende å de regionala och lokala förvaltningsmyndigheterna, där en samordnande kraft på detta område enligt utredningens uppfattning framstår såsom i hög grad önskvärd och ägnad att förbilliga administrationskostnaderna. Undantagna från organets verksamhetsområde har dock ansetts böra vara kontorsorganisationerna vid de verkstäder, som redovisar driftkostnaderna på särskilda drifttitlar.

De arbetsuppgifter, som enligt utredningens uppfattning fortsättningsvis skulle ankomma på civila organ inom de materielförvaltande centralmyndigheterna, har utredningen funnit kunna indelas i fyra grupper, av vilka en förutsätter juridisk utbildning, en kunskap på främst det statliga avlöningsväsendets område, en utbildning i kamerala göromål och en grupp slutligen särskild förtrogenhet med kontorsorganisatoriska spörsmål. Samtliga här avsedda grupper har utredningen ansett vara av den natur att de bör fränskiljas det rent fackliga arbetet inom vederbörande förvaltningsmyndighet och förläggas till de för varje materielförvaltande verk av utredningen föreslagna stabsorganen. Såvitt utredningen kunnat finna är det därmed icke nödvändigt eller ens ur organisationsteknisk synpunkt lämpligt att inordna alla de olika, enligt utredningens mening sinsemellan föga sammanhörande grupperna till en för varje verk gemensam civilbyrå.

Inom privata företagsledningar brukar personal- och avlöningsärenden samt övervakningen av kontorsorganisationen vara sammanförda till en företagets kontorschef underställd enhet. Enligt utredningens uppfattning bör en liknande organisation komma till stånd inom försvarets materielförvaltande centralmyndigheter, där ifrågavarande arbetsuppgifter skulle utgöra de huvudsakliga göromålen för ett av de berörda stabsorganen, av utredningen benämnt centralexpeditionen. Den kamerala ärendegruppen, innefattande sammanställning och avfattning av anslagsäskanden samt vissa uppgifter i samband med medelsredovisningen, hör enligt utredningens mening intimt ihop med den allmänt planerande verksamhet, som avsetts skola tillkomma ett annat stabsorgan, centralplaneringen. Vad slutligen de rent juridiska arbetsuppgifterna beträffar skulle de omhänderhas av ett särskilt för sådana göromål inrättat stabsorgan — juridiska sektionen. På sistnämnda organ skulle bl. a. ankomma att i juridiska och juridiskt-administrativa frågor vara rådgivare åt vederbörande verks alla avdelningar samt att biträda dessa vid utformande av sådana föreskrifter m. m., som fordrar särskild stringens i formuleringen.

Beträffande remissyttrandena över förvaltningsutredningens förslag om civilförvaltningstjänsten torde få hänvisas till propositionen, s. 121—130.

Departementschefen delar förvaltningsutredningens uppfattning, att den koncentration av väsentliga delar utav civilförvaltningstjänsten till ett gemensamt ämbetsverk, försvarets civilförvaltning, som ägde rum genom 1943 års förvaltningsbeslut, visat sig befrämja enhetlighet och effektivitet i förvaltningsarbetet. Det motstånd, som denna åtgärd från början rönt på vissa håll, anses alltmåra ha avtagit med åren. Det torde också ligga i öppen dag — framhåller departementschefen — att civilförvaltningens arbetsuppgifter, som hänför sig till bl. a. avlönings-, kassa-, räkenskaps- och revisionsväsendet, förutsätter ett enhetligt bedömande och i mycket stor utsträckning kräver enhetlig reglering för försvaret i dess helhet. Handhavandet av dessa uppgifter måste bli lidande på att splittras på flera händer. Motsvarande gäller de arbetsuppgifter som åvilar civilförvaltningens advokatfiskalskontor.

För egen del finner departementschefen den av utredningen hävdade meningen, att till de materielförvaltande verken icke bör förläggas annan verksamhet inom förevarande område än som oundgängligen erfordras för att dessa verk skall kunna utan besvärande omgång fylla sina uppgifter, vara principiellt riktig. Mot denna bakgrund och med hänsyn till vikten av att eliminera dubbelarbete inom förvaltningsorganisationen ansluter sig departementschefen i stort sett till utredningens uppfattning rörande vilka göromål inom civilförvaltningstjänsten som bör flyttas över till försvarets civilförvaltning från de materielförvaltande verken.

Med anledning av resta invändningar understryker departementschefen, att han icke kan finna den hittillsvarande ordningen rationell, enligt vilken

vissa grupper av ärenden gemensamt handläggas av försvarets civilförvaltning och av vederbörande materielförvaltande verk på dess civilbyrå. Departementschefen framhåller, att han därför inte bortser från den av arméförvaltningen hävdade uppfattningen att de materielförvaltande verken har ett stort intresse av trafikskadeärenden och övriga utomobligatoriska skadestandsärenden. Dessa ärenden giver värdefulla upplysningar angående materielens handhavande och funktionsduglighet samt impulser till förbättrade säkerhetsbestämmelser m. m. Ifrågavarande intresse bör emellertid enligt departementschefens mening utan svårighet kunna tillgodoses genom att nämnda ärenden i erforderlig utsträckning delgives vederbörande förvaltning. Härvidlag är det dock icke civilförvaltningstjänstens företrädare utan de tekniskt och militärt betonade fackorganen som har intresse av att taga del av ärendena i fråga. För såväl försvarsgrensförvaltningarna som försvarsgrenscheferna är det av värde att försvarets skaderegleringsärenden bearbetas statistiskt och att översikter uppgöres över dem. Departementschefen förutsätter, att sådana översikter efter den nya organisationens ikraftträdande skall komma till stånd genom civilförvaltningens försorg.

Sedan förvaltningsutredningens betänkande avgavs, har försvarets civilförvaltning med anlitande av sin hålkortsanläggning övertagit vissa bokföringsuppgifter från bland andra flygförvaltningen. Departementschefen utgår från att utvecklingen inom detta område bäst främjas genom överenskommelser mellan berörda förvaltningar och understryker vikten av att försvarets civilförvaltning så långt möjligt på det redovisningstekniska området strävar efter att fungera som ett serviceorgan åt de materielförvaltande verken. I detta sammanhang erinras om den inom försvarsdepartementet pågående utredningen om utnyttjande av hålkortsanläggningar inom försvaret.

Departementschefen är icke beredd att taga ställning till frågan om bibehållande av de till försvarets civilförvaltning i kassahänseende anslutna förvaltningarnas s. k. förskottskassor och föreslår därför icke i detta sammanhang att de indrages.

Departementschefen delar i huvudsak förvaltningsutredningens uppfattning om civilförvaltningstjänstens uppgifter inom de materielförvaltande ämbetsverken. Beträffande dess organisation intager han däremot en från utredningen i princip avvikande ståndpunkt. Departementschefen anser nämligen i likhet med ett flertal remissmyndigheter att vissa fördelar bör vara förenade med att civilförvaltningstjänstens olika grenar icke delas upp på stabsorgan utan inom respektive ämbetsverk sammanföres till en byrå, som lämpligen bör benämnas administrativ byrå, och förordar därför att dylika byråer inrättas i armétygförvaltningen, arméintendenturförvaltningen och marinförvaltningen. På grund av särskilda omständigheter kommer dock arméintendenturförvaltningens administrativa byrå — fram-

håller departementschefen — att få mera begränsade arbetsuppgifter än de två övriga.

Flygförvaltningen, som under flera år prövat ett system med stabsorgan i huvudsaklig överensstämmelse med förvaltningsutredningens förslag, önskar bibehålla denna organisationsform, enligt vilken civilförvaltningstjänsten är uppdelad på centralplanering, centalexpedition och den nuvarande civilbyrån. Förvaltningsutredningens förslag upptar dock ingen civilbyrå utan en juridisk sektion. Då erfarenheterna av denna organisation såges vara goda och flygförvaltningen uttryckt bestämda önskemål att få behålla den, föreligger enligt departementschefens mening visst fog för att låta ämbetsverket bibehålla den redan tillämpade organisationen. Departementschefen anser emellertid, att även inom flygförvaltningen bör finnas en byrå för civilförvaltningsuppgifter. Även beträffande detta verk gör sig nämligen gällande den synpunkten, att det av flera skäl framstår såsom önskvärt, att den främste företrädaren för det administrativa arbetet inom de materielförvaltande ämbetsverken erhåller ställning som byråchef och ledamot. Departementschefen anser därför att övervägande skäl talar för att en administrativ byrå ingår även i flygförvaltningen, dock med något mera begränsade uppgifter än för armétyg- och marinförvaltningarnas motsvarande organ.

De administrativa byråerna bör omhänderha juridiska uppgifter och allmänna kansliuppgifter, personal- och avlöningsfrågor, kamerala göromål samt dessutom även innehålla en arbetsgrupp med särskild förtrogenhet med kontorsorganisatoriska frågor.

Beträffande förvaltningarnas juridiska organ framhåller departementschefen följande.

»Vissa klart avgränsade juridiskt-administrativa uppgifter kan, såsom framgår av förvaltningsutredningens betänkande, urskiljas. Exempel utgör utarbetande av föreskrifter av olika slag samt granskning av förslag till författningar m. m. I detta sammanhang må även nämnas de s. k. avskrivningsärendena, vilka såsom förvaltningsutredningen föreslagit bör kvarbli hos de materielförvaltande verken. Utöver dessa uppgifter bör den juridiska sakkunskapen inom förvaltningarna i huvudsak tagas i anspråk för rådgivande verksamhet av olika slag. Denna rådgivning bör koncentreras till sådana frågor som sammanhänger med verkens huvuduppgift, nämligen krigsmaterielförvaltningen. Sålunda bör i anskaffningsfrågor såväl sakorgan som inköpsorgan stå i kontakt med den juridiska personalen. Den förut berörda koncentreringsen av vissa ärendegrupper till försvarets civilförvaltning måste förutsättas bli till båtad för här ifrågasvarande verksamhet. Någon utplacering av juridiska experter på förvaltningarnas fackavdelningar bör icke vidare komma i fråga.»

I likhet med förvaltningsutredningen finner departementschefen det mest ändamålsenligt, att på förvaltningarna ankommande kollektivavtalsfrågor

koncentreras till vissa fackorgan inom förvaltningarna. Dessa organ förutsättes skola för den samordning i avtalstekniska frågor, som kan erfordras, repliera på statens avtalsnämnd och försvarets avtalsdelegation.

De delar av civilförvaltningstjänsten, som avses skola hänföras till försvarets civilförvaltning, tager departementschefen upp vid behandlingen av detta ämbetsverks inre organisation.

FÖRSVARETS FÖRVALTNINGS DIREKTION OCH VISSA SAMORDNINGSÅTGÄRDER.

I en promemoria angående de allmänna riktlinjerna för det fortsatta propositionsarbetet på en förvaltningsreform, som var fogad till departementschefens skrivelse den 30 oktober 1953 till överbefälhavaren m. fl., förutsattes, att försvarsförvaltningarnas samarbetsdelegation skulle utgå ur organisationen och att en försvarets förvaltningsdirektion skulle inrättas. Vissa allmänna riktlinjer drogs i samband därmed upp för dess arbetsuppgifter.

Förvaltningsdirektionen skulle på ett högt plan utgöra ett samordnande och i viss utsträckning övervakande organ för försvarsförvaltningen, främst i vad avsåg krigsmaterieförvaltningen. Inrättandet av direktionen förutsattes ej skola innebära ändring i försvarsförvaltningarnas ställning såsom centrala ämbetsverk under Kungl. Maj:t.

Direktionen tänktes preliminärt skola vara sammansatt på följande sätt.

Överbefälhavaren skulle äga rätt att, när han så önskade, inträda som ordförande. Eljest skulle särskild ordförande utses.

Ledamöter skulle vara souscheferna för armétygförvaltningen, arméintendenturförvaltningen, marinförvaltningen och flygförvaltningen.

Försvarsgrenschefer skulle ha rätt att inträda, i vilket fall vederbörande souschef(er) skulle få deltaga i överläggningarna men ej i beslutet.

Två eller tre av Kungl. Maj:t utsedda representanter för näringslivet av erkänd erfarenhet och skicklighet förutsattes skola permanent ingå i förvaltningsdirektionen.

Vid behandling av fråga, som berörde försvarets civilförvaltning, fortifikationsförvaltningen eller försvarets sjukvårdsstyrelse, skulle vederbörande verkschef adjungeras som ledamot.

Vid behandling av krigsindustriplaneringsfrågor skulle chefen för riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap inträda som ledamot.

Chefen för försvarsstaben och statssekreteraren i försvarsdepartementet skulle äga närvara vid sammanträdena och deltaga i överläggningarna.

Överbefälhavaren och förvaltningsdirektionen förutsattes komma att få tillgång till ett kansli, som tänktes kunna betjäna jämväl försvarets standardiseringsdelegation och vissa av de mera betydelsefulla samarbetsdele-

gationerna. Ifrågavarande kansli skulle omfatta endast få personer. Goda möjligheter skulle beredas direktionen att anlita experter.

Det framhölls slutligen i promemorian, att den närmare utformningen av förvaltningsdirektionens arbetsformer, befogenheter m. m. krävde ytterligare övervägande.

I skrivelse den 7 januari 1954 till chefen för försvarsdepartementet har överbefälhavaren framlagt vissa förslag såväl beträffande förvaltningsdirektionens organisation, arbetsområde m. m. som vissa andra samordningsfrågor, berörande den centrala försvarsförvaltningen. Till denna skrivelse är fogad en gemensam skrivelse från försvarsgrenscheferna och försvarsgrensförvaltningarna, i vilken dessa i väsentliga delar tager avstånd från överbefälhavarens förslag. Överbefälhavaren har i ett avsnitt av sin skrivelse bemött de sålunda framställda invändningarna. Slutligen har bifogats en skrivelse i frågan från försvarets civilförvaltning till överbefälhavaren.

Beträffande innehållet i överbefälhavarens skrivelse med bilagor torde få hänvisas till propositionen, s. 134—145. Här må endast framhållas, att överbefälhavarens förslag gick ut på att förvaltningsdirektionen, i vilken överbefälhavaren förutsattes ej skola kunna fungera som ordförande, skulle ställas i visst beroende till militärledningen och att direktionens kansli i väsentliga delar skulle anknytas till försvarsstaben. Dessutom innehöll skrivelsen bland annat förslag till allmänna bestämmelser om samarbetsdelegationerna.

Departementschefen erinrar till en början om att 1946 års militära förvaltningsutredning ägnade samordningsfrågorna stort intresse. I anslutning härtill lämnas en översikt över den samordnande och ledande verksamhet i fråga om anskaffningen av materiel (bland annat huvudförvaltningsprincipens tillämpning) som enligt utredningens förslag skulle tillkomma försvarets industriplanering.

Därefter övergår departementschefen till att behandla aktuella samarbetsfrågor och uttalar att samarbetsdelegationer bör inrättas för olika ändamål. De ersätter nuvarande tekniska delegationer. Den föreslagna benämningen synes departementschefen mera adekvat än den nuvarande, eftersom även andra frågor än sådana av teknisk natur med fördel bör kunna göras till föremål för samordning.

I stället för den nuvarande försvarsförvaltningarnas samarbetsdelegation och för att fullgöra vissa uppgifter, som enligt förvaltningsutredningens förslag skulle ankomma på försvarets industriplanering, bör enligt departementschefens åsikt ett samordnande organ på hög nivå inrättas. Detta organ anses lämpligen böra benämnas försvarets förvaltningsdirektion. Direktionens inrättande är ej avsett att medföra ändring i försvarsförvaltningarnas ställning som centrala, Kungl. Maj:t direkt underställda ämbetsverk. Direktionen bör enligt departementschefens mening under inga för-

hållanden få utvecklas till ett forum för löpande ärenden eller frågor av sekundär betydelse. Dess arbetsuppgifter sammanfattas av departementschefen så, att den bör ha att behandla principiella frågor om huvudförvaltningsprincipen, utöva överinseende över samarbetsdelegationerna, verka för samordning, utveckling och rationalisering av krigsmaterielanskaffningen, samordna krigsindustriplaneringen samt ägna uppmärksamhet åt att den centrala förvaltningsverksamheten bedrivs rationellt under hänsynstagande till vissa samordningskrav av teknisk och ekonomisk art.

Departementschefen erinrar att överbefälhavaren gör gällande, att frågor inom förvaltningsdirektionens område formellt skulle kunna hänföras till det kompetensområde, som enligt 2 § instruktionen för militärledningen (SFS 811/48) dragits upp för militärledningens verksamhet. Vid det bedömande som militärledningen skall göra ur det samlade riksförsvarets synpunkt bör emellertid tyngdpunkten ligga på andra synpunkter än dem som förvaltningsdirektionen har att anlägga. Militärledningen är enligt departementschefens mening därför icke ett lämpligt forum för de förvaltningsmässiga bedömanden under beaktande av tekniska, ekonomiska och organisatoriska faktorer, som bör ankomma på förvaltningsdirektionen. Ur organisatorisk synpunkt och med beaktande av grundtanken bakom förslaget om inrättandet av en förvaltningsdirektion anser departementschefen denna böra fungera som ett särskilt organ.

Departementschefen anser det betydelsefullt att inflytande beträffande de samordnings- m. fl. frågor, varom det här rör sig, beredes överbefälhavaren, då ärenden inom förvaltningsdirektionen kan ha ett direkt samband med det operativa krigsförberedelsearbetet och andra områden, för vilka överbefälhavaren har ansvaret. Den enda konsekventa lösningen är enligt departementschefens uppfattning att överbefälhavaren har rätt att fungera som ordförande i förvaltningsdirektionen. De principiella invändningar häremot, som rests av försvarsgrenscheferna och försvarsgrensförvaltningarna, kan departementschefen icke tillmäta någon avgörande betydelse. Bortsett från att det knappast är möjligt att beträffande den högsta militära instansen upprätthålla någon sträng boskillnad mellan förvaltningsverksamhet och övrig militär verksamhet, bör rent formella synpunkter icke få stå i vägen för en i och för sig ändamålsenlig organisation. Om den angivna ställningen inom förvaltningsdirektionen beredes överbefälhavaren, innebär detta enligt departementschefens mening ingalunda att han otillbörligt betungas med förvaltningsgöromål eller att med hans ställning oförenliga förvaltningsbefogenheter inrymmes åt honom.

Ledamöter av försvarets förvaltningsdirektion anser departementschefen böra vara souscheferna för armétygförvaltningen, arméintendenturförvaltningen, marinförvaltningen och flygförvaltningen. Försvarsgrenschef bör ha rätt att inträda, i vilket fall vederbörande souschef(er) bör få deltaga i överläggningarna men icke i besluten. Tre av Kungl. Maj:t på viss tid

forordnade personer, som representerar erkänd erfarenhet och skicklighet på näringslivets område, bör permanent ingå i förvaltningsdirektionen. En av de sålunda särskilt utsedda ledamöterna bör av Kungl. Maj:t förordnas att fungera som ordförande, då ordförandeskapet ej utövas av överbefälhavaren. Då fråga behandlas, som berör försvarets civilförvaltning, fortifikationsförvaltningen eller försvarets sjukvårdsstyrelse eller vid vars behandling sakkunskap från någon av dessa myndigheter eljest kan vara erforderlig, bör vederbörande verkschef adjungeras som ledamot. Vid behandling av krigsindustriplaneringsfrågor slutligen bör chefen för riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap inträda som ledamot. Ledamot bör ha rätt att vid sammanträde biträdas av experter.

Chefen för försvarsstaben bör äga närvara vid sammanträden och delta i överläggningarna.

Departementschefen finner det angeläget och ändamålsenligt att på ett högt plan till den centrala försvarsförvaltningen knyta personer, som är väl förtrogna med näringslivet. Härigenom kommer denna att tillföras värdefull industriell och ekonomisk sakkunskap. Möjligheter skapas vidare att på ett tidigt stadium dryfta tveksamma anskaffningsfrågor. Stort värde tillmätas möjligheterna att i denna ordning utjämna motsättningar och underlätta förståelsen mellan förvaltningarna och industrien.

För att fylla sina uppgifter måste — fortsätter departementschefen — förvaltningsdirektionen ha tillgång till ett kansli. Detta kansli får omfatta endast få personer och icke tillåtas att växa ut till ett ämbetsverk. Vid tillfällig ansvällning av arbetsuppgifterna bör hjälp kunna erhållas från förvaltningarna. Goda möjligheter bör beredas förvaltningsdirektionen att anlita experter.

Förvaltningsdirektionens kansli bör enligt departementschefens mening betjäna även vissa viktigare samarbetsorgan. Exempel härpå utgör försvarets standardiseringsdelegation, de samarbetsdelegationer för mätton och kontrollmetodik, för enhetliga kontroll- och leveransbestämmelser m. m., som förutsattes skola inrättas.

Förvaltningsdirektionen anses böra utöva överinseendet över samarbetsdelegationerna, dock utan att taga befattning med detaljspörsmål. Departementschefen anser det ligga i sakens natur att direktionen i frågor av mera allmän räckvidd bör ha direktivrätt i förhållande till delegationerna. Rapporter över verksamheten bör av delegationerna lämnas till direktionskansli.

Departementschefen sammanfattar förvaltningsdirektionens uppgifter sålunda.

Förvaltningsdirektionen bör ha att behandla frågor om huvudförvaltningsmyndighet enligt i stort sett de principer, som förvaltningsutredningen tänkt sig beträffande försvarets industriplanering. Det bör alltså ankomma på direktionen att beträffande olika materielslag utse huvudförvaltningsmyndighet samt att tillse att de jämkningar sedan vidtages, som betingas av

det aktuella läget. Direktionen bör även ha att medgiva undantag från huvudförvaltningsprincipens tillämpning på grund av särskilda omständigheter.

Förvaltningsdirektionen bör även behandla vissa frågor rörande samordning, effektivisering och utveckling av anskaffningsverksamheten i fred. Direktionen bör härvidlag beakta att den fredsmässiga planeringen så vitt möjligt anknyter till krigsindustriplaneringen.

Frågan om förvaltningsdirektionens uppgifter i avseende å krigsindustriplaneringen är, enligt vad departementschefen framhåller, i viss mån beroende av resultatet av den utredning i frågan, som överbefälhavaren anmodats vidtaga i samråd med riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap och övriga berörda myndigheter.

Krigsindustriplaneringen för försvaret i dess helhet bör samordnas av förvaltningsdirektionen under hänsynstagande till av överbefälhavaren utfärdade direktiv till de centrala förvaltningsmyndigheterna för tillgodoseende av krigsberedskapen och de militära operationernas planläggning och genomförande. Härvid förutsättes att i likhet med vad nu är fallet dessa direktiv före utfärdandet remitteras för yttrande till de centrala förvaltningsmyndigheterna. Därjämte bör de remitteras för yttrande till förvaltningsdirektionen, som vid avgivande av sitt yttrande bör ha tillgång till förvaltningsmyndigheternas ställningstagande i ärendet.

Därest inom direktionen frågor skulle uppkomma, som kan inverka på krigsberedskapen samt operationernas genomförande och planläggning, till exempel prioritetsfrågor, bör direktionen med yttrande hänskjuta ärendet till överbefälhavaren, som redan nu har beslutanderätt i dylika frågor.

Det bör även ankomma på direktionen att ägna uppmärksamhet åt att den centrala försvarsförvaltningen arbetar rationellt och med lämplig arbetsfördelning de olika myndigheterna emellan under eftersträvande av kostnads- och personalbesparingar. För detta ändamål bör direktionen ha befogenhet att föranstalta om organisatoriska undersökningar och hos Kungl. Maj:t framlägga förslag inom detta område.

De mest värdefulla resultaten av förvaltningsdirektionens verksamhet bör enligt departementschefens uppfattning vinnas genom att erfarenheter och synpunkter utbytes under kollegiala former. I de frågor beträffande krigsmaterieförvaltningen och krigsmaterielanskaffningen beträffande vilka direktionen icke tillägges beslutande- eller direktivrätt, anser departementschefen, att direktionen bör tillerkännas rätt att i förhållande till de olika förvaltningarna meddela rekommendationer.

Därest förvaltningsmyndighet icke anser sig kunna följa av förvaltningsdirektionen meddelad rekommendation eller meddelat beslut, skall enligt departementschefens förslag myndigheten inom viss tid anmäla detta till direktionen. Kan enighet ej härigenom nås, skall direktionen underställa frågan Kungl. Maj:ts prövning.

Förvaltningsdirektionen anses böra sammanträda i regel en gång varje månad. Vid sammanträdena bör föras protokoll. Beslut torde inom direktionen böra fattas efter majoritetsprincipen med utslagsröst för ordföranden. Det anses böra ankomma på förvaltningsdirektionen att årligen avge berättelse över sin verksamhet till Kungl. Maj:t. Denna berättelse kan lämpligen innehålla även en kortfattad översikt över samarbetsdelegationernas arbete.

Departementschefen understryker, att den organiserade samordningen av förvaltningsverksamheten icke får undanskymma vikten av det mera formlöst bedrivna samarbete i olika frågor, som redan nu äger rum i stor utsträckning. Detta samarbete bör utvidgas och intensifieras. Det synes departementschefen ändamålsenligt, att chefer för underavdelningar av förvaltningar med likartade arbetsuppgifter regelbundet sammanträder för utbyte av erfarenheter och synpunkter. Härvid syftas i första hand på sådana för de olika förvaltningarna gemensamma organ som administrativa byråer, inköpsavdelningar, normaliebyråer, organ för ledning av förråds- och verkstadsdrift m. m.

VISSA PERSONALKÄRFRÅGOR.

I samband med behandlingen av arméförvaltningen har *förvaltningsutredningen* tagit upp vissa personalkärfrågor. Utredningen har vidare i anslutning till förslaget om försvarets intendenturförvaltnings organisation framfört sina synpunkter på spörsmålet om en för försvaret gemensam intendenturkår.

Vid dryftandet av de personalkärfrågor, som utredningen funnit aktuella i samband med utformningen av arméförvaltningens organisation, framhåller utredningen till en början, att den räknar med att såväl officerare med högre teknisk utbildning som civilmilitära ingenjörer alltjämt skall tagas i anspråk för den mera kvalificerade tekniska tjänst inom försvaret, som fordrar ett visst mått av militära insikter.

Efter att ha lämnat en översikt över de personalkärer, varom här är fråga, nämligen fälttygkåren, arméingenjörkåren och tygstaten, uttalar utredningen som sin åsikt, att den ordning enligt vilken i tygförvaltningstjänst sysselsatt personal för närvarande hänförs till olika personalkärer, framstår som föga rationell.

Enligt utredningens uppfattning bör ur fälttygkåren avföras för den centrala tygförvaltningstjänsten erforderliga tekniskt högkvalificerade officerare. Dessa officerare, av vilka kräves utbildning vid högre kurs inom artilleri- och ingenjörhögskolan (krigshögskolan) samt därutöver ofta specialutbildning vid teknisk högskola, bör enligt utredningens mening antingen bilda en med generalstabskåren jämställd elitkår, förslagsvis benämnd tygstabskåren, eller ock inordnas i generalstabskåren. Utan att ta

ställning till vilket alternativ som bör väljas har utredningen i sina organisationsförslag räknat med det förstnämnda alternativet.

Inom fälttygkåren bör enligt utredningen bibehållas övriga nu dithörande personalkategorier. I likhet med bl. a. 1945 års försvarskommitté, som i detta hänseende dock icke vann statsmakternas gehör, anser utredningen vidare, att i fälttygkåren bör inordnas truppförbandens tygofficerare. Utredningen uttalar som sin bestämda uppfattning, att först genom en sådan åtgärd en enhetlig ledning och utövning av den lokala tygförvaltningstjänsten kan upprätthållas.

Utredningen uttrycker vidare den uppfattningen, att till fälttygkåren bör hänföras även de nu till tygstaten hörande tygförvaltarna och tygskrivarna. Dessa anses ha betydligt större samhörighet med den övriga personalen inom fälttygkåren än med de för användning i reparations-tjänsten avsedda tygverkmästarna, tyghantverkarna, arméteknikerna och furirerna, vilka sistnämnda fyra personalkategorier utredningen anser böra utgöra tygstaten. Fälttygkåren skulle, enligt vad utredningen bedömer, med den föreslagna sammansättningen på tygtjänstens område bli en motsvarighet till vad intendenturkåren är inom intendenturtjänsten.

I fråga om arméingenjörkåren anför utredningen följande.

Till arméingenjörkåren bör enligt utredningens mening principiellt höra alla ledande ingenjörer vid armén av vilka med hänsyn till deras uppgifter antingen med avseende å krigsmaterielens projektering, konstruktion och tekniska underhåll eller i avsedda krigsbefattningar fordras ett visst mått av militära insikter. I enlighet härmed borde det stora flertalet ledande ingenjörer inom arméförvaltningen liksom de för tygtjänst avsedda ingenjörerna inom högre staber samt vid vissa skolor och truppförband vara arméingenjörer. Med hänsyn till angelägenheten av att dessa ingenjörer äger erfarenhet av verkstadstjänsten vid armén och för att genom enkla omplaceringsåtgärder kunna bereda dem möjlighet att erhålla sådan erfarenhet borde vidare verkstadscheferna och verkstadsingenjörerna vid tygverkstäderna tillhöra arméingenjörkåren. Framför allt skulle härigenom också en tillfredsställande rekrytering av verkstadsbefälet kunna ernås. Ett genomförande av de angivna principerna skulle emellertid innebära en avsevärd utökning av kåren. En sådan kan icke ske på en gång utan att kvalitetskraven eftersätts. Utredningen anser därför att kårens utbyggnad bör ske successivt, i huvudsak nedifrån genom inrättande — på sätt redan nu i viss omfattning tillämpas — av ett för varje år lämpligt avpassat antal rekryteringstjänster men även i viss omfattning genom intagning i kåren av civilanställda ingenjörer, som på annat sätt än den vanliga rekryteringsvägen inhämtat erforderliga militära insikter. Jämsides härmed torde en viss begränsning i personalantalet vid kåren kunna åstadkommas genom överflyttning av vissa arbetsuppgifter, som nu åvilar arméingenjörer vid truppförbanden, på tygstatspersonal. Genom utökningen av arméingenjörkåren skulle en motsvarande minskning av den civila ingenjörpersonalen äga rum. Under arméingenjörkårens utbyggnadstid torde för arméingenjörer avsedda befattningar, som ännu icke kunnat besättas med arméingenjörer, få upprätthållas av personal ur andra personalkategorier.

Efter att ha lämnat en redogörelse för rekrytering och utbildning av de tre försvarsgrenarnas intendenturofficerare dryftar utredningen i samband med behandlingen av försvarets intendenturförvaltnings organisation förhållandevis ingående de fördelar, som enligt utredningens uppfattning skulle vara förenade med en för försvaret gemensam intendenturkår. Tillkomsten av en för försvaret gemensam intendenturförvaltning anser utredningen böra föranleda att en dylik kår inrättas. Som skäl härför pekar utredningen bl. a. på det förhållandet, att intendenturtjänsten är gemensam för samtliga försvarsgrenar och att dess utövare fördenskull bör kunna placeras på flertalet befattningar inom den centrala intendenturförvaltningen. En gemensam kår bedöms vara ägnad att främja en jämnare och rättvisare befordringsgång. Utredningen anser, att arméns rekryteringssätt — specialutbildning av officerare med några års trupptjänst bakom sig — av flera skäl är det lämpligaste för en gemensam intendenturkår.

Ehuru utredningen sålunda i princip förordar inrättande av en för försvaret gemensam intendenturkår, föreslår utredningen dock, att frågan härom och de därmed sammanhängande problemen, såsom rekryterings- och utbildningsfrågorna, göres till föremål för särskild utredning under beaktande av att rimliga befordringsmöjligheter skapas inom den gemensamma kåren.

Utredningen hävdar den ståndpunkten, att förslaget om inrättande av en för försvaret gemensam intendenturförvaltning bör genomföras utan att resultatet av utredningen om en gemensam personalkår avvaktas. För intendenturofficerare avsedda befattningar inom försvarets intendenturförvaltning bör enligt utredningens mening tills vidare kunna besättas ur de båda intendenturkårerna vid armén och marinen samt bland officerare i intendenturbefattning vid flygvapnet.

Personalkårfrågorna har berörts i vissa av de över förvaltningsutredningens betänkande avgivna yttrandena samt i vissa därefter från myndigheterna inkomna förslag i förevarande organisationsfråga. Härutinnan får utskottet hänvisa till s. 155—157 i propositionen.

Departementschefen framhåller, att chefen för armén och arméförvaltningens tygavdelning som ett alternativ till förvaltningsutredningens förslag att antingen sammanföra de tekniskt högskoleutbildade officerarna i central tygförvaltningsjänst vid armén till en särskild kår eller att inordna dem i generalstabskåren, föreslagit, att inom fälttygkårens ram beställningar inrättas för tekniska stabsofficerare. Till detta spörsmål kommer frågorna om att inordna förbandens tygofficerare i fälttygkåren samt att eventuellt överflytta tygförvaltare och tygskrivare från tygstaten till fälttygkåren. Departementschefen erinrar, att chefen för armén i sistnämnda två hänseenden avgivit förslag, vilka tillstyrkts av försvarets civilförvaltning i ämbetsverkets anslagsäskanden för innevarande budgetår. Vid anmälan av proposition nr 110 till 1953 års riksdag förklarade sig emellertid departementschefen ej kunna biträda förslagen.

Vad förvaltningsutredningen uttalat om att den nuvarande ordningen i fråga om personalkårerna inom tygförvaltningstjänsten framstår som föga rationell, understrykes av departementschefen. Han förklarar sig dock icke beredd att på grundval av nu föreliggande utredningar taga ställning till berörda personalkårfrågor. Dessa står enligt departementschefens mening icke heller i det direkta samband med förvaltningsreformens genomförande att de obetingat kräver sin lösning i förevarande sammanhang.

Enligt departementschefens mening föreligger behov av en allmän och förutsättningslös översyn av ifrågavarande personalkårens ställning och uppgifter inom försvaret. Departementschefen förklarar sig ämna sedermera föranstalta härom.

Såsom tidigare berörts anser sig departementschefen icke för närvarande böra biträda förslaget om ett gemensamt intendenturförvaltningsverk för försvaret. Med hänsyn härtill anser departementschefen, att ställning till frågan om inrättande av en gemensam intendenturkår ej bör tagas i detta sammanhang. Departementschefen står emellertid icke främmande för tanken att systemet med gemensam försvarsförvaltning i framtiden kan komma att omfatta även intendenturområdet. En dylik utveckling skulle uppenbarligen — framhåller departementschefen — främjas, därest en gemensam kår av officerare i förvaltningstjänst skapades i enlighet med vad förvaltningsutredningen föreslagit. Förutsättningarna för inrättande av en gemensam intendenturkår bör enligt departementschefens mening sedermera allsidigt övervägas.

SÄTTET FÖR AVLÖNINGSKOSTNADERNAS BESTRIDANDE.

Avlöningskostnaderna för den vid de nuvarande försvarsgrensförvaltningarna tjänstgörande personalen bestrides dels från särskilda avlöningsanslag, dels från sakanslag, d. v. s. anslag som av riksdagen anvisats för anskaffnings- eller underhållsändamål. Militära och civilmilitära tjänstemän innehar beställningar, som är uppförda på personalförteckning antingen för armén, marinen eller flygvapnet eller ock för vederbörande centrala ämbetsverk. I förra fallet, som är det vanligaste, bestrides avlöningen från ifrågavarande försvarsgrens avlöningsanslag, i senare fallet från verkets avlöningsanslag. Den civila ordinarie personalen avlönas regelmässigt från vederbörande verks avlöningsanslag under det att avlöningen till civil extra ordinarie och extra personal utgår antingen från verkets avlöningsanslag eller från sakanslag. Den sammanlagda avlöningskostnaden för försvarsgrensförvaltningen finnes ingenstädes redovisad.

Olägenheterna av berörda system, som har sin motsvarighet även vad angår försvarsgrenarnas avlöningskostnader, är mångahanda och har i olika sammanhang varit föremål för statsmakternas uppmärksamhet. Senast har frågan om avlöningskostnadernas bestridande från sakanslag behandlats av riksdagens år 1948 församlade revisorer, vilka under § 5 i sin

berättelse bl. a. uttalat, att sistnämnda spörsmål snarast borde upptagas till förnyad prövning och att syftet därvid i första hand borde vara att överföra kostnaderna för tjänstemän, vilka utnyttjades för mera stadigvarande uppgifter, till avlöningsanslag. I den mån sakanslag jämväl i fortsättningen behöfde tagas i anspråk för ifrågavarande ändamål, borde enligt revisorernas mening speciella föreskrifter i ämnet utfärdas.

Vid sina beräkningar av personalbehovet för armé-, marin- och flygförvaltningarna samt försvarets intendenturförvaltning har *1946 års militära förvaltningsutredning* vad den civila personalen beträffar till en början undersökt vilken personal, som med den av utredningen föreslagna verksorganisationen är erforderlig för stadigvarande arbetsuppgifter på längre sikt, och beräknar för sådan personal medel under vederbörande verks avlöningsanslag. I nuläget är emellertid — framhåller utredningen — respektive förvaltningar belastade med vissa arbetsuppgifter, vilka direkt sammanhänger med pågående konstruktions- eller försöksarbeten eller materielanskaffningar och om vilka man antingen med visshet kan förutse att de efter viss tid kommer att upphöra eller ock icke för närvarande kan bedöma om och i vilken utsträckning de kommer att bli bestående för framtiden. Sistnämnda förhållanden finner utredningen vara rådande exempelvis inom de förvaltningsenheter, som handhar teleteknisk och robotvapenmateriel. Den personal, som utredningen bedömt särskilt erforderlig för sådana göromål, anser utredningen skola avlönas med anlåtande av vederbörliga sakanslag.

Vad angår den militära och civilmilitära personal, som bör ingå i nysnämnda ämbetsverk, är det enligt utredningens mening ur synpunkten att erhålla bästa möjliga översikt över verkens avlöningskostnader mest rationellt att uppföra beställningar för hela denna personal på respektive verks personalförteckning och beräkna medel för lön till densamma under verkets eget avlöningsanslag. En sådan anordning anser utredningen emellertid skola medföra svårigheter främst med avseende å sådana omplaceringar av beställningshavare mellan de centrala förvaltningarna samt staber och förband m. m., som av olika anledningar är önskvärda. Med hänsyn härtill anser sig utredningen icke böra förorda en dylik åtgärd utan stannar i stället för att, i huvudsaklig överensstämmelse med vad som tillämpas för närvarande, på vederbörande centrala verks personalförteckningar uppföra i stort sett allenast för verken avsedda militära och civilmilitära förordnandetjänster samt sådana tjänster inom verken, som skall kunna vara alternativt militära, civilmilitära eller civila eller två av dessa kategorier, samt sådana, som skall kunna alternativt besättas av beställningshavare ur olika vapenslag inom marinen. Övriga militära och civilmilitära tjänster anser utredningen böra upptagas å personalförteckning för vederbörlig försvarsgren varvid medel för avlöningskostnadernas bestridande anses böra beräknas under respektive försvarsgrens avlöningsanslag.

För att statsmakterna skall erhålla en samlad översikt över avlöningskostnaderna för var och en av ifrågavarande centrala försvarsförvaltningar, bör emellertid enligt utredningens åsikt varje förvaltning i samband med att medel för ett budgetår äskas å det egna avlöningsanslaget framlägga ungefärliga beräkningar rörande behovet av personal ur olika kategorier med avlöning från vederbörande försvarsgrens avlöningsanslag eller sakanslag ävensom kostnaderna för avlöning till berörda personal. Vid budgetårets slut anser utredningen en efterkalkyl böra göras rörande de verkliga avlöningskostnaderna å dessa sistnämnda anslag för vid verket tjänstgörande personal, vilka kostnader bör sammanställas med anslagsbelastningen under samma budgetår på verkets eget avlöningsanslag.

Beträffande försvarets industriplanering och försvarets civilförvaltning beräknar utredningen avlöningskostnaderna för dessa ämbetsverks hela personal under respektive verks eget avlöningsanslag.

Den personal inom de centrala tyg- och intendenturförvaltningarna, som enligt de av utredningen angivna principerna fortsättningsvis skall avlönas från sakanslag, bör enligt utredningens uppfattning bli relativt fåtalig. För att förhindra, att sakanslag för framtiden i onormalt stor omfattning belastas med avlöningskostnader för tjänstemän, föreslår utredningen vissa begränsningar i myndigheternas befogenheter att inrätta icke-ordinarie tjänster.

Vid den tidigare behandlingen av spörsmålet om bestridandet av försvarets avlöningskostnader har understundom ifrågasatts att uppta alla kostnader för avlöning av tjänstemän på avlöningsanslag. Utredningen är emellertid av den uppfattningen, att det av utredningen föreslagna tillvägagångssättet erbjuder vissa fördelar framför en sådan anordning. Sålunda anses det av utredningen förordade förfarandet innebära mindre risker för att ifrågavarande personalförstärkningar förlorar sin interimistiska, tidsbegränsade karaktär och sina beröringspunkter med vederbörande materielanskaffning än om avlöningskostnaderna upptages under avlöningsanslag där de lätt anses komma att så småningom betraktas såsom permanenta. Om avlöningskostnader av berört slag upptages under sakanslag, finnes enligt utredningens mening anledning förmoda, att i fortsättningen en mera grundlig prövning av personalbehovet kommer till stånd vid uppgörandet av anslagsräskanden. I den mån en sådan prövning ger vid handen, att visst personalbehov är för framtiden bestående, bör lönekostnaden självfallet — framhåller utredningen — överföras till avlöningsanslag.

Beträffande de i yttrandena över förvaltningsutredningens förslag framförda synpunkterna på sättet för avlöningskostnadernas bestridande får utskottet hänvisa till s. 161—164 i propositionen.

Departementschefen anser det för sin del vara angeläget att i största möjliga utsträckning tillgodose de önskemål, som vid olika tillfällen fram-

förts om en bättre översikt över lönekostnaderna inom försvaret än som är möjligt med det nu tillämpade systemet för redovisning av sådana kostnader. Departementschefen förklarar sig emellertid icke beredd att i förevarande sammanhang till behandling uppta frågan i vidare mån än såvitt angår de förvaltningsmyndigheter, vilka beröres av det organisationsförslag som nu framlägges. Departementschefen avser emellertid att så snart sig göra låter föreslå åtgärder till lösning av spørsmålet även för försvaret i övrigt. I det aktuella sammanhanget anför departementschefen följande.

»Till vad förvaltningsutredningen anfört rörande sättet för avlöningskostnadernas bestridande vid här ifrågavarande centrala förvaltningar kan jag i allt väsentligt ansluta mig. Jag anser sålunda, att medel för avlöning av den civila personal, som är erforderlig för stadigvarande arbetsuppgifter, bör beräknas under vederbörande verks avlöningsanslag. Även för tillfälligt anställda civila tjänstemän bör emellertid, såsom inom statsförvaltningen i allmänhet plägar ske, avlöningskostnaderna i viss omfattning kunna bestridas från verkens avlöningsanslag. Från sakanslag torde i princip allenast böra bestridas kostnaderna för avlöning till sådana tjänstemän, som tillfälligt anställs vid förvaltningarna för viss materielanskaffning. Med hänsyn till arbetets natur inom försvarsförvaltningarna, där än det ena, än det andra materielslaget träder i förgrunden inom anskaffningsverksamheten, måste dock antalet sakavlönade tjänstemän bli av en viss, icke alltför obetydlig storleksordning.

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att så utforma sina föreskrifter för sakanslagens användning, att möjligheterna att anlita sådana anslag för avlöningar till tjänstemän vid förvaltningarna begränsas.

Beträffande den militära och civilmilitära personal, som behövs inom de centrala förvaltningarna, delar jag utredningens uppfattning att avlöningskostnaderna för densamma principiellt bör redovisas över verkens avlöningsanslag. Såsom utredningen framhållit stöter emellertid ett konsekvent genomförande av en sådan anordning på svårigheter av olika slag. För närvarande är jag endast beredd att förorda, att av tjänster för ifrågavarande personalkategorier på verkens personalförteckningar uppförs samtliga byråchefs- och högre tjänster ävensom tjänster, vilka är avsedda att besättas med alternativt militär/civilmilitär personal eller militär personal från olika försvarsgrenar eller olika vapenslag inom marinen. Vid beräkningen i det följande av personalbehovet inom de olika förvaltningarna räknar jag med att ett icke obetydligt antal tjänster skall kunna besättas med alternativt civilmilitära/civila innehavare. I avvaktan på resultatet av den utredning rörande vissa personalkårfrågor, som jag i det föregående förklarar mig vilja föreslå, är jag icke beredd att nu föreslå upptagande av sådana alternativa tjänster på förvaltningarnas personalförteckningar. Tjänster av angivet slag uppför jag därför tills vidare antingen såsom civila på vederbörande verks personalförteckning eller såsom civil-

militära på staten för vederbörande kår med ungefär lika många av vardera slaget. Medgivande torde böra utverkas för Kungl. Maj:t att, därest lämplig civilmilitär person icke finns att tillgå för civilmilitär tjänst, övergångsvis besätta tjänsten med civil innehavare.

Utredningen har föreslagit, att varje centralförvaltning — för att en översikt skulle erhållas över vederbörande verks samtliga avlöningskostnader — budgetårsvis skulle uppgöra för- och efterkalkyler rörande storleken av avlöningskostnaderna för vid verket tjänstgörande personal å sakanslag och vederbörande försvarsgrens avlöningsanslag. Förslaget har tillstyrkts av försvarets civilförvaltning men mött gensagor från arméförvaltningen och marinledningen, särskilt vad beträffar förkalkylen. För egen del anser jag det erforderligt, att statsmakterna hålls underkunniga om de verkliga avlöningskostnaderna för en var av de centrala försvarsförvaltningarna. Jag anser därför i likhet med förvaltningsutredningen att en budgetårsvis skeende för- och efterkalkylering av ifrågavarande kostnader bör äga rum. Erforderliga sammanställningar av varje försvarsförvaltnings samtliga avlöningskostnader torde årligen få delges riksdagen i samband med äskande av medel under förvaltningarnas avlöningsanslag.»

PERSONALBERÄKNINGAR.

På s. 166—179 i propositionen lämnas en redogörelse för 1946 års militära förvaltningsutrednings uttalanden rörande principerna för beräkningen av personalbehovet för de av utredningsförslaget berörda myndigheterna ävensom för de uppfattningar härutinnan, som kommit till uttryck i remissyttrandena. Utskottet får i dessa delar hänvisa till propositionen.

Departementschefen framhåller för sin del, att de av honom framlagda personalberäkningarna grundats på nytt material som helt nyligen infordrats från berörda myndigheter och som således kan anses fylla alla anspråk på aktualitet. I fråga om behovet av personal för den rent konstruktiva verksamheten har departementschefen vid sina bedömanden såsom en utgångspunkt haft de långtidsprogram för materielanskaffningen som uppställts för försvarsgrenarna. I likhet med utredningen räknar departementschefen för sistnämnda verksamhet med att en viss förstärkning av personalens kvalitet erfordras och föreslår därför ett utbyte i viss utsträckning av lägre tjänster mot något högre, varvid han söker undvika kostnadsökningar genom att tillvarataga förefintliga rationaliseringsmöjligheter.

Departementschefen förklarar sig dela utredningens uppfattning att för den tekniska tjänsten inom militärförvaltningen fordras tekniskt välutbildad personal och att på en stor del av denna personal måste ställas krav på erfarenhet i större eller mindre utsträckning av materielens militära användning. Utredningen har — med erinran om att personal med angivna kvalifikationer hittills erhållits, dels genom att officerare bibringats tek-

nisk utbildning, dels genom att ingenjörer erhållit viss militär utbildning — uttalat, att det är möjligt, att endast en av nämnda rekryteringsvägar skulle behöva anlitas, men att utredningen icke ansett sig kunna ingå på en undersökning härav utan utgått från att båda personalkategorierna fortfarande skall tagas i anspråk för förvaltningstjänsten. För egen del utgår departementschefen från att inom överskådlig framtid kommer att på krigsmaterieförvaltningens område finnas såväl tekniskt utbildade militärer som militärt utbildade ingenjörer. Huruvida avvägningen dessa båda personalkategorier sinsemellan och mellan dem och den rent civila ingenjörspersonalen för närvarande är den lämpligaste inom förvaltningarna anser departementschefen emellertid väl förtjäna att övervägas. Departementschefen säger sig dock icke vara beredd att nu ingå på en närmare granskning av detta spörsmål men avser att uppta detsamma till behandling i samband med den utredning rörande vissa kärfrågor, som han anmält sin avsikt att igångsätta. De uppfattningar, som i personalsammanslutningarnas remissyttranden kommit till uttryck i fråga om berörda avvägning, innefattar enligt departementschefens mening ofta övervärderingar av förtjänsterna inom de egna leden liksom också underskattningar av andra personalkategoriernas företräden. Tills vidare räknar departementschefen med användning av teknisk personal av olika typer i relationer som icke mera väsentligt skiljer sig från de nuvarande. För att möjliggöra större valfrihet föreslår departementschefen att flera tjänster skall kunna besättas med alternativt militär/civilmilitär eller civilmilitär/civil personal än vad som nu är fallet.

Beträffande ordinarie- och extraordinariesättningen av tjänster föreslår departementschefen i enlighet med utredningens uttalande, att militära och civilmilitära tjänster skall vara ordinarie med undantag av för pensionerad militär personal avsedda arvodesbefattningar. Likaså i överensstämmelse med utredningen anser departementschefen, att civila tjänster i princip bör göras ordinarie i den utsträckning de bedömes under alla förhållanden erforderliga inom den nya organisationen. Övriga civila tjänster på avlöningsanslag anser departementschefen såsom regel böra vara extra ordinarie om icke på grund av bestämmelser rörande reglerad befordringsgång eller med hänsyn till anställningens tillfällighet eller av eljest brukliga skäl anställning såsom aspirant eller extra tjänsteman bör förekomma. I likhet med utredningen anser departementschefen, att tjänster å sakanslag som regel skall vara extra men att extra ordinarie anställning undantagsvis bör kunna ifrågakomma vid längre tids anställning, varvid vederbörande måste räkna med att bli entledigad från anställningen när de arbetsuppgifter för vilka han anställts blivit slutförda. Departementschefen förklarar sig icke kunna dela den uppfattning som kommit till uttryck i vissa remissutlåtanden, vari hävdats att extra ordinarie tjänster överhuvud taget icke borde inrättas på sakanslag. Genom de föreskrifter, vilka avses skola

utfärdas för begränsning av myndigheternas möjligheter att anställa personal med anlåtande av sakanslag bör enligt departementschefens mening antalet extra ordinarie tjänster å sakanslag — vilkas inrättande helt skulle förbehållas Kungl. Maj:t — kunna hållas mycket lågt.

Ordinarie tjänster bör enligt departementschefens med utredningen överensstämmande mening i allmänhet tillsättas medelst fullmakt respektive konstitutorial. I likhet med utredningen anser departementschefen emellertid att vissa högre tjänster bör tillsättas med förordnande för viss tid. Departementschefen uttalar den åsikten, att förordnandeformen är den riktigaste då det gäller ledande tjänster av för förvaltningsverksamheten avgörande betydelse där möjligheterna är små att vid konstaterad olämplighet för befattningen i fråga omplacera vederbörande på annan tjänst.

Departementschefen framhåller, att han vid lönegradsplaceringen av tjänster följt de riktlinjer, som uppdragits vid den allmänna tjänsteförteckningsrevision, som beslutats av 1952 och 1953 års riksdagar.

Vid beredningen av frågan om lönesättningen för tjänsterna inom försvarsförvaltningarnas ledning har de enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 mars 1951 av chefen för civildepartementet tillkallade sakkunniga för översyn av löneställningen för vissa chefstjänstemän deltagit och framfört sina synpunkter. Departementschefen framhåller, att de sakkunniga såsom regel ansett sig förhindrade förorda, att chefer, vilka icke lyder direkt under vederbörande souschef utan mellan sig och souschefen har en avdelningschef, placeras i byråchefslönegrad. De har i dylika fall ansett, att en placering av chefstjänsten i 37 lönegraden eller motsvarande eller högre lönegrad på löneplan 2 är ägnad att inge allvarliga betänkligheter, särskilt med hänsyn till de vittgående konsekvenser, som härigenom kan uppkomma i avseende å lönesättningen för närmast motsvarande tjänster vid de affärsdrivande kommunikationsverken, beträffande vilkas löneställning utredning pågår genom särskilda av chefen för civildepartementet tillkallade sakkunniga. För egen del anför departementschefen i fråga om lönesättningen för chefstjänstemännen följande.

»Souscheferna i de olika centrala förvaltningarna bör enligt min mening samtliga placeras i 19 lönegraden på löneplan 2 och, såsom förut nämnts, erhålla förordnandetjänster. För arméintendenturförvaltningens del kan visserligen ifrågasättas om icke en lägre lönegradsplacering är motiverad, men jag har ansett övervägande skäl tala för att samtliga souschefer erhåller samma placering.

Vad angår de souscheferna direkt underställda cheferna för olika organisationsenheter får jag erinra, att lönegraden Ca 37 resp. 13 lönegraden på löneplan 2 är normallönegraden för sådan chef. Vid de affärsdrivande verken och vissa andra verk har vissa byråchefer erhållit en högre lönegradsplacering. Vidare förekommer det, att chefer för små organisations-

enheter med arbetsuppgifter av mera begränsad omfattning placeras i lägre lönegrad än normallönegraden för byråchefer. I enlighet med dessa normer bör i de centrala försvarsförvaltningarna de souscheferna direkt underställda cheferna för olika organisationsenheter normalt placeras i Ca eller Ma 37 eller Cp 13. Av min redogörelse i det föregående framgår emellertid, att vissa av dessa organisationsenheter svarar för mycket betydelsefulla och omfattande delar av verkets verksamhetsområde samt att det för handhavande av förekommande arbetsuppgifter krävs stora personalstyrkor. För cheferna för dessa avdelningar syns en högre placering än i normalgrad för byråchefer motiverad. Dessa tjänster bör enligt min mening i allmänhet placeras i 15 lönegraden å löneplan 2. Lägre placering än i normallönegraden för byråchefer har i huvudsak föreslagits endast för cheferna för vissa s. k. stabsorgan.

Med hänsyn till pågående översyn av löneställningen för vissa chefstjänstemän vid de affärsdrivande kommunikationsverken har under de chefer, vilka är direkt underställda vederbörande souschef, i allmänhet inte inrättats chefstjänster i högre lönegrad än 33 på löneplan 1 och 10 på löneplan 2. Undantagsvis har dock arbetsuppgifternas art och det därmed förenade ansvaret samt organisationsenhetens storlek befunnits motivera, att sådan chefstjänst placeras i den normala byråchefsggraden (37) eller dess motsvarighet på löneplan 2 (lönegrad 13). Sedan nämnda undersökning vid kommunikationsverken slutförts, torde i anslutning därtill en ytterligare översyn böra verkställas av ifrågakommande chefstjänster vid försvaret. I avbidan på resultatet av denna översyn har ett antal tjänster upptagits såsom extra ordinarie i lönegrad Cs 10.

I detta sammanhang vill jag erinra att Kungl. Maj:t med stöd av riksdagens bemyndigande (skr. 1951:219) meddelat vikariatslöneförordnanden å vissa byråchefstjänster i de centrala försvarsförvaltningarna. I den mån innehavare av sådant vikariatslöneförordnande ifrågakommer såsom chef för enhet, för vilken avsetts extra ordinarie tjänst i Cs 10, torde han böra övergångsvis få bibehålla dylikt förordnande i avbidan på resultatet av nyssnämnda översyn. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela beslut härom.

Det torde vidare få ankomma på Kungl. Maj:t att i samband med utfärdande av instruktioner för de centrala försvarsförvaltningarna eller genom senare instruktionsändringar vidtagna de jämkningar med avseende å benämningarna å de olika organisationsenheterna, som kan befinnas påkallade med hänsyn till det slutliga ställningstagandet till chefstjänsternas löneställning.

Vissa byråchefstjänster föreslås av mig skola placeras i Ma 37 eller alternativt Ma 37/Ca 37. Enligt 21 § statens allmänna avlöningsreglemente skall den, som tillträder tjänst i Ca 37, regelmässigt placeras i lönegradens lägsta löneklass (37) och därefter för varje tidsperiod av tre år uppflyttas en

löneklass till dess lönegradens högsta löneklass (40) uppnåtts medan den, som tillträder beställning i lönegrad Ma 37, omedelbart skall placeras i högsta löneklassen (40). Då det beträffande byråchefstjänster icke kan anses för- enat med rättvisa och billighet att en militär innehavare skall erhålla för- månligare lönetur än en civil eller civilmilitär, är det min uppfattning att berörda bestämmelser i avlöningsreglementet bör ändras så att för här avsedda tjänster de löneklassplaceringsregler blir tillämpliga, som nu gäller för Ca 37. Chefen för civildepartementet torde i annat sammanhang komma att avge förslag till erforderliga författningsändringar.»

Departementschefen förklarar sig icke kunna biträda utredningens för- slag att för bl. a. befrämjande av kontinuiteten vederbörande myndighet skulle äga befogenhet att på vissa villkor å viss befattning placera tjänste- man i en lägre eller en högre lönegrad inom vederbörlig lönegradsserie än den för befattningen normala. En sådan anordning skulle, enligt vad ett flertal remissmyndigheter framhållit, innebära ett avsteg från gällande principer för det nuvarande lönegradssystemets uppbyggnad. Departements- chefen delar denna uppfattning.

Departementschefen ansluter sig helt till ett av utredningen gjort utta- lande, att en förutsättning för en god förvaltning är tillgången på duglig personal och att rekryterings- och utbildningsfrågorna därför bör ägnas stor uppmärksamhet.

FÖRVALTNINGSMYNDIGHETERNAS M. M. ORGANISATION.

Inledning.

De omfattande organisationsförslagen beträffande de berörda myndig- heterna behandlas i propositionen på s. 184—457. De avser armétygförvalt- ningen, arméintendenturförvaltningen, marinförvaltningen, flygförvalt- ningen, försvarets civilförvaltning, försvarets förvaltningsdirektion och försvarets teletekniska laboratorium.

På grund av den långa tid, som förflutit sedan 1946 års militära förvalt- ningsutredning avgav sitt betänkande, har det bedömts erforderligt att in- förska nya detaljförslag i fråga om organisation och personal från be- rörda förvaltningar. Så har skett genom skrivelse till överbefälhavaren m. fl. den 30 oktober 1953 angående organisationen av den centrala tyg-, intendentur- och civilförvaltningstjänsten inom försvaret. Till denna skrivelse var fogade, dels en kortfattad promemoria med allmänna riktlinjer för en förvaltningsreform, dels organisationstablåer, som utvisade de be- rörda förvaltningarnas tillämnade inre organisation t. o. m. byrå (mot- svarande) och sektion (motsvarande) som ej var avsedd att ingå i byrå.

Förvaltningarna erhöi i nämnda skrivelse förhållandevis utförliga direktiv angående förutsättningarna för och utformningen av vederbörliga detaljförslag.

Den redogörelse som lämnas i propositionen för förvaltningarnas inre organisation behandlar varje förvaltning för sig under fem avsnitt, nämligen allmänna uppgifter, vederbörande ämbetsverks ledning, huvuddragen av organisationen, detaljorganisation samt personalbehov.

Till grund för de avsnitt, som behandlar huvuddragen av förvaltningarnas organisation, ligger förvaltningsutredningens förslag, remissyttrandena över detta samt i viss utsträckning de av förvaltningarna i december 1951 ingivna förslagen ävensom vissa därefter avlämnade förslag och promemorior. Förslag från myndigheterna efter den 30 oktober 1953 har i vissa fall föranlett jämkningar i den organisation, vilken var angiven i de tablåer, som var fogade till chefens för försvarsdepartementet skrivelse sagda dag. De avsnitt som behandlar detaljorganisation och personalbehov bygger i huvudsak på förvaltningsutredningens betänkande och de förslag, som infordrades med skrivelse den 30 oktober 1953, samt, vad beträffar försvarets civilförvaltning, även dess anslagsäskanden för budgetåret 1954/55.

De infordrade organisationsförslagen har ingivits genom överbefälhavaren, vilken vidarebefordrat dem med skrivelse den 7 januari 1954.

I denna skrivelse framhåller överbefälhavaren, att han i samband med överläggningar inom militärledningen understrukt behövet av ökad effekt genom rationalisering av förvaltningarna men samtidigt förordat största återhållsamhet vid förslagets uppgörande i syfte att inskränka kostnaderna för den centrala försvarsförvaltningen. Vid dessa överläggningar har försvarsgrenscheferna meddelat, att ursprungligen uppgjorda organisationsförslag starkt beskurits.

Vissa av överbefälhavarens synpunkter och ställningstaganden beträffande förslagen har sammanförts i en skrivelsen bifogad promemoria.

I denna promemoria framhålles bland annat, att den tekniska utvecklingen fortskridit i snabb takt, sedan förvaltningsutredningens betänkande avlämnades. Detta har medfört vidgade uppgifter för förvaltningarna i jämförelse med vad förvaltningsutredningen räknade med. I detta hänseende erinras framförallt om frågor, som berör robot- och raketvapen samt tele-teknisk materiel. I promemorian erinras vidare, att förvaltningarna i sina yttranden sommaren 1951 över förvaltningsutredningens betänkande hävdade den ståndpunkten, att utredningen beräknat personalbehövet allt för knappt med hänsyn till då rådande förhållanden. Det ändrade läge, som inträffat sedan förvaltningsutredningen avslutade sitt arbete, anser överbefälhavaren förtjäna att beaktas, då förvaltningsmyndigheternas förslag skall bedömas.

Vidare erinras i promemorian, att förvaltningsmyndigheterna i regel särskilt framhållit, att personalbehövet beräknats under förutsättning att konstruktionsuppgifter lägges ut på industrin och att utom förvaltningarna stående expertis anlitas i all den utsträckning, som är möjlig. I anslutning härtill framhålles att användning i ökad omfattning av civil expertis och privat industri kan komma att taga tid att genomföra bland annat med

hänsyn till konkurrensförhållandena och det relativa fåtal industrier, som för närvarande sysslar med krigsmaterieltillverkning. På längre sikt anses emellertid att åtminstone inom vissa områden möjligheter till ytterligare besparingar bör kunna skapas genom antydda åtgärder.

Departementschefen framhåller, att det material, som ligger till grund för organisationsförslagen, är så omfattande, att en fullständig redovisning icke är möjlig inom propositionens ram. I detta hänseende erinras, att förvaltningsutredningen i en omfattande bildbilaga redovisade sina förslag beträffande organisation och personal. Då denna bilaga såväl i vad gäller detaljorganisationsfrågor som personalförslag numera anses i stor utsträckning inaktuell, har någon hänvisning till densamma icke gjorts. Icke heller de av myndigheterna ingivna organisations- och personalförslagen har av utrymmesskäl kunnat i detalj återgivas.

I anslutning till organisationsförslagen har vissa bilagor uppgjorts. Sålunda redovisas å bilagor i tablåform förvaltningarnas nuvarande organisation samt huvuddragen av den föreslagna organisationen. Vidare redovisas å särskilda bilagor förslagen till personaluppsättning på ämbetsverkens olika underavdelningar, vad beträffar den civila personalen dock utan angivande av anställningsform.

Departementschefen framhåller, att det ligger i sakens natur, att han vid förslagens utformning har måst beakta den utveckling på olika områden, som ägt rum sedan förvaltningsutredningen avslutade sitt arbete. I jämförelse med förvaltningsutredningen innebär därför förslagen vissa jämkningar såväl i fråga om huvuddragen av de berörda myndigheternas organisation som beträffande detaljorganisationen. Detta förhållande sammanhänger framför allt med den snabba tekniska utveckling och den därav betingade förskjutning av arbetsuppgifterna för förvaltningarnas del, som ägt rum under senaste åren. Såsom överbefälhavaren framhåller, tilldrager sig i detta sammanhang det teletekniska området i första hand uppmärksamhet. Även den ökade krigsmaterielanskaffningen måste — framhåller departementschefen — uppenbarligen få konsekvenser för förvaltningarnas organisation och personalbehov.

Enligt förslagen sorterar direkt under vederbörande souschef stabsorgan, avdelningar eller byråer. Avdelningarna är indelade i byråer eller fristående sektioner, byråerna i sektioner eller fristående detaljer samt sektionerna i detaljer. Ibland har andra benämningar bedömts lämpligare, såsom kontor, arbetsgrupper m. m.

Departementschefens förslag sträcker sig i organisatoriskt hänseende ned till och med enheter, som utgöres av sektioner (motsvarande) eller detaljer (motsvarande), vilka är fristående inom byrå eller annan högre organisationsenhet. Indelningen av sektionerna i detaljer anser departementschefen som regel böra överlåtas åt vederbörande förvaltning utom i vissa särskilt angivna fall.

Förslagen innebär en kraftig reduktion av förvaltningarnas personalförslag. Departementschefen framhåller att hans strävan har varit att så långt möjligt begränsa antalet befattningshavare i förvaltningarna utan att effektiviteten i organisationen rubbas. Förslagen innebär, att totalantalet tjänstemän i de av förvaltningsreformen berörda ämbetsverken kommer att minska i förhållande till nuläget med cirka 300. Vid sina personalberäkningar har departementschefen utgått från att den nya förvaltningsorganisationen bör, i avvaktan på närmare erfarenheter, givas en personaluppsättning, som på en del punkter snarast är för snäv, såvitt nu kan bedömas.

Personalförslagen upptager ett relativt sett större antal högre tjänster än som finnes i den nuvarande organisationen. Den hittillsvarande proportionen mellan högre och lägre personal inom försvarsförvaltningarna anses knappast ha varit den ur effektivitetssynpunkt lämpligaste. Departementschefen erinrar om att förvaltningsutredningen även räknade med vissa utbyten av tjänster i kvalitetsförstärkande syfte.

Med hänsyn till den korta tid, som stått till buds för provningen av lönefrågorna, och med beaktande jämväl av den osäkerhet, som måste vidlåda lönevärderingen av vissa tjänster för nytillkomna arbetsuppgifter, anser departementschefen det nödvändigt, att lönesättningen underkastas omprovning, sedan den nya organisationen varit i kraft en tid. En konsekvens av det sagda är, att departementschefen endast med försiktighet tillstyrker, att ordinarie civila tjänster nyinrättas eller att redan befintliga icke-ordinarie tjänster ombildas till ordinarie.

Departementschefen uttalar det omdömet, att förvaltningsorganisationen icke kan betraktas på det sättet att därigenom skulle för avsevärd tid framåt fastslås såväl förvaltningarnas interna organisation som deras personalbehov. Den snabba utvecklingen gör det nödvändigt att förvaltningsorganisationen inom försvaret smidigt anpassas till skiftande förhållanden. Ett kontinuerligt rationaliseringsarbete och hänsynstagande till den militärtekniska utvecklingen måste prägla utformningen av den militära förvaltningsorganisationen.

Det fortsatta rationaliseringsarbete, som departementschefen bedömer erforderligt, hänför sig icke enbart till förvaltningarnas egen verksamhet i detta hänseende. Frånsett att omständigheterna kan föranleda Kungl. Maj:t att framdeles föranstalta om översyn, total eller partiell, av organisation och personalbehov, bör de samordningsåtgärder, som ingår som ett led i förvaltningsreformen, verka rationaliserande på förvaltningsapparaten. Inrättandet av försvarets förvaltningsdirektion tillmätes i detta hänseende särskild vikt. Departementschefen hyser dessutom den uppfattningen, att den föreslagna organisationen, under förutsättning att den bringas att fungera enligt de principer, som varit vägledande vid dess utformning, bör på längre sikt kunna medföra rationaliserings- och besparingsmöjligheter utöver dem som nu kunnat tillvaratas.

I likhet med överbefälhavaren anser departementschefen sig böra räkna med att, åtminstone på längre sikt, industrin skall kunna utnyttjas för konstruktions- med flera uppgifter i större utsträckning än vad som för närvarande är fallet. Med en sådan utveckling bör följa vissa personalbesparingar. Över huvud taget anser departementschefen det betydelsefullt, att utom förvaltningarna stående expertis utnyttjas i all den utsträckning så kan visa sig ändamålsenligt ur ekonomiska och andra synpunkter.

En vidgad användning av mera avancerade kontorstekniska hjälpmedel, måhända främst hålkortsmaskiner, förutsättes kunna resultera i besparingar av för redovisnings- och rutinarbete avsedd personal. Den inom försvarsdepartementet pågående utredningen angående utnyttjandet av hålkortsanläggningar inom försvaret syftar härtill.

Departementschefen fäster slutligen uppmärksamheten på att vissa organisationsenheter inom försvarsförvaltningarna, exempelvis flygförvaltningens robot- och luftbevakningsbyråer, är sysselsatta med omfattande uppgifter av försöks- och engångskaraktär.

Armétygförvaltningen.

Arméförvaltningens tygavdelnings *nuvarande indelning* framgår av bil. 1 till propositionen. Tygavdelningen utövar under Kungl. Maj:t i tekniskt och ekonomiskt avseende högsta ledningen av och uppsikten över tygförvaltningen vid armén.

1946 års militära förvaltningsutredning har indelat arméns centrala tygförvaltningsorgans (arméförvaltningens) *allmänna uppgifter* i följande huvudfunktioner: militärteknisk anpassning, krigsförberedelsearbete, ekonomisk planering, inköps- och försäljningsverksamhet, leveranskontroll, tilldelning och förrådshållning samt tekniskt underhåll. Härtill kommer vissa uppgifter av servicekaraktär.

För förvaltningsutredningens behandling av dessa olika arbetsuppgifter samt för vad vissa remissmyndigheter anfört i anslutning därtill lämnas en översiktlig redogörelse i propositionen (s. 185—197).

Till uppgifter av servicekaraktär räknar utredningen bland annat tryckeriverksamheten.

Under den ekonomiska planeringen har förvaltningsutredningen tagit upp frågan om försvarets titelredovisningssystem. Med anledning därav meddelar departementschefen, att han med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 8 januari 1954 tillkallat en särskild utredningsman för att verkställa en allsidig och förutsättningslös utredning av detta spörsmål.

Med anledning av utav utredningen framfört förslag, att förvaltningarna för inköp för annan myndighets räkning borde erhålla dragningsrätt å försträckningstitel erinrar departementschefen att försvarets civilförvaltning anmodats att utreda de redovisningsfrågor, som aktualiseras av huvudförvaltningsprincipen. Detta uppdrag har under hand utvidgats till att avse

även utredning av formerna för finansiering av s. k. planeringsköp och beredskapsköp. Departementschefen förutsätter att, om så skulle visa sig erforderligt i samband med genomförandet av förvaltningsreformen, Kungl. Maj:t skall äga att överföra dispositionsrätten beträffande viss del av krigsmaterielverkets nuvarande rörelsekapital till försvarsförvaltningarna för att sedermera, då behovet av rörelsemedel m. m. säkrare kan bedömas, underställa frågan riksdagens prövning.

Departementschefen kan icke finna det påkallat att — såsom förvaltningsutredningen föreslagit — hela frågan om tryckningsverksamheten vid försvaret omprövas i detta sammanhang. Tills vidare bör förvaltningarna få behålla sina nuvarande hjälptryckerier.

På armétygförvaltningen skall enligt departementschefens förslag ankomma att under Kungl. Maj:t i tekniskt och ekonomiskt avseende utöva högsta ledningen och uppsikten över tygförvaltningstjänsten vid armén. I enlighet med huvudförvaltningsprincipen skall armétygförvaltningen vidare, i den omfattning så bestämmes, handha förvaltningsuppgifter med avseende å viss marinens och flygvapnets tygmateriel. Armétygförvaltningens ämbetsbefattning begränsas å andra sidan av de uppdrag, som enligt nämnda princip kan komma att tilldelas marin- och flygförvaltningarna, ävensom av de befogenheter, som skall tillkomma försvarets övriga centrala förvaltningsmyndigheter.

Ehuru arméförvaltningens tygavdelning beträffande *armétygförvaltningens ledning* bestämt givit uttryck åt den uppfattningen, att souschefen i armétygförvaltningen (arméförvaltningen) borde vara militär och överbefälhavaren biträtt denna uppfattning, vidhåller departementschefen sin i annat sammanhang uttalade uppfattning, att souschefsbefattningen i armétygförvaltningen bör göras alternativt militär/civilmilitär/civil. Departementschefen erinrar, att denna ordning redan nu gäller i fråga om marin- och flygförvaltningarna. Därest vid armétygförvaltningen — i motsats till nyssnämnda förvaltningar — souschefen under alla förhållanden skulle vara militär, skulle detta enligt departementschefens mening innebära en icke önsvärd inskränkning av urvalsmöjligheterna vid besättande av denna viktiga post och en avvikelse från vad som gäller för de två andra försvarsgrenarnas förvaltningar. Skulle befattningen i fråga erhålla civil innehavare, måste kravet på militära insikter och militär erfarenhet inom armétygförvaltningens ledning ändock tillgodoses. Detta är emellertid enligt departementschefens åsikt icke förenat med några avgörande svårigheter. Icke heller kan, såvitt departementschefen kan finna, generalfälttygmästarens chefskap för personalkår åberopas till förmån för att han skall vara självskriven som souschef.

Departementschefen är icke beredd att tillstyrka förslaget om att inrätta en särskild befattning för ställföreträdande souschef i armétygförvaltningen. Vid förfall för souschefen bör den främste av ledamöterna inträda

i utövändet av souschefens åligganden för så vitt annan icke blivit utsedd av Kungl. Maj:t.

Beträffande arméförvaltningens tygavdelnings och överbefälhavarens motivering i dessa frågor torde få hänvisas till propositionen (s. 199—201).

Beträffande *huvuddragen av armétygförvaltningens organisation*, som behandlas på s. 202—214 i propositionen, stannar departementschefen vid att föreslå den indelning, som framgår av bil. 2 till propositionen (huvudskiss och fyra detaljsskisser).

Indelningen är enligt förslaget följande.

Sakorgan: vapenavdelning, elektroavdelning och fordonsavdelning.

Funktionella organ: verkstadsavdelning, tygförrådsbyrå, ammunitionsförrådsbyrå, inköpsavdelning och normaliebyrå.

Stabsorgan: centralplanering, materielinspektion och administrativ byrå.

Härtill kommer en för fältskykåren, tygstaten och arméingenjörkåren gemensam personalkårexpediton samt den s. k. provskjutningscentralen.

Centralplanering och materielinspektion är avsedda att direkt underställas fältskygmästaren.

Vapenavdelningen indelas enligt förslaget i centralsektion, första vapenbyrån, andra vapenbyrån, kontrollbyrå och ritkontor.

Elektroavdelningen indelas i centralsektion, telebyrå, radarbyrå, elkraftsektion, specialteknisk sektion, kontrollsektion och ritkontor.

Fordonsavdelningen indelas i centralsektion, fordonsbyrå, fältarbetsbyrå, specialteknisk sektion, kontrollsektion och ritkontor.

Verkstadsavdelningen slutligen indelas i centralsektion, driftbyrå, krigsreparationssektion, anläggningssektion och reservdelssektion.

De väsentliga skiljaktigheterna mellan departementschefens och förvaltningsutredningens förslag kan sammanfattas sålunda.

Departementschefen föreslår inrättande av en elektroavdelning under det att förvaltningsutredningens förslag upptager endast en signalbyrå. Detta sammanhänger med den tekniska utveckling inom det teletekniska området, som ägt rum sedan förvaltningsutredningens undersökningar verkställdes.

Vidare upptager departementschefens förslag en tygförrådsbyrå och en ammunitionsförrådsbyrå under det att enligt förvaltningsutredningens förslag skulle finnas en gemensam förrådsbyrå. Efter att ha övervägt de skäl för inrättande av två förrådsbyråer, som anförts av arméförvaltningens tygavdelning och biträts av överbefälhavaren ävensom tillstyrkts i från ordföranden i försvarets materielhanteringsdelegation under hand infortrat yttrande, har departementschefen kommit till den uppfattningen, att ledningen av en gemensam förrådsbyrå för såväl tygmateriel som ammunition skulle bli förenad med påtagliga svårigheter. Med hänsyn till de stora ekonomiska värden, det här gäller, anser sig departementschefen därför icke

kunna förorda nämnda organisationsform utan föreslår att två förrådsbyråer inrättas inom armétygförvaltningen.

Såsom berörts i tidigare sammanhang räknade förvaltningsutredningen icke med någon administrativ byrå.

Förvaltningsutredningen räknade heller icke med någon kontrollbyrå utan endast med ett kontrollkontor inom vapenavdelningen. Med hänsyn till detta organs storlek och omfattande arbetsuppgifter anser departementschefen att det bör organiseras som en byrå.

Förvaltningsutredningen föreslog att inom verkstadsavdelningen skulle finnas en krigsreparationsbyrå. Efter närmare undersökning har departementschefen kommit till den uppfattningen att det icke är nödvändigt att inrätta en dylik byrå utan att det är till fyllest med en inom avdelningen fristående krigsreparationssektion.

Det bör slutligen nämnas att i förslaget benämningen inköpsavdelning motsvarar förvaltningsutredningens inköpscentral och normaliebyrå förvaltningsutredningens förlagsbyrå.

Armétygförvaltningens detaljorganisation behandlas i propositionen på s. 214—236. Dessutom framgår de olika organens underindelning av de bilagor till propositionen, som upptager förslag till personaluppsättning för armétygförvaltningen, bil. 9—41.

På grund av att verksamheten numera är av väsentligt större omfattning är de olika organens underindelning enligt propositionen i allmänhet mera långtgående och differentierad än enligt förvaltningsutredningens förslag.

Ärenden angående de verkstäder för sammansättning av ammunition, som armétygförvaltningen skall övertaga från krigsmaterielverket, är avsedda att förläggas till en särskild sektion inom verkstadsavdelningens driftbyrå. Med hänsyn till arbetsstudieverksamhetens betydelse för en rationell verkstadsdrift finner sig departementschefen böra biträda av arméförvaltningens tygavdelning framfört förslag om att en särskild arbetsstudiesektion skall inrättas inom nämnda byrå.

Departementschefen föreslår att inköpsavdelningen, vilken skall ha att ombesörja den merkantila och ekonomiska delen av armétygförvaltningens inköpsverksamhet, indelas i expedition, inköpssektion, räkningssektion och försäljningssektion.

I propositionen återgives förvaltningsutredningens förslag angående upphandlingsärendenas gång enligt den nya organisationen. Förvaltningsutredningen har härom anfört bland annat följande.

Underlaget för en upphandling utgöres i regel av en inköpsanmodan till inköpscentralen från vederbörande sakorgan. Anmodan skall innehålla eller åtföljas av erforderligt tekniskt underlag, uppgifter beträffande önskade leverantörer, leveranstider, materielens avsedda användning samt förkalkylerat maximibelopp på kostnaderna ävensom titel och konto, som kostnaderna vid betalning skall påföras. Inköpsanmodan bör icke tillställas

inköpscentralen förrän förvaltningsbeslut om anskaffning fattats av den chef, som äger bestämma om berörda anslagsmedels användning. I inköpsanmodan skall sakorganet angiva, huruvida inkommande anbud skall granskas även av sakorganet, samt om kontrollen skall utövas av detta eller av inköpscentralen med mottagningskontrollen hos mottagaren. Med ledning av inköpsanmodan och i förekommande fall efter samråd med sakorganet skall inköpscentralen infordra anbud från lämpliga leverantörer. Därvid bör angivas den tjänsteman inom dels sakorganet, dels inköpscentralen till vilken anbudsgivarna har att vända sig i tekniska respektive ekonomiska frågor. Inköpscentralen skall granska inkomna anbud beträffande priser och betalningsvillkor m. m. och verkställer därefter — såvida icke sakorganet förbehållit sig rätten att granska anbuden ur teknisk synpunkt — beställning. Har sådant förbehåll gjorts, överlämnas anbuden jämte uppgjord förteckning samt av inköpscentralen avgivet förord till sakorganet, som granskar desamma ur angiven synpunkt och med hänsynstagande till de ekonomiska villkoren. Sakorganet delgiver inköpscentralen sin uppfattning, varefter — om enighet uppnåtts med centralen — beslut i ärendet fattas av sakorganet eller på föredragning av detsamma. Kan inköpscentralen och sakorganet icke enas om beslutet, skall chefen för inköpscentralen, som har att tillse att inköpen sker på för staten förmånligaste sätt, i närvaro av vederbörande avdelningschef (motsvarande) föredraga ärendet för sousechefen för dennes avgörande. Sedan beslut fattats, övertages handlingarna av inköpscentralen för verkställighet.

Beträffande sådan materiel, för vilken det tekniska underlaget icke är klart utan konstruktion avses skola helt eller delvis utföras av tillverkaren, tager vederbörande sakorgan som regel första kontakten med denne. På detta stadium förekommer vanligtvis inga ekonomiska förhandlingar som kräver medverkan av inköpscentralen. Det är emellertid av vikt att samråd så tidigt som möjligt sökes med inköpscentralen så att icke uppgörelser träffas, som kan ogynnsamt påverka senare ekonomiska förhandlingar rörande tillverkningen. Sedan ett projekt godkänts av förvaltningen och antingen tillverkning avses direkt skola igångsättas eller en prototyp först avses skola framställas, skall de ekonomiska förhandlingarna föras av inköpscentralen med biträde i erforderlig utsträckning av vederbörande sakorgan.

I fråga om materiel för försök och prov, beträffande vilken fullständigt tekniskt underlag som regel icke finnes, bör vederbörande sakorgan äga att självt utlägga beställning när det rör sig om blott mindre kostnadsbelopp. Samråd bör emellertid även i sådana fall på ett tidigt stadium sökas med inköpscentralen för ärendets registrering och för förhindrande av överenskommelser, som kan menligt påverka inköpscentralens förhandlingar vid utläggande av kommande beställningar och dess möjligheter att skapa konkurrens. I här avsedda fall skall inköpscentralen alltid tillställas en kopia av beställningshandlingen.

Därest förändringar avses skola vidtagas beträffande utlagda beställningar, vid leveransförseningar m. m., bör vederbörande sakorgan taga kontakt med inköpscentralen för att denna skall kunna bedöma eventuella ekonomiska konsekvenser. Besked till leverantörerna skall i sådana fall regelmässigt lämnas genom inköpscentralen, som även skall träffa ekonomisk uppgörelse. Endast i de fall då sakorganet kan avgöra, att vissa ändringar är av uteslutande teknisk karaktär eller överenskommelse träffats med leverantören att ändringen ej skall ha ekonomiska följder, behöver inköpscentralen icke medverka.

Vid behandlingen av normaliebyråns organisation återgives i propositionen följande avsnitt ur förvaltningsutredningens betänkande angående förlagsbyråns arbetsuppgifter.

Arméförvaltningen bör årligen i samråd med arméstaben uppgöra en arbetsplan över de publikationer m. m., som under nästkommande budgetår skall utarbetas. Planen skall sammanställas och dess realiserande övervakas av förlagsbyråns beskrivningssektion.

Råmanuskript till ifrågakvarande publikationer m. m. skall utarbetas av de sakorgan eller andra instanser, som har att svara för innehållets tekniska riktighet. I vissa fall kan materielinstruktioner m. m. utarbetas av vederbörande leverantör. Beskrivningssektionen skall lämna råd och anvisningar för disposition m. m. av råmanuskripten, granska desamma ur språkliga, pedagogiska och vissa tryckeritekniska synpunkter samt i förekommande fall renskriva dem för tryckning. Sektionen skall vidare handha i anslutning till publikationerna förekommande nomenklaturarbete utom vad angår telematerielen, för vilken försvarets teletekniska laboratorium skall handlägga denna arbetsuppgift. Vid sektionen bör finnas en tecknarateljé, som skall ha att utföra det tecknings- och retuscheringsarbete som erfordras för utarbetande av bildband och planscher samt bildsidor i beskrivningar, kataloger m. m.

Förlagsbyråns förlagssektion skall handha arméförvaltningens reproduktionsverksamhet utom ljuskopiering samt ombesörja alla förvaltningens beställningar av tryck hos utomstående tryckerier. Sektionen skall vidare uppgöra erforderliga distributionsplaner och utfärda distributionsorder till det centrala bokförråd, som utredningen enligt vad tidigare nämnts föreslår skola inrättas vid Stockholms tygstation.

På förlagsbyråns bibliotek skall ankomma att handha biblioteks- och referattjänsten inom arméförvaltningen samt att utföra för ämbetsverket erforderligt översättningsarbete av mera kvalificerad art. Vad referattjänsten beträffar bör inom sakorganen utsedda kontaktmän vara biblioteket behjälpliga med utväljande av de referatkort, som bör ingå i referatkartoteket, med fördelningen av erhållna referatkort, med att upprätthålla kontakten med huvudreferenterna samt med litteraturefterforskningar.

Inom förlagsbyråns materiallaboratorium skall såsom förut nämnts viss provningsverksamhet äga rum i samband med arméförvaltningens konstruktions- och utvecklingsarbete samt ämbetsverkets leveranskontrollerande verksamhet.

I anslutning därtill skall laboratoriet följa utvecklingen på materialområdet samt biträda sakorganen vid deras val av material för olika konstruktioner och standardiseringssektionen med att utarbeta standard, att avgiva yttrande över ny standard och att verkställa urval ur befintlig standard. Laboratoriet avses endast skola täcka viss del av arméförvaltningens provningsbehov. För undvikande av dubbelarbete och anskaffning av laboratorieutrustning, som icke blir utnyttjad i mot kostnaderna svarande omfattning, bör arméförvaltningen i den utsträckning det är lämpligt för materialprovningen utnyttja industrins resurser samt de statliga provningsanstalterna. Den provningsverksamhet, som bör bedrivas vid materiallaboratoriet, torde för närvarande huvudsakligen behöva omfatta följande material: metaller, rostskyddsmedel och läderfett, färger, gummi, plast och textilier.

Enligt departementschefens förslag skall normaliebyrån indelas i standardiseringssektion, beskrivningssektion, förlagssektion, expedition, bibliotek och materiallaboratorium, vartill kommer av arméförvaltningens tygavdelning föreslagen kontrollmetodiksektion jämte en experimentverkstad.

Departementschefen räknar med att förvaltningen av de från krigsmaterielverket övertagna s. k. skuggfabrikerna förläggas till centralplaneringen.

Departementschefen föreslår att den administrativa byrån indelas i expedition, kanslisektion, personalkontor, ekonomisektion samt en fristående organisationsdetalj. Kanslisektionen motsvarar den av förvaltningsutredningen föreslagna juridiska sektionen, vilken enligt utredningens förslag som ett fristående stabsorgan skulle vara direkt underställd souschefen.

Armétygförvaltningens personalbehov behandlas på s. 237—259 i propositionen.

Departementschefen hänvisar i sitt förslag huvudsakligen till de tidigare omnämnda förteckningarna över personal, vilka utgör bilagor till propositionen (9—41). Särskilt beröres löneställningen beträffande cheftjänster (byråchefs- och högre tjänster) samt i fråga om sektionsschefstjänster samt vissa specialtjänster. Dessutom angives, huruvida tjänst anses böra vara alternativt militär/civilmilitär eller civilmilitär/civil.

Följande placering i lönehänseende av cheftjänsterna föreslås.

Befattning	Lönegrad
Souschef	Mp/Cp 19
Fälttygmästare	Mo 15
Chef för vapenavdelningen	Mp/Cp 15
» » första vapenbyrån	Cs 10
» » andra vapenbyrån	Cs 10
» » kontrollbyrån	Cs 10
» » fordonsavdelningen	Mp/Cp 15
» » fordonsbyrån	Cs 10
» » fältarbetsbyrån	Cs 10
» » elektroavdelningen	Mp/Cp 15
Överingenjör, tillika chef för specialtekniska sektionen	CP 10
Chef för telebyrån	Cp 10
» » radarbyrån	Cp 10
» » verkstadsavdelningen (arméöverdirektören)	Cp 15
» » driftbyrån	Cp 10
» » tygförrådsbyrån	Ma 37
» » ammunitionsförrådsbyrån	Ma 37
» » inköpsavdelningen (inköpsdirektör)	Cp 15
» » normaliebyrån	Ca 37
» » administrativa byrån (krigsråd)	Ca 37

Departementschefen beräknar följande antal befattningshavare för armétygförvaltningens olika underavdelningar.

	Antal
Avdelning, byrå m.m.	334
Vapenavdelningen	209
Fordonsavdelningen	200
Elektroavdelningen	125
Verkstadsavdelningen	100
Tygförrådsbyrån	46
Ammunitionsförrådsbyrån	78
Inköpsavdelningen	122
Normaliebyrån	17
Centralplaneringen	6
Materielinspektionen	69
Administrativa byrån	5
Personalkårexpeditionen	44
Provskjutningscentralen	

Det sammanlagda personalbehovet för armétygförvaltningen enligt departementschefens förslag uppgår till 1 357 befattningshavare, fördelade på följande sätt.

	Antal
Innehavare av förordnandetjänster	15
Militärer:	
officerare	60
underofficerare	1
	61
Civilmilitärer:	
ur arméingenjörkåren	18
ur tygstaten	22
	40
Alternativt civilmilitärer/civila	25
Civila i 27 eller högre lönegrader	132
Militära arvodister	18
Övriga	1 066
	Summa 1 357

Vid behandlingen av personalbehovet framhåller departementschefen bland annat att i samma mån som försvarets teletekniska laboratorium bygges ut, kommer personalbehovet för elektroavdelningens specialtekniska sektion (ellaboratoriet) att omprövas.

Vid bedömandet av inköpsavdelningens personalbehov måste — framhåller departementschefen — vederbörlig hänsyn tagas till den stora omfattning, som armétygförvaltningens inköpsverksamhet kommer att få på grund av bland annat överförande från krigsmaterielverket av betydande anskaffningsuppgifter samt till följd av huvudförvaltningsprincipens till-

lämpning. Då arbetsbelastningen vid verksamhet i avsedd omfattning för närvarande är svår att bedöma, är departementschefens beräkningar av avdelningens personalbehov enligt vad han framhåller behäftade med viss osäkerhet.

Departementschefen har noggrant undersökt möjligheterna att minska normaliebyråns personalbehov men icke funnit detta möjligt utan att någon av byråns verksamhetsgrenar äventyras. Det framhålles särskilt att armétygförvaltningens beskrivnings- och förlagsverksamhet får förutsättas komma att bli av stor omfattning.

Frågor om den civila personalens fördelning på anställningsform, avlöningskostnadernas fördelning på anslag m. m. behandlas icke i detta sammanhang utan i samband med äskande av medel för avlöningsanslag till armétygförvaltningen för budgetåret 1954/55.

Arméintendenturförvaltningen.

Arméintendenturförvaltningens motsvarighet i den nuvarande organisationen, arméförvaltningens intendenturavdelning, handlägger såsom en del av arméförvaltningen — som under Kungl. Maj:t i tekniskt och ekonomiskt avseende utövar högsta ledningen och uppsikten över tyg- och intendenturförvaltningen vid armén — ärenden angående arméns intendentur- och veterinärmateriel, förplägnad, drivmedel, undervisning och övningar, remontering och hästhållning samt verksamheten vid intendenturavdelningen underlydande anstalter m. m. Intendenturavdelningens indelning framgår av bil. 1 till propositionen.

Förvaltningsutredningen har, såsom i det föregående berörts, förordat inrättande av ett nytt ämbetsverk, försvarets intendenturförvaltning, som skulle ha till uppgift att under Kungl. Maj:t handha intendenturförvaltningstjänsten för hela försvaret.

Såsom ett alternativ härtill har utredningen uppställt en organisation med försvarsgrensvis ordnad intendenturförvaltning, varvid ett särskilt ämbetsverk, arméns intendenturförvaltning, skulle omhänderha intendenturförvaltningstjänsten för armén samt med tillämpning av huvudförvaltningsprincipen i stort sett även anskaffningen av intendenturförnödenheter för marinen och flygvapnet. Sistnämnda båda försvarsgrenars speciella intendenturförvaltningsuppgifter skulle enligt detta alternativ handhas av en intendenturbyrå inom vardera marin- och flygförvaltningarna.

Enligt förvaltningsutredningens förslag kan *arbetsuppgifterna* för försvarets intendenturförvaltning uppdelas på samma huvudfunktioner som verksamheten inom arméförvaltningen, nämligen militärteknisk anpassning, krigsförberedelsearbete, ekonomisk planering, inköps- och försäljningsverksamhet, leveranskontroll, tilldelning och förrådshållning, tekniskt underhåll samt vissa serviceuppgifter.

Vad utredningen anfört i detta sammanhang återgives kortfattat i propositionen å s. 259—262.

Såsom förut nämnts anser departementschefen, att intendenturförvaltningstjänsten bör ordnas försvarsgrensvis. Arméns centrala intendenturförvaltningsorgan bör benämnas arméintendenturförvaltningen.

På arméintendenturförvaltningen skall enligt departementschefen ankomma att under Kungl. Maj:t i tekniskt och ekonomiskt avseende utöva högsta ledningen av och uppsikten över intendenturförvaltningstjänsten vid armén. I enlighet med huvudförvaltningsprincipen skall arméintendenturförvaltningen vidare, i den omfattning så bestämmes, handha förvaltningsuppgifter med avseende å intendenturförnödenheter för marinen och flygvapnet. Arméintendenturförvaltningens ämbetsbefattning begränsas återigen av de befogenheter, som skall tillkomma försvarets övriga centrala förvaltningsmyndigheter.

På i huvudsak samma skäl, som vid behandlingen av frågan om armétygförvaltningens ledning anförts till stöd för att souschefsbefattningen i nämnda verk skall kunna vara alternativt militär, civilmilitär eller civil, förordar departementschefen vid behandlingen av frågan om arméintendenturförvaltningens *ledning* att souschefsbefattningen därstädes skall vara alternativ i nämnda hänseenden.

Enligt intendenturavdelningens av överbefälhavaren biträdda mening bör befattningen i fråga vara militär.

Jämlikt departementschefens förslag skall *huvuddragen av arméintendenturförvaltningens organisation* utformas enligt följande indelning.

Sakorgan: materielbyrå, förplågnadsbyrå, drivmedelsbyrå samt häst- och veterinärmaterielbyrå.

Funktionellt organ: förrådskontrollkontor.

Stabsorgan: chefsexpedition, gemensam för förvaltningen och intendenturkåren, samt administrativ byrå.

Nämnda indelning framgår av bil. 3 till propositionen.

I jämförelse med vad förvaltningsutredningen föreslagit innebär detta en reduktion, i det att förrådsbyrån ersättes av ett förrådskontrollkontor samt någon inköpsavdelning icke organiseras. De av förvaltningsutredningen förordade stabsorganen ersättes vidare av nyssnämnda chefsexpedition och en administrativ byrå.

Departementschefens med beaktande av arméförvaltningens synpunkter framlagda förslag angående denna i jämförelse med förvaltningsutredningens förslag förenklade organisation bygger på den uppfattningen, att den centrala intendenturförvaltningstjänsten icke har behov av en lika differentierad organisation, som ansetts erforderlig beträffande tygförvaltningstjänsten. I detta hänseende synes det departementschefen tillräckligt att peka på det förhållandet, att intendenturmaterielen som regel är ur teknisk synpunkt väsentligt mindre komplicerad än tygmaterielen och att detta för-

hållande återverkar på praktiskt taget samtliga de huvudfunktioner, i vilka utredningen indelat intendenturförvaltningens arbetsuppgifter. Några gemensamma funktionella organ för inköps- och förrådsfrågor synes därför icke erforderliga. Indelningen i sakorgan, funktionella organ och stabsorgan är sålunda icke renodlad.

Departementschefen framhåller, att då större principiella frågor av merkantil natur uppkommer i samband med anskaffningar, arméintendenturförvaltningens sakorgan bör äga att erhålla råd och upplysningar från armétygförvaltningens inköpsavdelning.

Arméintendenturförvaltningens *detaljorganisation* behandlas på s. 270—282 i propositionen. Detaljorganisationen framgår även av bil. 42—49, på vilka beräknat personalbehov för de olika byråerna m. m. redovisas.

Materielbyrån, som skall handlägga anskaffning m. m. beträffande egentlig intendenturmateriel, kommer att övertaga betydande uppgifter från krigsmaterielverket. Inköpsverksamheten organiseras på en särskild inköpssektion under chefskap av intendenturofficer i Ma 33. Till en inventariesektion förlägges den anskaffning av kontorsinventarier för statsförvaltningen i dess helhet, som arméintendenturförvaltningen skall övertaga från krigsmaterielverket.

Till förplägnadsbyrån, vars arbetsområde skall omfatta livsmedel (proviant, furage och hundföda), förlägges all anskaffningsverksamhet inom detta område.

Drivmedelsbyrån skall enligt förslaget handha anskaffningen av driv- och smörjmedel och fasta bränslen samt dessutom bland annat utöva kontroll å förbrukningen av elektrisk energi, lysgas och vatten inom försvaret. Enär den anskaffning av uppvärmningsbränslen för delar av den civila statsförvaltningen, som för närvarande ombesörjes av intendenturavdelningen, har visat sig medföra betydande fördelar för statsverket, räknar departementschefen med att sådan anskaffningsverksamhet skall ankomma på byrån.

Uttagningen av hästar för krigsmaktens behov avses skola hänföras till en hästuttagningssektion inom häst- och veterinärmaterielbyrån. Departementschefen förutsätter att en omprövning av nämnda byrås organisation och personal framdeles skall äga rum i samband med ytterligare nedgång i arméns hästbestånd.

Förrådskontrollkontoret föreslås skola indelas i expedition, sakgranskningsdetalj, bokföringsdetalj och statistikdetalj. Det motsvarar i huvudsak den nuvarande intendenturavdelningens förrådskontrollkontor.

Administrativa byrån indelas i kanslisektion, avtalsdetalj och personaldetalj.

Departmentschefen framhåller, att civilförvaltningstjänstens olika grenar endast ofullständigt blir sammanförda till den föreslagna administrativa byrån. Sålunda kommer anslagsövervakningen och därmed samman-

hängande redovisningsfrågor alltjämt — såsom för närvarande är fallet inom intendenturavdelningen — att hänföras till sakbyråerna. Något internt rationaliseringsorgan, motsvarande övriga administrativa byråers organisationsdetaljer, ingår icke i organisationen. Avtalsfrågorna har hänförts till administrativa byrån, en ordning som sammanfaller med den nuvarande, men som icke är föreslagen för andra förvaltningar och som förvaltningsutredningen ej tänkt sig.

Skälen till att departementschefen tillstyrker denna organisation av arméintendenturförvaltningens administrativa byrå är att den hittillsvarande ordningen synes ha fungerat i stort sett tillfredsställande, varför departementschefen tills vidare icke ansett några djupare ingrepp i organisationen erforderliga. Med hänsyn till ämbetsverkets begränsade omfattning bedömes något särskilt rationaliseringsorgan icke erforderligt, bortsett från den föredragande i organisationsfrågor, som skall finnas hos varje centralmyndighet.

Det bör slutligen i detta sammanhang erinras om att arméintendenturförvaltningens anskaffningsverksamhet är tänkt att med tillämpning av huvudförvaltningsprincipen i stor utsträckning täcka även övriga försvarsgrenars behov av intendenturmateriel och -förnödenheter.

Arméintendenturförvaltningens *personalbehov* behandlas på s. 282—294 i propositionen jämte bil. 42—49. Detta avsnitt är uppställt enligt i huvudsak samma principer, som tidigare angivits i fråga om armétygförvaltningen.

Befattningen som souschef föreslås skola placeras i Mp/Cp 19. Befattningarna som chefer för materiel-, förplägnads- och drivmedelsbyråerna avses för intendenturofficerare i Ma 37. Som chef för häst- och veterinärmaterielbyrån avses, liksom för närvarande, överfältveterinären, vilkens löneställning, Ca 37, förutsättes skola omprövas vid nuvarande innehavarens avgång. Chefen för administrativa byrån föreslås skola placeras i Ca 37 med tjänstebenenämningen krigsråd. Som chefer för chefsexpedition och förråds-kontrollkontor föreslås intendenturofficerare i Ma 33.

Personalbehovet beräknas av departementschefen sålunda.

Byrå m.m.	Antal
Materielbyrån	82 ¹
Förplägnadsbyrån	25 ²
Drivmedelsbyrån	31 ³
Häst- och veterinärmaterielbyrån	17 ⁴
Förrådskontrollkontoret	20
Chefsexpeditionen	25 ⁵
Administrativa byrån	9

¹ Varav 2 under en övergångstid av 2 år.

² Varav en endast under viss övergångstid.

³ Varav 2 för upphandling av bränsle för civila statliga verk.

⁴ Vissa personalbesparingar framdeles.

⁵ Härtill kommer telefonister, beroende på verkets framtida förläggning.

Den av departementschefen föreslagna personalen, sammanlagt 210 befattningshavare, fördelar sig sålunda.

	Antal
Innehavare av förordnandetjänster	1
Militärer:	
officerare	34
underofficerare	1
Civilmilitärer	4
Civila i 27 eller högre lönegrader	15
Militära arvodister	13
Övriga	142
	Summa 210

Marinförvaltningen.

Den nuvarande marinförvaltningen utövar under Kungl. Maj:t i tekniskt och ekonomiskt avseende högsta ledningen av och uppsikten över marinen. Dess inledning framgår av bil. 4 till propositionen.

Marinförvaltningens *arbetsuppgifter* kan enligt förvaltningsutredningen uppdelas på samma huvudfunktioner som arméförvaltningens, nämligen militärteknisk anpassning, krigsförberedelsearbete, ekonomisk planering, inköps- och försäljningsverksamhet, leveranskontroll, tilldelning och förrådshållning, tekniskt underhåll samt vissa uppgifter av servicekaraktär.

Vad utredningen anfört om arméförvaltningens arbetsuppgifter förklaras vara i princip tillämpligt även på marinförvaltningen. Med anledning därav har utredningen berört endast sådana förhållanden, vilka framstår såsom speciella för marinen och beträffande vilka marinförvaltningens arbetsuppgifter skiljer sig från arméförvaltningens. Dessa förhållanden betingas framför allt av att en väsentlig del av stridsmedlen är fartygsburen och att skeppsbyggnadstekniken därför får en dominerande betydelse.

Såsom förut nämnts skall enligt propositionen icke blott tygförvaltningstjänsten utan även intendenturförvaltningstjänsten liksom för närvarande organiseras försvarsgrensvis. För marinens vidkommande avses de båda förvaltningsgrenarna skola utövas av samma ämbetsverk, marinförvaltningen. Marinförvaltningen skall alltså — framhåller departementschefen — under Kungl. Maj:t i tekniskt och ekonomiskt avseende utöva högsta ledningen av och uppsikten över tyg- och intendenturförvaltningstjänsten vid marinen. I enlighet med huvudförvaltningsprincipen skall marinförvaltningen vidare, i den omfattning så bestämmes, handha förvaltningsuppgifter beträffande viss arméns och flygvapnets materiel. Marinförvaltningens ämbetsbefattning skall återigen vara begränsad på grund av de uppdrag, som enligt nämnda princip må tilldelas armétyg-, arméintendentur- och flygförvaltningarna, ävensom av de befogenheter, som tillkommer försvarets övriga centrala förvaltningsmyndigheter.

I fråga om marinförvaltningens *ledning* erinrar departementschefen om sin i annat sammanhang uttalade uppfattning att souschefen i marinförvaltningen, liksom i övriga försvarsgrensförvaltningar, bör kunna vara alternativt militär, civilmilitär eller civil.

Vid förfall för souschefen bör den främste av ledamöterna inträda i utövändet av souschefens åligganden, för så vitt annan icke blivit utsedd av Kungl. Maj:t.

I likhet med vad marinförvaltningen föreslagit anser departementschefen att marinöverdirektören — liksom hittills — böra vara chef för skeppsbyggnadsavdelningen.

Huvuddragen av marinförvaltningens organisation upptager enligt departementschefens förslag följande organ.

Sakorgan: vapenavdelning, skeppsbyggnadsavdelning och intendenturavdelning.

Funktionella organ: verkstadsbyrå, inköpsavdelning och normaliebyrå.

Stabsorgan: centralplanering och administrativ byrå.

Vapenavdelningen indelas i expedition, vapenplanering, artilleribyrå, torpedbyrå, minbyrå, telebyrå och kontrollkontor.

Skeppsbyggnadsavdelningen indelas i centralsektion, projektbyrå, fartygsbyrå, ubåtsbyrå, maskinbyrå och elektrobyrå vartill kommer ny- och ombyggnadskontrollanter.

Intendenturavdelningen är indelad i sektioner.

Den föreslagna organisationen återgives i tablåform å bil. 5 till propositionen (huvudskiss och 3 detaljskisser).

Denna organisation innebär i stora drag de avvikelserna från förvaltningsutredningens förslag, att telebyrån ingår i vapenavdelningen och sålunda icke är direkt underställd souschefen samt att civilförvaltningstjänstens olika grenar — i likhet med vad som föreslagits beträffande armétygförvaltningen — organisatoriskt sammanföres inom ramen för en administrativ byrå. Indelningen av skeppsbyggnadsavdelningen upptager en byrå mera än förvaltningsutredningen föreslagit. I gengäld är en av utredningen föreslagen fristående nybyggnadssektion ej medtagen.

Vid alternativet med intendenturförvaltningstjänst försvarsgrensvis skulle enligt förvaltningsutredningens förslag endast en intendenturbyrå ingå i marinförvaltningen. Marinförvaltningen har ingående pläderat för bibehållandet av en byråindeldad intendenturavdelning inom verket, i vilket hänseende torde få hänvisas till s. 303—305 i propositionen.

Departementschefen framhåller, att han med anledning av vad marinförvaltningen anfört tagit intendenturtjänstens och den centrala förrådstjänstens organisation under förnyad prövning. Då intendenturorganet inom marinförvaltningen otvivelaktigt får mångskiftande uppgifter, som hänföra sig till såväl flottans landorganisation som dess fartyg samt till kustartilleriet och då en intendenturavdelning redan finnes inom ämbetsverket,

vill departementschefen icke motsätta sig förslaget om att ifrågavarande intendenturorgan benämns intendenturavdelning. Däremot förklarar han sig inte kunna tillstyrka, att denna avdelning indelas i byråer. Den bör kunna tillfredsställande lösa sina uppgifter och erforderlig avlastning från detaljfrågor bör kunna beredas avdelningschefen genom att avdelningen indelas i fristående sektioner och förhållandevis vidsträckta befogenheter gives sektionscheferna. De bör sålunda enligt departementschefens mening få på eget ansvar avgöra ärenden i relativt stor utsträckning samt fullgöra viss föredragningskyldighet i ämbetsverket.

Marinförvaltningens *detaljorganisation* behandlas i propositionen på s. 307—327. Detaljorganisationen framgår även av förteckningarna över beräknat personalbehov, bil. 50—69 till propositionen.

Även i fråga om marinförvaltningen gäller som regel, att de olika organens underindelning i sektioner m. m. gjorts mera långtgående än vad förvaltningsutredningen föreslagit. Detta gäller exempelvis vapenavdelningens torpedbyrå, vilken departementschefen med hänsyn till bland annat torpedvapnets växande betydelse, allteftersom övergång sker till lättare flottenheter, och efter att jämväl ha gjort vissa undersökningar angående arbetsmängden, funnit böra givas en starkare organisation än enligt förvaltningsutredningens betänkande.

Enligt förslaget skall avmagnetiseringsverksamheten, vilken för närvarande centralt ledes av marinförvaltningen, decentraliseras till örlogsvarven.

Ett telelaboratorium är avsett att ingå i vapenavdelningens telebyrå.

Departementschefen anser övervägande skäl tala för att ett särskilt förrådskontrollkontor bibehålles inom intendenturavdelningen. Detta kontor får — förutom granskningsuppgifter beträffande marinens intendenturförråd — att granska förrådsredovisningar från fartygen samt fartygens marketenteriräkenskaper, vilka uppgifter föres över från försvarets civilförvaltnings revision. Det är enligt departementschefens uppfattning av betydelse att ett effektivt samarbete kommer till stånd mellan ifrågavarande kontor och verkstadsbyråns förrådsdetalj, särskilt i vad gäller planläggnings- och driftekonomiska synpunkter. Det bör ankomma på marinförvaltningen att reglera detta samarbete med utnyttjande på bästa sätt av den sakkunskap i skilda hänseenden, som finnes företrädd inom de båda organen.

Departementschefen förordar en indelning av verkstadsbyrån i centralsektion och driftsektion samt fristående arbetsstudie-, avtals-, förråds- och krigsreparationsdetaljer.

Ekonomisektionens huvudsakliga arbetsuppgift skall vara att verka för en ekonomisk organisation vid underställda verkstäder. Vad den ekonomiska driftkontrollen beträffar skall civilförvaltningen handha den kamerala revisionen medan ekonomisektionen skall verkställa den mera affärs-

mässigt betonade delen av kontrollen. På grundval av räkenskaperna samt särskilt årsboksluten och speciellt förd statistik skall detaljen granska de faktorer, som på ett avgörande sätt inverkar på verkstädernas driftresultat. I fråga om marinverkstäderna måste ställas särskilda och större kvar på revisionen, då det väsentliga här är granskning av den bokföringsmässiga redovisningen som resulterar i årsbokslut med vinst- och förlustkonton samt balansräkningar. Denna revision skall helt utföras inom civilförvaltningen av därför särskilt utbildad personal. Civilförvaltningen skall dock samråda med ekonomisektionen för att detaljen skall kunna samordna den kontroll i övrigt som måste bedrivas av marinförvaltningen.

Driftsektionen får omfattande uppgifter med avseende å driften vid marinens verkstäder samt planeringen av krigsreparationstjänsten för marinens tyg- och fartygsmateriel.

Normaliebyrån erhåller en i jämförelse med motsvarande byråer inom övriga försvarsgrensförvaltningar snävare organisation, vilket sammanhänger med dels verksamhetens mindre omfattning, dels den omständigheten att fotoateljé och hjälptryckeri avses skola kvarbli inom marinstaben, dock att ledningen av dessa enheter i tekniskt och ekonomiskt hänseende förbehålles marinförvaltningen.

Mindre vidsträckta arbetsuppgifter än förvaltningsutredningen föreslagit gives centralplaneringen i det att vissa sammanhållande och planerande uppgifter, som utredningen tänkt sig skola åvila detta organ, i stället hänföres till skeppsbyggnadsavdelningens fartygsbyrå.

Departementschefen föreslår att administrativa byrån indelas i kansli-sektion, ekonomisektion, personalkontor och fristående organisationsdetalj samt expedition, vartill kommer den för ämbetsverket gemensamma registratören.

Marinförvaltningens *personalbehov* behandlas i propositionen på s. 327—348 till vilket avsnitt hör bil. 50—69. Avsnittet är uppställt enligt samma principer som motsvarande avsnitt beträffande armétyg- och arméintendenturförvaltningarna.

Följande placering av chefstjänsterna i lönehänseende föreslås.

Befattning	Lönegrad
Souschef	Mp/Cp 19
Chef för vapenavdelningen	Mp/Cp 15
» » artilleribyrån	Cs 10
» » torpedbyrån	Cs 10
» » minbyrån	Cs 10
» » telebyrån	Cp 13
» » skeppsbyggnadsavdelningen (marinöverdirektören) ...	Cp 17
» » projektbyrån	Cs 10
» » fartygsbyrån	Cp 13

Befattning	Lönegrad
Chef för ubåtsbyrån	Cs 10
» » maskinbyrån	Cs 10
» » elektrobyrån	Cs 10
» » intendenturavdelningen (marinöverintendenten)	Mo 15 ¹
» » verkstadsbyrån (verkstadsdirektör)	Cp 13
» » inköpsavdelningen (inköpsdirektör)	Cp 15
» » normaliebyrån	Ca 37
» » administrativa byrån (amiralitetsråd)	Ca 37

Det förutsättes att marinöverdirektören skall vara chef för mariningenjörkåren. I annat sammanhang har förslag framlagts om att inrätta en särskild befattning såsom inspektör för den skeppstekniska tjänsten inom marinen.

Den högre löneställningen för cheferna för tele- respektive fartygsbyrån anses motiverad, beträffande den förre av byråns storlek och arbetsområdets natur, beträffande den senare av att vissa betydelsefulla planerande och samordnande uppgifter avses skola hänföras till fartygsbyrån.

Departementschefen beräknar följande antal befattningshavare för marinförvaltningens olika underavdelningar.

Avdelning, byrå m.m.	Antal
Vapenavdelningen	332
Skeppsbyggnadsavdelningen	189
Intendenturavdelningen	51
Verkstadsbyrån	26
Inköpsavdelningen	22
Normaliebyrån	18
Centralplaneringen	9
Administrativa byrån	48

Det sammanlagda beräknade personalbehovet för marinförvaltningen uppgår till 696 befattningshavare, fördelade på följande sätt.

(Innehavare av tjänst i Ca 37 räknas i denna sammanställning som civil.)

	Antal
Innehavare av förordnandetjänster	15
Militärer:	
officerare	56
underofficerare	18
Alternativt militärer/civilmilitärer	6
Civilmilitärer ur mariningenjörkåren	32
Alternativt civilmilitärer/civila	42
Civila i 27 eller högre lönegrader	86
Arvodister	18
Övriga	423
	Summa 696

¹ Löneställningen förutsättes skola omprövas vid nuvarande innehavares avgång.

Vid behandlingen av personalbehovet framhåller departementschefen bland annat följande.

På vapenavdelningens artilleri-, torped- och minbyråer räknas med alternativt militära/civilmilitära befattningar i 33 lönegraden för assistenter åt byråchefen. Dessa avses skola benämnas respektive artilleri-, torped- och mindirektör.

Nuvarande befattningar för civila avdelningssekreterare å vapen- och skeppsbyggnadsavdelningarna utgår ur organisationen.

Den personaluppsättning, som bedömes erforderlig för marinförvaltningens inköpsavdelning, uppgår till 22 befattningshavare vilket är väsentligt mindre än vad som beräknas för armétygförvaltningens och flygförvaltningens inköpsavdelningar. Till följd av vissa omständigheter synes det emellertid som om marinförvaltningens inköpsavdelning kan givas en väsentligt snävare organisation i personellt hänseende än övriga inköpsavdelningar. Härvid syftas på att en betydande inköpsverksamhet bedrivs vid örlogsvärven samt att en stor del av leveranserna i samband med fartygsbyggnader sker från underleverantörer till huvudleverantörer. Huvudförvaltningsprincipens tillämpning medför även att upphandlingar för marinens behov i stor utsträckning förläggas till andra förvaltningar, i första hand armétygförvaltningen, men även arméintendenturförvaltningen. Trots detta är — framhåller departementschefen — personalbehovet knappt beräknat och en viss ökning kan framdeles komma att visa sig erforderlig.

För normaliebyrån upptager förslaget 18 befattningshavare. Detta är ett betydligt lägre antal än vad som räknas med i fråga om armétyg- och flygförvaltningarnas motsvarande byråer. Marinförvaltningens normaliebyrå har i stället för förlagssektion endast förlagsdetalj, till följd av att tryckeri m. m. är förlagt till marinstaben. Dessutom har övriga normaliebyråer vissa speciella verksamhetsgrenar, som icke återfinnes inom marinförvaltningens motsvarande byrå. Departementschefen är emellertid icke främmande för tanken att en viss utökning av personalen framdeles kan komma att visa sig ofrånkomlig. Sålunda har för närvarande beskrivningsarbetet endast ringa omfattning inom marinförvaltningen. En ökning av detta skulle återverka på personalbehovet.

Bland personalen på normaliebyrån ingår en museiassistent i 21 lönegraden. Denne har till uppgift att biträda med den verksamhet, som sammanhänger med marinförvaltningens skyldighet enligt Kungl. Maj:ts beslut den 18 februari 1944 att utöva inseende över museiverksamheten inom marinen. På museiassistenten faller, förutom att handlägga med denna verksamhet förenade ärenden, även visst registreringsarbete samt dessutom forskningsuppgifter.

Flygförvaltningen.

Den nuvarande flygförvaltningen utövar under Kungl. Maj:t i tekniskt och ekonomiskt avseende högsta ledningen av och uppsikten över flygvapnet. Dess indelning framgår av bil. 6 till propositionen.

Flygförvaltningens *allmänna arbetsuppgifter* kan enligt förvaltningsutredningen uppdelas på samma huvudfunktioner som de båda övriga försvarsgrensförvaltningarnas, nämligen militärteknisk anpassning, krigsförberedelsearbete, ekonomisk planering, inköps- och försäljningsverksamhet, leveranskontroll, tilldelning och förrådshållning samt tekniskt underhåll, vartill kommer vissa serviceuppgifter.

I fråga om den militärtekniska anpassningen har utredningen framhållit, att den målbundna militärtekniska forskningen beträffande flygplan och flygmotormateriel icke i främsta rummet bedrivs av försvarets forskningsanstalt utan att flygförvaltningen i stor utsträckning måste lämna forskningsuppdrag till andra institutioner och tillverkare på hithörande område.

Utmärkande för större delen av projektarbetet och praktiskt taget hela konstruktionsverksamheten i fråga om flygplan och flygplanmotorer är att dessa verksamhetsgrenar utföres hos leverantörer med vilka flygförvaltningen ingått särskilda avtal, i vissa fall s. k. ramavtal.

För sin försöksverksamhet kan flygförvaltningen utnyttja icke blott leverantörer, förband och teletekniska laboratoriet utan även försökscentralen i Malmslätt och flygvapnets centrala verkstäder.

Departementschefen uttalar att flygförvaltningen liksom i gällande organisation även i fortsättningen bör under Kungl. Maj:t utöva högsta ledningen av och uppsikten över flygvapnets såväl flygmaterieförvaltning som intendenturmaterieförvaltning. I detta sammanhang förutsättes ingen ändring beträffande ämbetsverkets befattning med de militära flygfälten. Med tillämpning av huvudförvaltningsprincipen bör flygförvaltningen dessutom, i den omfattning så bestämmes, handha uppgifter beträffande materiel, avsedd för armén och marinen. Flygförvaltningens arbetsområde skall återigen vara begränsat av de befogenheter, som skall tillkomma försvarets övriga centrala förvaltningsmyndigheter.

Förvaltningsutredningen hade i fråga om flygförvaltningens *ledning* föreslagit, att en befattning för ställföreträdande souschef skulle finnas i flygförvaltningen samt att flygöverdirektören med oförändrad löneställning (lönegrad Cp 15) tills vidare skulle ställas till souschefens direkta förfogande för samordning av forskningsverksamheten. Sistnämnda befattning är för närvarande vakant genom beslut av 1950 års riksdag.

I olika sammanhang, bland annat i särskild skrivelse den 13 november 1953, har flygförvaltningen ingående motiverat behovet av en ställföreträdande souschef samt vikten av att befattningen för flygdirektör snarast får återbesättas med av förvaltningsutredningen föreslagna arbetsuppgifter.

I nu nämnda hänseende torde få hänvisas till propositionen (s. 350—353).

I anslutning härtill framhåller departementschefen, att den nuvarande materielavdelningen i enlighet med förvaltningsutredningens förslag icke ingår i den organisation av flygförvaltningen som nu föreslås. Detta medför, att antalet organisatoriska enheter, som är direkt underställda souschefen, blir väsentligt större i flygförvaltningen än i de övriga försvarsgrensförvaltningarna. Trots de av flygförvaltningen anförda skälen för att en befattning för ställföreträdande souschef inrättas inom ämbetsverket kan departementschefen dock icke förorda att en dylik befattning tillskapas. Emellertid synes det departementschefen uppenbart att en avlastning av souschefens arbetsbörda är nödvändig. Frågan härom kräver dock enligt departementschefens mening vissa ytterligare utredningar och övertäganden, som det icke varit möjligt att företaga i detta sammanhang. Förvaltningsutredningen hade för sin del förutsatt att flygplan-, motor- och robotbyråerna längre fram skulle sammanföras till en avdelning. Det bör enligt departementschefens mening ankomma på flygförvaltningen att inkomma med utredning rörande en lämplig organisation så att förslag i ämnet kan underställas 1955 års riksdag. I avvaktan på en definitiv reglering av ifrågavarande spörsmål föreslår departementschefen att chefen för den nuvarande materielavdelningen provisoriskt under nästa budgetår står till souschefens förfogande för avlastning av dennes arbetsbörda i enlighet med direktiv, som det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela.

Vad befattningen som flygöverdirektör beträffar har — fortsätter departementschefen — flygförvaltningen anført vissa skäl för att denna befattning avses dels för samordnande funktioner i fråga om forsknings- och utvecklingsproblem inom flygvapnets område, dels för funktionen såsom den ledande bland befattningar för flygingenjörpersonalen. Departementschefen är icke beredd att nu taga slutlig ställning till frågan om behovet av denna befattning men anser, att den allt fortfarande bör hållas vakant tills vidare. Härvid har särskilt beaktats att vissa spörsmål beträffande flygingenjörpersonalens ställning synes böra övervägas i anslutning till den utredning av vissa personalkårfrågor inom försvaret, berörande fälttygkåren, arméingenjörkåren m. fl., som departementschefen tidigare i annat sammanhang förordat.

Beträffande *huvuddragen* av flygförvaltningens organisation föreslår departementschefen en indelning, som i tablåform är återgiven på bil. 7 till propositionen (huvudskiss och 2 detaljskisser).

Denna indelning upptager följande organ.

Sakorgan: vapenbyrå, elektroavdelning, flygplanbyrå, motorbyrå, robotbyrå, intendenturbyrå och flygfältsbyrå.

Funktionella organ: underhållsavdelning, inköpsavdelning och normaliebyrå.

Stabsorgan: centralplanering, materielinspektion och administrativ byrå.

Dessutom ingår i organisationen försökscentralen, vilken närmast får räknas som ett slags hjälporgan till sakorganen.

Elektroavdelningen indelas i radiobyrå, radarbyrå, luftbevakningsbyrå och flygelektrisk sektion.

Underhållsavdelningen indelas i driftbyrå, förrådsbyrå och centralsektion.

Detta förslag till organisation av flygförvaltningen innebär i jämförelse med förvaltningsutredningens förslag till en början, att elektrobyrån ersättes med en elektroavdelning. Skälen till att departementschefen föreslår att ifrågavarande avdelning inrättas är i huvudsak desamma som anförts till stöd för inrättande av en elektroavdelning inom armétygförvaltningen.

Liksom i fråga om armétyg- och marinförvaltningarna föreslås benämningarna inköpsavdelning och normaliebyrå i stället för inköpscentral respektive förlagsbyrå. Inom flygförvaltningen finnes redan benämningen normaliebyrå.

Departementschefen finner bärande skäl anförda för att en luftbevakningsbyrå tills vidare bör finnas inrättad inom elektroavdelningen under den utbyggnadsperiod som nu kan förutses på detta område.

Departementschefen kan icke biträda förslaget om att intendenturorganet inom flygförvaltningen skulle benämnas intendenturavdelning. I enlighet med vad förvaltningsutredningen förutsatt vid alternativet med försvarsgrensvis ordnad intendenturförvaltning räknas med allenast en byrå för ändamålet. De skäl som föranlett departementschefen att godtaga en intendenturavdelning inom marinförvaltningen gör sig icke gällande med samma styrka beträffande flygvapnets centrala intendenturorgan.

Såsom närmare utvecklats vid behandlingen av principiella synpunkter på civilförvaltningstjänsten, anser departementschefen det betydelsefullt att som ledamot i de materielförvaltande verken ingår en administrativ skolad byråchef. Med hänsyn härtill förordar departementschefen inrättande av en administrativ byrå även i flygförvaltningen, oaktat ämbetsverket under flera år, enligt egen uppgift med goda erfarenheter, prövat den av förvaltningsutredningen utformade organisationen med civilförvaltningstjänsten uppdelad på tre stabsorgan. Till den administrativa byrån bör sammanföras de uppgifter, som enligt förvaltningsutredningens förslag skulle falla på juridiska sektionen och centralexpeditionen. På grund av särskilda omständigheter finner departementschefen det däremot lämpligt, att en ekonomidetalj bibehålles inom centralplaneringen och sålunda — i motsats till vad som föreslagits beträffande armétyg- och marinförvaltningarna — icke inordnas i administrativa byrån. Byråns arbetsområde blir i allt fall av sådan omfattning, att det bildar underlag för en byrå i vedertagen mening. I detta hänseende erinras om de juridiska uppgifter,

som sammanhänger med dels flygvapnets omfattande materielanskaffning, vilken i icke ringa utsträckning äger rum utomlands, och i samband därmed förekommande frågor om kontrakt, licenser m. m., dels utvidgning och förvaltning av flygfält m. m.

Beträffande materielinspektionen framhåller departementschefen, att han finner gränserna mellan de uppgifter, som skall ankomma på detta organ, och det område, som avsetts för flygledningens inspektion för den tekniska tjänsten, i viss mån oklara. Departementschefen kommer att ytterligare överväga denna fråga och framdeles framlägga förslag till de organisationsändringar, som kan finnas påkallade. Det anses förtjänt av att undersökas, om icke en sammanslagning skulle innebära en rationalisering.

Flygförvaltningens *detaljorganisation* behandlas på s. 361—390 i propositionen. Detaljorganisationen framgår också av sammanställningarna över beräknat personalbehov för ämbetsverkets olika underavdelningar, bil. 70—89 till propositionen.

Även beträffande flygförvaltningen gäller att organisationen enligt propositionen förstärkts i jämförelse med 1946 års militära förvaltningsutrednings förslag.

Flygförvaltningen har hemställt att en bombröjningssektion skulle ingå i vapenbyrån. I anslutning härtill uttalar departementschefen, att sektionen i fråga ej bör inrättas förrän bombröjningstjänstens organisation prövats och fastställts. Departementschefen räknar sålunda icke med någon bombröjningssektion under budgetåret 1954/55.

Inom elektroavdelningen finnes särskilda utvecklingsorgan med uppgift att för flygvapnets del handha utvecklingsverksamheten på det teletekniska området.

Departementschefen understryker vad förvaltningsutredningen framhållit om att alla möjligheter bör tillvaratagas att, så snart utrustnings- och underhållsproblem beträffande luftbevakningsmaterielen klarnat, decentralisera underhållsarbetet samt överflytta utvecklings- och anskaffningsuppgifter i fråga om viss materiel från luftbevakningsbyrån till andra organ inom flygförvaltningen.

Enligt förslaget skall i flygplanbyrån ingå ett ritkontor, avsett att vara gemensamt för byrån och elektroavdelningen.

Beträffande robotbyrån framhåller departementschefen att, då byråns slutliga omfattning och arbetsuppgifter icke för närvarande kan bedömas, anledning saknas att gå in på någon mera detaljerad granskning av dess organisation. Enligt propositionen organiseras byrån i huvudsak tills vidare på sätt flygförvaltningen föreslagit. Med hänsyn till byråns omfattning framhåller departementschefen att han är angelägen att betona vikten av att framdeles alla möjligheter att lägga ut projekt- och konstruktionsarbete för robotvapen hos privat eller statlig tillverkare utnyttjas effektivt. I samband med att så kan ske, bör byråns organisation omprövas.

Beträffande intendenturbyrån framhåller departementschefen att det kan övervägas att giva cheferna för dess sektioner en förhållandevis självständig ställning och bland annat ålägga dem föredragningssskyldighet inför sousechefen i ärenden, som skall avgöras av denne.

Departementschefen biträder av flygförvaltningen framfört förslag att flygfältsbyrån skall indelas i projektsektion, underhållssektion och anläggningssektion jämte en fristående expedition. I samband därmed erinrar departementschefen om vad förvaltningsutredningen anfört om möjligheterna att delegera olika arbetsuppgifter till lokalmyndigheter.

I fråga om underhållsavdelningens förrådsbyrå, som är identisk med centrala flygmaterieförrådet i Arboga, ansluter sig förslaget till den organisation, som flygförvaltningen enligt Kungl. Maj:ts beslut den 26 juni 1953 bemyndigats att tills vidare tillämpa på försök. Flygförvaltningen har gjort gällande, att det måste taga avsevärd tid i anspråk att genomföra här ifrågasvarande, förhållandevis omfattande omorganisation. Sedan närmare erfarenheter vunnits bör organisationen enligt departementschefens mening bli föremål för översyn.

Förvaltningsutredningen bedrev icke några organisationstekniska undersökningar vid centrala flygmaterieförrådet i Arboga.

Enligt Kungl. Maj:ts berörda beslut den 26 juni 1953 skulle förrådsbyrån indelas i kontorssektion, inköpssektion, reservdelsplaneringssektion, förrådssektion samt en fristående förrådsgrupperingsdetalj. Beträffande bakgrunden till den föreslagna organisationen torde få hänvisas till det avsnitt av flygförvaltningens underdåniga skrivelse i frågan den 19 december 1953, vilket är återgivet i propositionen (s. 378—380).

I underhållsavdelningens centralsektion ingår enligt förslaget en förhållandevis omfattande hålkortscentral, avsedd att — liksom för närvarande — handha avlöningsuträkning och därmed förbunden lönestatistik samt efterkalkyl för de centrala flygverkstäderna, redovisning av flygtider för flygande personal, flygplan och motorer samt bearbetning av meteorologiska observationer. De närmast planerade arbetsuppgifterna för hålkortscentralen avser att utsträcka den hålkortsmässiga förrådsredovisningen beträffande flygmateriel att gälla även centrala flygmaterieförrådets filialer vid flygflottiljer och centrala flygverkstäder samt att till hålkortsbearbetning överföra fullständig verkstadsbokföring och fakturering av flygvapnets verkstäder samt kostnadsstatistik i olika former.

Inom flygförvaltningens inköpsavdelning upptager propositionen en särskild utländsk inköpssektion.

Försvarets klassifikationscentral, vilken redan nu är mera provisoriskt organiserad, är avsedd att erhålla en fastare organisation och ingå i flygförvaltningens normaliebyrå. Klassifikationscentralen skall bland annat ha till uppgift att utveckla och revidera den s. k. M-koden till ett klassifikationssystem för hela försvaret och att i samband därmed verka för minsk-

ning av antalet inom försvaret förekommande typer av materiel. I övrigt torde beträffande klassifikationsverksamheten få hänvisas till vad som anföres därom på s. 383—384 i propositionen.

Den administrativa byrån indelas enligt förslaget i kanslisektion, personalkontor, organisationskontor och expedition.

Försökscentralen indelas i centralsektion, vapensektion, telesektion, flygplansektion, motorsektion, mätsektion, konstruktionssektion, verkstadssektion, provflygsektion samt en fristående kontrolldetalj. Icke heller försökscentralen har varit föremål för några organisationsundersökningar genom förvaltningsutredningens försorg, och den har icke redovisats i utredningens förslag.

Försökscentralens arbetsuppgifter kan enligt av flygförvaltningen lämnad redogörelse normalt hänföras till två huvudgrenar, nämligen typgranskning samt försök och prov. Flygförvaltningen har förhållandevis ingående redogjort för nämnda verksamhetsgrenar. Denna redogörelse är delvis återgiven i propositionen (s. 389—390).

Flygförvaltningens *personalbehov* behandlas på s. 391—411 i propositionen.

Följande löneställningar föreslås för chefsbefattningarna inom ämbetsverket.

Befattning	Lönegrad
Souschef	Mp/Cp 19
Chef för vapenbyrån	Ma/Ca 37
» » elektroavdelningen	Cp 15
» » radiobyrån	Cp 10
» » radarbyrån	Cp 10
» » luftbevakningsbyrån	Cs 10
» » flygplanbyrån	Ma/Ca 37
» » motorbyrån	Ca 37
» » robotbyrån	Mp/Cp 14
Överingenjör å robotbyrån	Cp 10
Chef för intendenturbyrån	Ma 37
» » flygfältsbyrån	Cp 13
» » underhållsavdelningen	Cp 15
» » driftbyrån	Cs 10
» » förrådsbyrån	Ca 37
» » inköpsavdelningen (inköpsdirektör)	Cp 15
» » normaliebyrån	Ca 37
» » centralplaneringen	Ca 37
» » administrativa byrån (krigsråd)	Ca 37
» » försökscentralen	Ma/Ca 33

I detta sammanhang erinras om att chefen för den nuvarande materielavdelningen avses skola under nästa budgetår stå till souschefens förfogande för avlastning av dennes arbetsbörda. Dennes befattning är placerad i Mp 15.

Med hänsyn till de kvalificerade arbetsuppgifter, som skall åvila chefen för flygförvaltningens centralplanering, anser departementschefen det befogat, att denne erhåller högre löneställning än cheferna för motsvarande organ i armétyg- och marinförvaltningarna.

Departementschefen beräknar personalbehovet för flygförvaltningens olika underavdelningar enligt följande.

Avdelning, byrå m.m.	Antal
Vapenbyrån	63
Elektroavdelningen	243
Flygplanbyrån	116
Motorbyrån	69
Robothyrån	212
Intendenturbyrån	40
Flygfältsbyrån	59
Underhållsavdelningen	249
Inköpsavdelningen	65
Normaliebyrån	82
Centralplaneringen	13
Materielinspektionen	14
Administrativa byrån	59
Försökscentralen	153

För flygförvaltningen beräknar departementschefen ett totalt personalbehov av 1 444 befattningshavare. Bland dessa ingår befattningen för flygöverdirektör, vilken befattning, enligt vad som tidigare framhållits, tills vidare skall hållas vakant.

Enligt departementschefens förslag fördelar sig personalen sålunda (innehavare av tjänst i Ca (Ce) 37 räknas som civil).

	Antal
Innehavare av förordnandetjänst	13 ¹
Militärer:	
officerare	35
underofficerare	2
underbefäl	2
Alternativt militärer/civila	2
Alternativt militärer/civilmilitärer	2

¹ Flygöverdirektören medräknad.

Civilmilitärer:

av officers tjänsteklass	24	
av underofficers tjänsteklass	8	32
Alternativt civilmilitärer/civila		32
Civila i 27 eller högre lönegrader		134
Arvodister		10
Övriga		1 180
		<u>Summa 1 444</u>

I samband med behandlingen av flygförvaltningens personalbehov framhåller departementschefen bland annat följande.

Elektroavdelningens utvecklingsorgan avses skola omprövas i nämnda hänseende i samband med att försvarets teletekniska laboratorium framdeles bygges ut till avsedd omfattning.

Beträffande robotbyrån återspeglar förslaget i huvudsak nuläget, och hållpunkter saknas att bedöma byråns personalbehov på längre sikt.

Den för flygfältsbyrån föreslagna personaluppsättningen är väsentligt större än vad förvaltningsutredningen räknat med, vilket förhållande beror på den omständigheten, att byråns arbetsuppgifter numera är av annan storleksordning än vid den tid, då utredningen verkställde sina undersökningar. Detta sammanhänger med av den tekniska utvecklingen föranledd utvidgning och modernisering av flygfält. Övergången till reaktionsmotor-drift ställer vidare andra krav på startbanornas beskaffenhet, beläggning m. m.

I och med att förrådsredovisning enligt hålkortsmetod genomföres, torde biträdespersonalen å underhållsavdelningens förrådsbyrå kunna reduceras.

Vid beräklandet av normaliebyråns personalbehov har hänsyn måst tagas till den till byrån förlagda omfattande distributionsverksamheten, som huvudsakligen avser flygvapnets tekniska order, samt den likaledes omfattande referatstjänst, vilken är organiserad inom biblioteket.

Tre befattningar å centralplaneringens ekonomidetalj, nämligen en i 22 lönegraden, en i 11 lönegraden samt en för biträde för skriv- och kontorsgöromål i reglerad befordringsgång, erfordras endast övergångsvis intill dess flygförvaltningens dispositionsbokföring för samtliga anslag lagts om enligt hålkortsmetod.

Organisationskontoret inom den administrativa byrån inrymmer, i motsats till motsvarande organ inom armétyg- och marinförvaltningarna, blankett- och expensförråd ävensom uppörd av viss för flygförvaltningen avsedd flygmateriel. Dessutom är för detaljen upptagen en befattning som kontorsskrivare i 19 lönegraden, avsedd för revision och konstruktion av flygvapnets speciella blanketter.

Försvarets civilförvaltning.

Försvarets civilförvaltning utövar enligt gällande organisation under Kungl. Maj:t högsta ledningen av och uppsikten över avlönings-, kassa- och räkenskapsväsendet vid försvaret samt i övrigt den allmänna kontroll över medelsförvaltningen vid försvaret, som framgår av ämbetsverkets instruktion eller eljest stadgas, dock att, där ej annat finns särskilt föreskrivet, från civilförvaltningens ämbetsbefattning undantages försvarets fabriksverk, sjökarteverket, försvarsväsendets radioanstalt och försvarets forskningsanstalt. Det åligger vidare förvaltningen att enligt därom meddelade särskilda föreskrifter efter granskning ombesörja tryckning av de blanketter, som är avsedda för begagnande inom försvaret, samt fullgöra i samband därmed stående arbetsuppgifter.

Försvarets civilförvaltning består för närvarande av tre byråer, kansli-, kameral- och revisionsbyråerna, varjämte i ämbetsverket ingår ett advokatfiskalskontor för tillvaratagande av försvarets centrala förvaltningsmyndigheters rättsliga angelägenheter. Vid civilförvaltningen finns jämväl inrättad en nämnd, försvarets skaderegleringsnämnd, med uppgift att vara rådgivande organ för försvarets centrala myndigheter i vissa frågor om utomobligatoriska skadeståndskrav mot kronan.

Förvaltningsutredningen har föreslagit, att försvarets civilförvaltning tillföres den nya uppgiften att leda och övervaka kontorsorganisationen inom försvarets regionala och lokala förvaltningsmyndigheter, med undantag dock för de verkstäder, som redovisar driftkostnaderna på särskilda drifttitlar.

Denna uppgift jämte vissa interna organisatoriska med flera funktioner skulle hänföras till en nyinrättad byrå, centralbyrån. I övrigt skulle civilförvaltningen indelas i kanslibyrå, lönebyrå, budgetbyrå, revisionsbyrå och juridisk byrå, medan kameralbyrån och advokatfiskalskontoret skulle utgå ur organisationen.

I fråga om *huvuddragen* av civilförvaltningens organisation förordar departementschefen att ämbetsverket indelas i fem byråer, nämligen kanslibyrå, lönebyrå, kameralbyrå, revisionsbyrå och juridisk byrå. I jämförelse med 1946 års militära förvaltningsutrednings förslag innebär denna organisation att någon centralbyrå icke inrättas.

Med hänsyn till civilförvaltningens jämförelsevis ringa personalstyrka och de relativt enkla inre organisatoriska problem, verket har att bemästra, synes det departementschefen uppenbart att — såsom civilförvaltningen ock framhållit i sina anslagsäskanden för budgetåret 1954/55 — de tilltänkta arbetsuppgifter för centralbyrån, som sammanhänger med intern organisation och service, utan olägenheter kan kvarbli hos de avdelningar inom verket, som nu handlägger desamma.

Ehuru förslaget om att civilförvaltningen skulle tillföras den nya uppgiften att med vissa undantag leda och övervaka kontorsorganisationen

inom försvarets regionala och lokala myndigheter vunnit ringa anklang hos de remissmyndigheter, som berört frågan om antalet byråer inom verket, anser departementschefen det vara principiellt riktigt att ifrågavarande ledande och övervakande verksamhet åläggas civilförvaltningen. Frågan kräver emellertid ytterligare utredning och överväganden, och departementschefen är därför icke beredd att nu framlägga förslag härom. Det kan måhända framdeles visa sig möjligt att inrymma dessa arbetsuppgifter i den av honom förordade organisationen.

Departementschefen anser det icke motiverat att kameralbyrån utgår ur organisationen och att en budgetbyrå inrättas. Detta medför, att fördelningen av arbetsuppgifterna mellan de olika byråerna delvis blir en annan än vad förvaltningsutredningen föreslagit.

Behovet av att den nuvarande kanslibyrån delas upp i två byråer anser departementschefen till fullo ådagalagt.

Försvarets civilförvaltnings *detaljorganisation* behandlas på s. 425—443 i propositionen. Den framgår även av bil. 90—95 till propositionen. För de olika byråernas tilltänkta arbetsuppgifter lämnas förhållandevis ingående redogörelser.

Kanslibyrån och lönebyrån motsvarar i huvudsak den nuvarande kanslibyrån. Dessa byråer skall ha att handlägga avlöningsärenden i vidsträckt mening, bland annat avgörande av besvär över lokal myndighets beslut, som rör förmåner till personal i kontant och in natura, samt med avlöningsmed flera anslag sammanhängande budgetärenden.

Kanslibyrån föreslås skola indelas i allmän sektion samt rese- och flyttningssektion under det att lönebyråns indelning upptager tjänstesektion och lönesektion. För vardera byrån tillkommer dessutom en expedition.

I den mån fråga icke är att närmare hänföra till annan byrå inom ämbetsverket skall den handläggas å kanslibyrån.

Lönebyråns tjänstesektion är närmast avsedd för handläggning av budgetärenden under det att författningsfrågor hänföres till lönesektionen. I sistnämnda sektion skall ingå en kontrolldetalj, avsedd för registrering i lönehänseende av försvarets personal samt förgranskning av löneklassplaceringar m. m. Denna detalj motsvaras i nuvarande organisation av ett revisionskontor å revisionsbyrån, vilket sålunda föres över till lönebyrån.

Departementschefen framhåller, att de arbetsuppgifter, som skall omhändrivas av kontrolldetaljen, kan komma att beröras av den pågående utredningen angående utnyttjande av hålkortsmaskiner inom försvaret.

Kameralbyrån motsvarar enligt förslaget i huvudsak den nuvarande kameralbyrån. Den är tänkt att innehålla bland annat allmän sektion, redovisningssektion, hålkortscentral, kamrerarkontor och blankettkontor. Den allmänna sektionen är närmast avsedd för arbetsuppgifter med avseende på allmänt kamerala ärenden, ledningen av försvarets kassaväsende, läger- och manskapskassor m. m. Till redovisningssektionen skall hänföras redovis-

nings- och bokföringsärenden samt budgettekniska frågor. Inom redovisningssektionen skall årsboksslut uppgöras för de centrala försvarsförvaltningarna.

Beträffande hålkortscentralen framhåller departementschefen att omfattningen av dess arbetsuppgifter och utformningen av dess organisation delvis måste bli beroende av den förut berörda utredningen rörande utnyttjandet av hålkortsmaskiner inom försvaret. I avvaktan på denna utredning anses det icke möjligt att nu framlägga ett definitivt förslag i dessa hänseenden.

Revisionsbyrån föreslås skola indelas i sekretariat, tre revisionskontor, sjörevision, undersökningsdetalj samt detalj för avlöningsgranskning. Förvaltningsutredningen har föreslagit en betydligt längre gående indelning i s. k. revisionsdistrikt. Dessutom föreslog förvaltningsutredningen att en särskild verkstadsrevision skulle inrättas för revision av försvarets större verkstäder. Med anledning härav framhåller departementschefen, att det får anses vara en angelägen uppgift att revisionen av räkenskaperna vid nämnda verkstäder erhåller en definitiv utformning men att det icke torde vara lämpligt att taga slutlig ställning till härmed sammanhängande frågor, förrän den pågående utredningen angående marinverkstädernas organisation slutförts. Den verkstadsrevision, som redan finnes, förutsättes skola liksom hittills vara inordnad i ett av revisionskontoren.

I och med omorganisationen överföres vissa arbetsuppgifter — bland annat förrådsgranskning m. m. beträffande de rustade fartygen — från revisionsbyråns sjörevision till marinförvaltningens intendenturavdelnings förrådskontrollkontor.

Undersökningsdetaljen, som är avsedd för vissa genomgående undersökningar samt för pris- och inkomstgranskning, finnes redan i nuvarande organisation.

Departementschefen framhåller i anslutning till vad förvaltningsutredningen anfört rörande den revisionella verksamhetens allmänna inriktning att revisionen bör framför allt verka i förebyggande syfte, för vilket ändamål lokala inspektioner och granskning hos lokalmyndigheterna bör ske i så stor utsträckning som möjligt. Kontakt med lokalmyndigheterna bör eftersträvas och det formella anmärkningsförfarandet, i den utsträckning så är förenligt med verksamhetens syfte, ersättas med enklare och mera tidsbesparande förfaranden.

Den juridiska byrån utgör i stort sett en omvandling av det nuvarande advokatfiskalskontoret. Huvuddelen av de nya uppgifter, som på grund av omorganisationen tillföres civilförvaltningen från de materielförvaltande verken och vilka närmare berörts vid behandlingen av principiella synpunkter på civilförvaltningstjänsten, kommer att hänföras till juridiska byrån. Hit kommer även att förläggas de från krigsmaterielverket överförda uppgifterna med avseende å försvarets patentfrågor. Byråns indelning upptager allmän sektion, indrivningsdetalj och patentdetalj.

Departementschefen framhåller att av statens sakrevision verkställd men ännu icke slutbehandlad utredning rörande skaderegleringsärendenas handläggning inom civilförvaltningen och försvarets skaderegleringsnämnds organisation och arbetsuppgifter får förutsättas icke komma att nämnvärt påverka organisation och personalbehov på den juridiska byrån.

Försvarets civilförvaltnings *personalbehov* behandlas på s. 443—448 i propositionen.

Ingen ändring föreslås beträffande generaldirektörens och byråchefernas löneställning, Cp 19 respektive Ca 37. Byråcheferna förutsättes även i fortsättningen skola benämnas krigsråd och vara ledamöter av civilförvaltningen. Ett av krigsråden skall utses att vara generaldirektörens ställföreträdare.

Det sammanlagda personalbehovet för civilförvaltningen beräknas av departementschefen till 283 befattningshavare.

Även om departementschefen anser sig kunna godtaga civilförvaltningens förslag att i stort sett beräkna ämbetsverkets personaluppsättning i anslutning till dess nuvarande personalstyrka, är han emellertid angelägen att understryka vikten av att alla möjligheter till personalminskningar framdeles tillvaratages.

I och med att civilförvaltningens organisationsfråga erhåller en mera definitiv lösning bör enligt departementschefens mening förutsättningar finnas för att i större utsträckning än hittills bereda personalen ordinarie anställningsform, varför han föreslår att så sker i viss utsträckning. Departementschefen erinrar om att denna fråga på sin tid icke var föremål för prövning av tjänsteförteckningskommittén.

I anslutning härtill föreslås att ett antal icke-ordinarie befattningar utbytes mot ordinarie tjänster enligt vad som närmare anges på s. 448 i propositionen.

Försvarets förvaltningsdirektions kansli.

Såsom framhållits tidigare, anser departementschefen att chefen för förvaltningsdirektionens kansli bör placeras i Cp eller Cr 16. Cheflöneutredningen har tillstyrkt denna lönegradsplacering. Han bör erhålla tjänstebenämningen kanslidirektör. För att ifrågavarande befattningshavare skall kunna fylla sina krävande uppgifter måste han, enligt vad departementschefen betonar, besitta höga kvalifikationer. Det får även bedömas vara av vikt att en auktoritativ ställning beredes honom. Frågan om vilka krav på särskild sakkunskap (administrativ, ekonomisk, industriell m. m.) som bör ställas på vederbörande, torde få omsorgsfullt övervägas i samband med att befattningen tillsättes.

I övrigt beräknar departementschefen kansliets personalbehov enligt följande:

- 1 byrådirektör i Ce 33,
- 2 förste byråsekreterare eller förste byråingenjörer i Ce 29,
- 1 amanuens i reglerad befordringsgång,
- 1 kontorist, bl. a. avsedd som kanslidirektörens sekreterare, i Ce 13 samt
- 1 biträde för skriv- och kontorsgöromål,
eller sammanlagt 6 befattningshavare.

Departementschefen förutsätter, att tjänsterna i fråga tillsättes allt eftersom förvaltningsdirektionens verksamhet tager fastare form. Med avseende å de krav på speciell sakkunskap, utbildning m. m., som bör ställas på de högre befattningshavarna, hänvisar departementschefen till vad som anförts beträffande kanslidirektören. Ställning till dessa frågor bör sålunda tagas i samband med att tjänsterna tillsättes, vid vilken tidpunkt säkrare hållpunkter för ett bedömande torde finnas.

Det anses ligga i sakens natur, att kansliet skall arbeta i nära kontakt med försvarsförvaltningarna och försvarsstaben. Departementschefen utgår därför från att särskild militär personal icke skall erfordras. Om emellertid behov skulle yppa sig av exempelvis tekniskt utbildad officer, torde detta behov böra tills vidare tillgodoses genom kommendering.

Det anses böra få ankomma på Kungl. Maj:t att fastställa arvode till direktionens ledamöter.

Försvarets teletekniska laboratorium.

Förvaltningsutredningen har som i det föregående berörts föreslagit, att vid försvarets industriplanering skulle inrättas ett för försvarsgrenarna gemensamt teletekniskt laboratorium. Utredningens motiv härför återgivas i propositionen å s. 449—450.

Försvarets forskningsanstalt har avgivit infortrat förslag beträffande laboratoriets arbetsuppgifter, organisation och personalbehov, i vilket hänseende torde få hänvisas till s. 451—454 i propositionen.

Laboratoriets arbetsuppgifter blir enligt forskningsanstaltens förslag i första rummet att främja standardisering och enhetlighet i fråga om material, komponenter och konstruktionsmetoder ävensom att för förvaltningarnas teletekniska laboratoriearbete tillhandahålla lokaler, viss utrustning, material och komponenter samt viss gemensam teleteknisk och expeditionell service.

I anslutning till nämnda förslag anför departementschefen bland annat följande.

»Såsom förvaltningsutredningen framhållit finnes i fråga om telematerielen, särskilt på det systematiska området och inom detaljtekniken, mycket som är gemensamt för de olika försvarsgrenarna. Behovet av en samordning i någon form inom detta område är därför påtagligt. Jag har i det föregående lämnat redogörelser för de förslag till samordning genom in-

rättandet av ett för försvaret gemensamt teletekniskt laboratorium, som framlagts av förvaltningsutredningen och försvarets forskningsanstalt. Med avseende å det tilltänkta laboratoriets arbetsuppgifter föreligger väsentliga skiljaktigheter mellan dessa båda förslag. Förvaltningsutredningen förutsätter sålunda, att forskning och utveckling inom teleteknikens område skall sammanhållas av laboratoriet, som skall tillhandahålla nödig expertis. Forskningsanstalten anser däremot, att ledning och sammanhållning inom teleteknikens område skall ske genom den för försvarsgrensförvaltningarna och forskningsanstalten gemensamma teletekniska delegationen. Ansvar för laboratorie-, konstruktions- och försöksverksamheten inom teletekniken skall åvila varje förvaltning inom dess verksamhetsområde. I den mån särskild teleteknisk expertis erfordras, tillhandahålls denna av forskningsanstalten. Enligt forskningsanstaltens förslag skall laboratoriet väsentligen utgöra ett serviceorgan. Laboratoriet skall sålunda främja standardisering av materiel, komponenter och konstruktionsmetoder, tillhandahålla lokaler, viss materiel och komponenter för gemensamt laboratoriearbete samt lämna viss teleteknisk och expeditionell service. Dessa arbetsuppgifter skulle tillkomma laboratoriet även enligt förvaltningsutredningens förslag.

Vad forskningsanstalten föreslagit i fråga om samordningen av det teletekniska forsknings- och utvecklingsarbetet överensstämmer i huvudsak med de linjer, som följts allt sedan hösten 1951. Anstalten framhåller, att erfarenheterna av denna samordning av arbetet är goda. Jag anser mig med hänsyn härtill böra förorda, att samordningsverksamheten utformas i överensstämmelse med forskningsanstaltens förslag. Vad angår det teletekniska laboratoriets arbetsuppgifter tillstyrker jag vad forskningsanstalten föreslagit. Närmare riktlinjer för det gemensamma arbetet vid laboratoriet torde få utarbetas inom den teletekniska delegationen. Delegationens sekretariat torde böra förläggas till laboratoriet.

Laboratoriets organisation i fullt utbyggt skick anser jag i huvudsak böra överensstämma med vad forskningsanstalten föreslagit. Det synes jämväl ändamålsenligt, att den enhet inom forskningsanstaltens avdelning 3, som svarar för teletekniska försöksstationer och för den yttre ramen kring avdelningens fältförsök, anknytes till laboratoriet. Denna enhet anser jag dock böra benämnas fältförsöksdetalj. Detaljen torde böra direkt underställas laboratoriechefen.»

I överensstämmelse med forskningsanstaltens förslag förordar departementschefen, att laboratoriet indelas i strömkällesektion, komponent- och materialsektion, telestandardsektion, instrumentsektion, verkstadssektion samt ritkontor och fältförsöksdetalj. Utöver dessa enheter tillkommer viss personal för den teletekniska delegationens sekretariat m. m. I administrativt hänseende bör laboratoriet underställas forskningsanstalten.

I likhet med forskningsanstalten finner departementschefen det ända-

målsenligt, att laboratoriet bildas på grundval av den existerande underavdelningen för teknisk service inom anstaltens avdelning 3. Laboratoriets lokalbehov kan dock icke tillgodoses för närvarande. Departementschefen räknar med att en befattning för laboratoriechef inrättas samt att teletandardsektionen delvis träder i funktion under budgetåret 1954/55.

Frågan om det teletekniska laboratoriets personalbehov för budgetåret 1954/55 ävensom frågan om viss materielanskaffning behandlas i proposition nr 110 angående vissa avlönings- m. fl. anslag under riksstatens fjärde huvudtitel.

SAMMANFATTANDE KOSTNADSBERÄKNINGAR.

Följande i propositionen (s. 458) intagna sammanställning utvisar de av omorganisationen berörda ämbetsverkens personalstyrka den 1 december 1953, beräknat personalbehov enligt av förvaltningarna i december 1953 ingivna förslag samt den personaluppsättning som departementschefen tillstyrkt.

	Antal befattningshavare		
	¹ / ₁₂ 1953	Förvaltningarnas förslag	Departementschefens förslag
Försvarets civilförvaltning	272	287	283
Krigsmaterielverkets huvuddel	360	—	—
Armétygförvaltningen (arméförvaltningens tygavdelning)	1 266	1 467	1 357
Arméintendenturförvaltningen (arméförvaltningens intendenturavdelning)	154	217	210
Marinförvaltningen	755	798	696
Flygförvaltningen	1 485	1 593	1 444
Försvarets förvaltningsdirektion	—	—	7
Summa	4 292	4 362	3 997

Av tablan framgår, att personalen enligt departementschefens förslag minskas med 295 tjänstemän i förhållande till nuvarande organisation och med 365 i förhållande till förvaltningarnas förslag. Av krigsmaterielverkets (huvuddelen) nuvarande, till 360 tjänstemän uppgående personal kan cirka 200 beräknas bli överflyttade till försvarsförvaltningarna, främst armétyg- och arméintendenturförvaltningarna, i samband med att krigsmaterielverkets arbetsuppgifter föres över dit. Förslaget innebär vidare, att cirka 135 av tjänstemännen i försvarsgrensförvaltningarna kan entledigas som ett resultat av förvaltningsreformen.

Den reduktion av den nuvarande personalstyrkan som genom förvaltningsreformen kommer att äga rum innebär i och för sig en årlig lönekostnadsbesparing av närmare 4 miljoner kronor. Såsom departementschefen framhåller, är i den nya organisationen antalet högre tjänster

proportionellt sett något större än i den nuvarande. Detta förhållande betingas av nödvändigheten att tillgodose ett av den krigstekniska utvecklingen framkallat behov av kvalitetshöjning och står i samklang med de riktlinjer, som legat till grund för 1946 års militära förvaltningsutrednings förslag.

I följande sammanställning (propositionen s. 459) angives de totala årliga avlöningskostnaderna (oberoende av anslagsfördelning och med tillämpning av likformiga beräkningsmetoder) för de av omorganisationen berörda förvaltningarna.

	Avlöningskostnad kronor		
	1/11 1953	Förvaltningarnas förslag	Departementschefens förslag
Försvarets civilförvaltning	3 560 000	3 750 000	3 690 000
Krigsmaterielverkets huvuddel	4 685 000	—	—
Armétygförvaltningen (arméförvaltningens tygavdelning)	16 620 000	22 860 000	19 250 000
Arméintendenturförvaltningen (arméförvaltningens intendenturavdelning)	2 030 000	3 219 000	2 940 000
Marinförvaltningen	11 180 000	12 556 000	10 910 000
Flygförvaltningen	20 000 000	22 210 000	19 700 000
Försvarets förvaltningsdirektion	—	—	150 000
Summa	58 075 000	62 595 000	56 640 000

Enligt sammanställningen innebär förslaget en minskning av avlöningskostnaderna i förhållande till nuläget med i runt tal 1 435 000 kronor och i förhållande till förvaltningarnas förslag med i runt tal 5 955 000 kronor.

DEN NYA ORGANISATIONENS IKRAFTTRÄDANDE OCH ÅTGÄRDER I SAMBAND DÄRMED.

Med hänsyn till att frågan om den centrala försvarsförvaltningens organisation förväntades komma att prövas av 1954 års riksdag, förordnade Kungl. Maj:t genom brev den 6 november 1953 med tillämpning tills vidare, att civil befattning vid försvarets civilförvaltning, krigsmaterielverket, arméförvaltningen, marinförvaltningen eller flygförvaltningen eller vid verkstad, förråd, anstalt m. m., lydande under något av nämnda ämbetsverk, vid ledighet icke fick återbesättas med mindre chefen för försvarsdepartementet lämnat medgivande därtill. Motsvarande skulle enligt beslutet gälla beträffande första tillsättning av nyinrättad civil befattning vid nu avsedda ämbetsverk m. m.

I anslutning till nämnda beslut tillsatte chefen för försvarsdepartementet den 20 november 1953 med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande en personalnämnd för den centrala försvarsförvaltningen. Vid utverkande av ifrågavarande bemyndigande anförde departementschefen bland annat följande till statsrådsprotokollet.

Vissa organisatoriska åtgärder torde vara påkallade i syfte att redan på detta tidiga stadium så långt möjligt mildra de personalsvårigheter, som en förvaltningsreform måste förutsättas medföra. Förvaltningarnas anställningspolitik bör från början inriktas så, att företrädare ges personal från krigsmaterielverket vid anställning hos förvaltningarna i hela den utsträckning, som detta inom ramen för den tilltänkta organisationen och arbetsuppgifternas art låter sig göra med tillämpning av principerna om förtjänst och skicklighet. Det synes påkallat att i detta sammanhang i viss utsträckning betrakta den med krigsmaterieförvaltning sysselsatta personalen som en enhet, oberoende av varest tjänstgöringen för närvarande är förlagd. Läget kompliceras av att de olika arbetsuppgifterna, särskilt på det tekniska området, är i hög grad specialiserade. Bristande specialisering bör emellertid icke utestänga tjänstemän hos krigsmaterielverket från anställning vid annat verk, om vederbörande är överlägsen sina medtävlare i fråga om allmänna meriter och med hänsyn till sin utbildning, erfarenhet och ålder m. m. beräknas kunna inom rimlig tid inhämta erforderliga specialinsikter. Om tjänsteman hos krigsmaterielverket erhåller tjänst hos försvarsgrensförvaltning, måste särskilda anordningar vidtagas i de fall, då vederbörandes arbetsuppgifter hos krigsmaterielverket icke kan delas upp på andra tjänstemän. Det kan tänkas, att tjänstemannen bör beviljas tjänstledighet, helt eller delvis, från sin nya anställning till dess att det är möjligt att flytta honom från krigsmaterielverket och att vikariatsförordnande under tiden bör meddelas på den nya befattningen.

Personalnämndens uppgifter bör i stort sett vara,

att, då fråga uppkommer om återbesättande av ledig tjänst eller anställning i nyinrättad tjänst vid försvarets civilförvaltning, arméförvaltningen, marinförvaltningen eller flygförvaltningen eller vid verkstad, förråd, anstalt m. m., lydande under något av nämnda ämbetsverk, genom inhämtande av erforderliga upplysningar och eventuellt genom överläggningar med vederbörande verksledning utreda, huruvida det uppkomna personalbehovet bör fyllas genom att till tjänsten antingen överflyttas eller befordras tjänsteman i krigsmaterielverket,

att, i fall då tjänst som ovan sägs skall tillsättas av vederbörande förvaltning, delgiva förvaltningen sina synpunkter på tjänstetillsättningsfrågan samt

att, då överflyttning eller placering av tjänsteman hos krigsmaterielverket vid annan här angiven förvaltning ifrågakommer, hos chefen för försvarsdepartementet eller vederbörande förvaltning föreslå de åtgärder i form av exempelvis beviljande av tjänstledighet, vikariatsförordnande m. m., som betingas av omständigheterna i varje särskilt fall.

Departementschefen uttalar, att den nya organisationen i princip bör träda i kraft den 1 juli 1954. Krigsmaterielverket bör då övergå till att bilda en avvecklingsorganisation. Departementschefen räknar med att ett fullständigt genomförande av organisationen och en avveckling av krigsmaterielverket skall visa sig vara en mera tidskrävande process än vad förvaltningsutredningen synes ha förutsatt. I detta hänseende framhålls, att krigsmaterielverkets anskaffningsverksamhet måste föras över till förvaltningarna successivt under beaktande av att rubbningar av verksam-

heten i stort och oklarhet i fråga om anhängiga anskaffningsärenden icke uppkommer. Lokalfrågorna ter sig mera komplicerade än vad fallet var då förvaltningsutredningen avlämnade sitt betänkande.

Departementschefen bedömer det vara av största vikt, att övergången sker på ett sådant sätt, att en period av påtaglig effektivitetsminskning undviks. Det framhålls vidare, att den nya organisationen måste genomföras med beaktande av beredskapssynpunkter. Dessa omständigheter bedömes vara ägnade att förlänga övergångstiden. Förvaltningsreformen bör dock enligt departementschefens åsikt kunna i stort sett vara bragt i verkställighet under loppet av budgetåret 1954/55.

Personalfrågorna i samband med krigsmaterielverkets avveckling och omorganisationen av förvaltningarna anser departementschefen påkalla ingående uppmärksamhet. Erforderlig personal bör successivt överflyttas från krigsmaterielverket till förvaltningarna i samband med att arbetsuppgifterna föres över dit. Såväl den förhållandevis långa övergångstid, med vilken man har att räkna, som den icke obetydliga omsättningen inom den centrala försvarsförvaltningens civila personalstock bör enligt departementschefens mening väsentligt underlätta möjligheterna att omplacera personal, som blir övertalig i samband med omorganisationen, till andra delar av arbetsmarknaden. Möjligheterna att placera personal vid försvarets lokala förvaltningar och andra statliga myndigheter bör undersökas.

Den offentliga arbetsförmedlingens resurser kommer — framhåller departementschefen — självfallet att utnyttjas när det gäller att söka omplacera övertalig personal på arbetsmarknaden. Departementschefen förutsätter vidare, att vederbörande personalorganisationer medverkar i detta arbete.

Departementschefen biträder av förvaltningsutredningen framfört förslag att en särskild organisationsnämnd bör inrättas i samband med övergången till den nya organisationen. Den förut berörda personalnämnden bör fungera till dess att organisationsnämnden träder i verksamhet efter det att riksdagen fattat sitt beslut i förvaltningsfrågan. Departementschefen redogör därefter kortfattat för de övergångsanordningar som vidtogs i anslutning till 1943 års riksdags förvaltningsbeslut, bland annat innehållande att en försvarsförvaltningens organisationsnämnd inrättades.

De arbetsuppgifter, som bör åläggas den i detta sammanhang aktuella organisationsnämnden, kommer enligt vad departementschefen anser att bli mera komplicerade och tidskrävande än vad fallet var 1943. Denna gång gäller det att genomföra avvecklingen av ett stort ämbetsverk och att i samband härmed successivt överföra dess olika arbetsuppgifter — bland annat betydande anskaffningsuppgifter — tillika med erforderlig personal till andra förvaltningar, vilka samtidigt själva blir föremål för väsentliga organisationsförändringar. Dessutom måste möjligheterna undersökas att placera den personal, som blir övertalig till följd av omorganisationen.

Beträffande organisationsnämndens arbetsuppgifter framhåller departementschefen följande allmänna synpunkter.

Det bör ankomma på nämnden att i samråd med berörda myndigheter uppgöra en plan i stora drag för den nya organisationens genomförande såväl i vad avser förvaltningarnas omorganisation som överflyttning av krigsmaterielverkets arbetsuppgifter. Särskilt bör nämnden ägna uppmärksamhet åt handhavandet av anskaffningsverksamheten, varvid såsom tidigare antytts, beredskapssynpunkterna måste beaktas.

Överflyttning av personal från krigsmaterielverket till förvaltningarna bör beslutas av Kungl. Maj:t på grundval av utav nämnden uppgjorda detaljerade förslag. Denna överflyttning kommer självfallet att äga rum i omgångar.

Nämnden bör liksom 1943 års organisationsnämnd göra upp förslag till lösning av förvaltningarnas lokalfrågor. Detta bör även nu ske i samråd med byggnadsstyrelsen. Härvid bör eftersträvas bästa möjliga lokala anslutning mellan förvaltningar och underavdelningar inom förvaltningar, som har behov av fortlöpande kontakt.

Nämnden bör i övrigt fästa Kungl. Maj:ts uppmärksamhet på sådana spörsmål i samband med omorganisationen, som påkallar åtgärd från Kungl. Maj:ts sida, och i samband därmed avgiva erforderliga förslag.

Departementschefen framhåller, att den omständigheten, att den nya organisationen i princip bör träda i kraft den 1 juli 1954, icke innebär, att den personal, som blir övertalig hos krigsmaterielverket och de olika förvaltningarna, entledigas från sagda dag. Entledigandena kan ske tidigast i den takt som organisationen genomföres och i utbyte mot lägre tillkomna högre tjänster tillsättes med kompetenta innehavare. Det är givetvis av betydelse för den övertaliga personalens möjligheter att absorberas på arbetsmarknaden att entledigandena sker successivt så att personal till större antal icke lösgöres samtidigt. Förvaltning, som beröres av omorganisationen, anser departementschefen därför böra äga möjlighet att i samråd med organisationsnämnden besluta, att övertalig tjänsteman må under viss kortare övergångstid efter den tidpunkt, då med hänsyn till organisationens genomförande denne bort entledigas, bibehållas i tjänst under försättning att lämpligt arbete kan beredas vederbörande. Kan enighet i dylik fråga ej uppnås mellan förvaltning och nämnden, bör frågans avgörande hänskjutas till Kungl. Maj:t. Departementschefen anför vidare i detta sammanhang.

»Organisationsnämnden bör i samråd med den offentliga arbetsförmedlingen utöva viss förmedlande verksamhet även i fråga om överförande av personal till anställningar vid andra statliga myndigheter än de av omorganisationen berörda centrala förvaltningarna. Om det visar sig möjligt att omplacera tjänsteman till annan anställning, antingen vid statlig institution eller på den privata arbetsmarknaden, bör entledigande kunna

beviljas utan att eljest föreskriven uppsägningstid iakttages och oaktat omständigheterna kan vara sådana, att vederbörandes entledigande till följd av omorganisationen ännu icke är aktuellt.

Då man torde få räkna med att befattningshavare med förhållandevis lång tjänstgöring bakom sig, vilka dessutom av åldersskäl representerar en på den allmänna marknaden mindre efterfrågad arbetskraft, kan komma att avskedas, bör under vissa omständigheter möjlighet föreligga att tillerkänna till följd av omorganisationen övertalig personal särskilda ekonomiska förmåner. Det har icke varit möjligt att i detta sammanhang utarbeta förslag till bestämmelser i angivet hänseende. Kungl. Maj:t torde därför böra erhålla bemyndigande att utfärda erforderliga bestämmelser i detta hänseende. Dessa synes lämpligen böra utformas i huvudsak enligt de riktlinjer, som tillämpades vid den åren 1943—1945 genomförda centraliseringen av underhållstjänsten i fråga om intendenturmateriel m. m. Vederbörande förvaltning bör vidare kunna bevilja till följd av omorganisationen övertalig personal den ledighet under uppsägningstiden, som bedömes erforderlig för att vederbörande skall kunna ägna skälig tid åt att söka ny anställning.

Jag förutsätter att befattningshavare, som utan att förebringa godtagbara skäl härför, vägrar att antaga erbjuden annan anställning, härigenom förverkar den rätt till ekonomisk gottgörelse, som eljest kan tillkomma honom.

Det faller av sig självt att här berörda ersättningsfrågor bör avgöras konsekvent och efter enhetliga grunder. Organisationsnämnden, som har en samlad överblick över omorganisationens fortskridande och de personella förhållandena i samband därmed, bör vara den instans, åt vilken dessa avgöranden anförtros. Det bör uppmärksammas, att fattandet av beslut i förevarande ärenden måste bygga på även andra vanskliga avgöranden än vad som ligger i att fastställa ersättningsbeloppen. Sålunda måste ställning tagas till frågan om entledigande är betingat av omorganisationen eller icke. Har vederbörande avböjt att antaga erbjuden anställning måste det fastslås, huruvida fullgoda skäl härtill funnits. Slutligen måste ståndpunkt tagas till frågan, om vederbörande iakttagit vad som skäligen bort ankomma på honom för att erhålla ny anställning.»

Departementschefen framhåller slutligen, att det i enstaka fall kan komma att visa sig förenat med svårigheter att på lämpligt sätt infoga personalen i den nya organisationen. För att motverka dessa svårigheter bör Kungl. Maj:t äga rätt att medgiva, att befattningshavare övergångsvis må, när särskilda skäl därtill föranleder, med bibehållen lön placeras på lägre befattning.

Till vissa i det föregående berörda spörsmål återkommer departementschefen vid behandlingen av anslagsfrågorna.

UTSKOTTET.

Utskottet har tidigare, senast i utlåtande nr 136 till 1953 års riksdag, framhållit, att dröjsmålet med här ifrågavarande förvaltningsreform medfört stora olägenheter för berörda ämbetsverk, ävensom understrukt angelägenheten av att denna fråga bringades till sin lösning. I nyssnämnda utlåtande förutsatte utskottet, att Kungl. Maj:t skulle låta påskynda den beredning, som pågick inom försvarsdepartementet, så att förslag snarast kunde föreläggas riksdagen. Såsom framgår av propositionen sammanhänger dröjsmålet med det förhållandet, att de ansvariga militära instanserna tidigare bedömt beredskapsskäl lägga hinder i vägen för en mera genomgripande förvaltningsreform. Utskottet hälsar för sin del med tillfredsställelse att, sedan detta hinder numera bortfallit, ett detaljerat organisationsförslag beträffande försvarets centrala tyg-, intendentur- och civilförvaltningstjänst förelägges riksdagen.

I propositionen behandlas den verksamhet, som för närvarande utövas av armé-, marin- och flygförvaltningarna, krigsmaterielverket samt försvarets civilförvaltning. Beträffande den del av försvarets centrala förvaltning, som åvilar försvarets fabriksstyrelse, framlägges däremot i detta sammanhang icke något förslag. I motionerna I: 280 och II: 232 anhålles om skyndsamt utredning beträffande avveckling av försvarets fabriksstyrelse samt därav föranledda organisatoriska frågor. Med anledning härav får utskottet erinra, att 1946 års militära förvaltningsutredning icke fann någon anledning att i rationaliserings- eller besparingssyfte överflytta arbetsuppgifter från fabriksstyrelsen till annat centralt förvaltningsorgan eller att från sådant organ tillföra styrelsen nya göromål. På grund härav och då några väsentliga vinster enligt utredningens mening icke stod att vinna genom mera detaljerade undersökningar av styrelsens uppbyggnad och personalbestånd, ansåg utredningen sig icke böra ingå på en omprövning av den för styrelsen fastställda organisationen. De förhållanden, på vilka förvaltningsutredningen grundade detta omdöme, synes icke ha undergått några förändringar av sådant slag att frågan om fabriksstyrelsens avveckling därigenom skulle aktualiseras. I motionerna förutsattes, att försvarsgrensförvaltningarna skulle övertaga överinseendet över de företag, som nu är underställda fabriksstyrelsen. Såvitt utskottet kan bedöma, torde — i allt fall i dagens läge — några fördelar knappast stå att vinna genom en dylik anordning, varigenom försvarsgrensförvaltningarnas verksamhetsområden skulle komma att nå en omfattning, som kunde befaras komma att äventyra ledningen och den samlade översynen. Under åberopande av det anförda får utskottet avstyrka bifall till ifrågavarande båda motioner.

De grundläggande principer för en förvaltningsreform, vilka departementschefen inledningsvis utvecklar, synes utskottet bärande. Betydelsen av klar arbets- och ansvarsfördelning ävensom av fortgående rationalisering och effektiva samordningsåtgärder ligger i öppen dag. Angelägenheten av att organisatoriska grundvalar för dubbelarbete inom den centrala försvarsförvaltningen elimineras är likaledes uppenbar.

De skäl för krigsmaterielverkets avveckling, som departementschefen anför vid behandlingen av de principiella frågorna rörande *tygförvaltningstjänsten*, anser utskottet böra godtagas. Även om krigsmaterielverket, såsom departementschefen också framhåller, vid sin anskaffningsverksamhet på ett i stort sett förtjänstfullt sätt tillvaratagit kronans ekonomiska intressen, synes det dock utskottet, som om de av förvaltningsutredningen uppställda principerna för anskaffning av krigsmateriel — klar ansvarsfördelning, god kontakt mellan konstruktörer och tillverkare samt ett rationellt utnyttjande av de tekniska specialisterna — skulle ha större förutsättningar att förverkligas enligt den nu föreslagna organisationen, vilken innebär att alla i anskaffning av viss materiel ingående moment koncentreras till samma myndighet. Såsom departementschefen framhåller, är det angeläget att de merkantila och ekonomiska synpunkterna vinner tillbörligt beaktande i en dylik organisation.

Även om utskottet i likhet med departementschefen icke står främmande för tanken att ett gemensamt tygförvaltningsverk framdeles kan komma att visa sig utgöra den mest ändamålsenliga organisationsformen inom detta område, anser utskottet att den centrala tygförvaltningstjänsten i nuvarande läge i enlighet med propositionen bör organiseras försvarsgrensvis.

Beträffande den föreslagna fördelningen av krigsmaterielverkets nuvarande uppgifter mellan olika förvaltningar m. m. har utskottet icke något att erinra. Det får förutsättas att de detaljspörsmål, som ännu är olösta i detta sammanhang, kommer att kunna regleras i så god tid att omorganisationens genomförande icke fördröjes. Utskottet vill särskilt understryka vikten av att det krigsindustriella planlägningsarbetet organiseras effektivt inom den nya organisationens ram.

I motionen II: 607 anhålles bl. a. om utredning av frågan om ett centralt organ för utförande av forskning och utveckling inom försvaret. Vissa av de uppgifter, som avses för detta organ, synes vara sådana som åligger försvarets forskningsanstalt medan andra avses skola tillkomma den i propositionen föreslagna försvarets förvaltningsdirektion. I viss utsträckning ansluter sig emellertid motionsyrkandet till vad förvaltningsutredningen tänkt sig i fråga om det centrala organ för operativ och taktisk analys, vilket enligt utredningens mening borde inrättas som ett medel för att utröna den för vårt land lämpligaste inriktningen av forsknings- och konstruktionsverksamheten. Såsom framgår av

den föregående redogörelsen finner departementschefen detta förslag beaktansvärt och anser, att det bör göras till föremål för ytterligare utredning och överväganden. Utskottet, som är av den mening att ett organ med i huvudsak de uppgifter, som förvaltningsutredningen föreslagit, borde kunna bli av stort värde, finner det angeläget, att den ytterligare utredning härom, som departementschefen ställt i utsikt, snarast kommer till stånd. Någon utredning med den omfattning, motionärerna avser, finner utskottet däremot icke erforderlig, varför deras yrkande avstyrkes i denna del.

Utskottet tillstyrker förslaget om att ett försvarets teletekniska laboratorium inrättas och anslutes till försvarets forskningsanstalt.

Även om förutsättningarna för ett för hela försvaret gemensamt ämbetsverk på *intendenturförvaltningens* område måste bedömas vara större än förutsättningarna för ett gemensamt tygförvaltningsverk, anser utskottet likväl med hänsyn till vad departementschefen anfört i denna fråga sig böra tillstyrka förslaget om att den centrala intendenturförvaltningstjänsten, åtminstone tills vidare, organiseras försvarsgrensvis. Utskottet förutsätter därvid i likhet med departementschefen att gemensamma förvaltningsuppgifter i största möjliga utsträckning hänföres till arméns centrala intendenturorgan, arméintendenturförvaltningen.

De principiella synpunkter, som departementschefen framlägger i fråga om *civilförvaltningstjänsten*, föranleder ingen erinran från utskottets sida. Utskottet tillstyrker alltså att ytterligare arbetsuppgifter i enlighet med förslaget föres över till försvarets civilförvaltning, vilket innebär att de materielförvaltande verkens civilförvaltningstjänst begränsas till vad som organiskt sammanhänger med deras huvuduppgift, anskaffning och förvaltning av krigsmateriel. Utskottet tillstyrker vidare att med de inskränkningar, som framgår av propositionen, civilförvaltningstjänstens olika grenar inom de materielförvaltande verken sammanföres inom ramen för administrativa byråer.

Utskottet, som delar departementschefens uppfattning, att den centrala försvarsförvaltningen i största möjliga utsträckning såväl inåt som utåt bör verka som en enhet, biträder de förslag till särskilda *samordnande åtgärder*, vilka framlägges i propositionen. Såväl samarbetsdelegationerna, vilka delvis ersätter de nuvarande tekniska delegationerna, som försvarets förvaltningsdirektion, vilken med vidgade arbetsuppgifter och delvis annan sammansättning efterträder den nuvarande försvarsförvaltningarnas samarbetsdelegation, synes ägnade att göra värdefulla insatser i förevarande hänseende. Utskottet vill särskilt understryka vikten av att huvudförvaltningsprincipen erhåller en rationell tillämpning. Frågorna om förvaltnings-

direktionens sammansättning, befogenheter m. m. är givetvis vanskliga att bedöma. Även om det icke får anses uteslutet, att jämkningar framdeles kommer att visa sig påkallade, vill det dock synas utskottet som om lösningen av här ifrågavarande spörsmål, sådan den skisseras i propositionen, skulle innebära en i stort sett lämplig avvägning mellan olika intressen. Utskottet vill i detta sammanhang framhålla, att effektiviteten i förvaltningsdirektionens verksamhet torde komma att bli beroende icke blott av organisatoriska utan även av psykologiska faktorer, framför allt den anslutning de berörda förvaltningsmyndigheterna är villiga att skänka tanken på ett samordnande och i viss mån ledande organ av förevarande slag. Utskottet förutsätter, att Kungl. Maj:t kommer att med uppmärksamhet följa direktionens verksamhet.

Utskottet delar departementschefens mening att en översyn erfordras rörande ställning och uppgifter för *personalkårerna* inom tyg- och intendenturförvaltningstjänsten. Vid en sådan översyn, vilken utskottet förutsätter skola bedrivas med all skyndsamhet, torde jämväl böra beaktas frågan om chefskapets utövande över de kårer, vilka kommer att beröras av det förhållandet att souscheferna för armétyg- och arméintendenturförvaltningarna — enligt vad som föreslås i propositionen — skall kunna vara alternativt militärer, civilmilitärer eller civila — ett förslag som utskottet för sin del, med beaktande av att motsvarande förhållande redan råder beträffande souscheferna för marin- och flygförvaltningarna, finner sig kunna tillstyrka. Oaktat denna översyn är det av vikt att, redan innan den kommit till stånd, vid rekrytering och befordran hänsyn tages allenast till meriter och duglighet hos vederbörande befattningshavare, oavsett vilken kår vederbörande tillhör.

De åtgärder, som i propositionen under avsnittet om *sättet för avlöningskostnadernas bestridande* föreslås i syfte att vinna en bättre översikt över lönekostnaderna inom de berörda förvaltningarna, anser utskottet ändamålsenliga, varför de tillstyrkes av utskottet. Desamma innebär bl. a. att myndigheternas möjligheter att på egen hand inrätta tjänster med anlåtande av sakanslag begränsas. Utskottet, som finner en sådan begränsning nödvändig, kan alltså icke ansluta sig till det i motionen II: 607 framförda yrkandet att vederbörande förvaltningschefer, för att icke forskning och utveckling inom försvaret skall hämmas, tills vidare skall medgivas rätt att liksom hittills anställa personal på sakanslag. Utskottet får framhålla, att den avsedda begränsningen härvidlag icke utgör hinder för Kungl. Maj:t att, i den utsträckning så befinner sig erforderligt, medgiva myndigheterna att för tillfälliga forsknings- och konstruktionsuppgifter använda sakanslag för anställande av personal till lämpligt antal och med efter arbetsuppgifternas art avpassad avlöning.

Av departementschefen tillämpade principer för *personalberäkningarna* för de ämbetsverk, som omfattas av propositionen, har i stort sett icke givit utskottet anledning till erinran.

Förslaget om inrättande av ett större antal tekniska tjänster för alternativt militär/civilmilitär eller civilmilitär/civil personal finner utskottet vara ett steg i rätt riktning mot åstadkommande av bättre urvalsmöjligheter vid tjänsternas besättande. Enligt utskottets mening bör största uppmärksamhet ägnas åt förutsättningarna att framdeles fortsätta på den inslagna vägen och därvid utsträcka systemet med alternativa personalkategorier till även andra områden, exempelvis intendenturförvaltningens, där särskilt inköpsverksamheten synes utskottet utgöra en funktion, inom vilken civil sakkunskap har särskilda förutsättningar att göra sig gällande.

Beträffande lönesättningen för ifrågavarande förvaltningars chefs-tjänstemän får utskottet erinra, att Kungl. Maj:t numera uppdragit åt utredningen om löneställningen för vissa tjänstemän i ledande ställning vid de affärsdrivande kommunikationsverken att verkställa översyn jämväl av löneställningen för vissa sådana tjänstemän vid de centrala försvarsförvaltningarna. Vid sådant förhållande och i avvaktan på resultatet av nämnda översyn anser sig utskottet såsom ett provisorium kunna godtaga den i propositionen föreslagna inplaceringen av vissa, i propositionen såsom byråchefstjänster betecknade befattningar i de från den normala lönesättningen för sådana tjänster avvikande lönegraderna Cp 10 och Cs 10. Utskottet kan alltså icke tillstyrka det i motionen II: 667 framställda yrkandet om uppflyttande — utan föregående ytterligare prövning — av ifrågavarande tjänster till lönegraderna Cp 13 resp. Ma eller Ca 37. Den slutliga benämningen på dessa tjänster torde få bli beroende av resultatet av ifrågavarande översyn.

Utskottet delar den av departementschefen uttalade uppfattningen, att befogenhet för myndigheterna att på vissa villkor å viss befattning placera tjänsteman i en lägre eller en högre lönegrad inom vederbörlig lönegradsserie än den för befattningen normala skulle innebära ett avsteg från gällande principer för det nuvarande lönegradssystemets uppbyggnad. Någon anledning att på förevarande område avvika från den inom förvaltningsverksamheten i allmänhet tillämpade regeln om inplacering av tjänst i viss fixerad lönegrad, som bestämts med hänsyn till arbetsuppgifternas art och omfattning, anser utskottet icke föreligga. Utskottet kan därför icke heller tillstyrka inrättandet av tjänster i alternativa lönegrader på sätt yrkats i motionen II: 666. Såvitt utskottet kunnat finna kan olägenheterna med att en tjänst på grund av befordran måste få ny innehavare icke anses större för försvarsförvaltningarna än för andra ämbetsverk.

De *organisationsförslag*, som framlägges i propositionen och vilka bygger på de principer, utskottet i det föregående funnit sig böra godkänna, anser

utskottet i allt väsentligt kunna godtagas. Utskottet delar departementschefens uppfattning, att organisationen icke bör låsas fast utan att den bör givas en dynamisk karaktär, bl. a. genom kontinuerlig rationaliseringsverksamhet och fortgående anpassning till de växlande förhållandena inom krigsmaterielanskaffningens område.

Den förstärkning av det ledande tekniska skiktet inom förvaltningarna, som förslaget innebär, finner utskottet rimlig. I likhet med departementschefen anser utskottet, att tjänsternas lönesättning bör underkastas omprövning sedan den nya organisationen varit i kraft en tid.

I personellt hänseende innebär förslaget en viss reduktion i jämförelse med nuvarande organisation. Av propositionen framgår även att förvaltningarnas förslag till personaluppsättningar starkt beskurits. Utskottet vill understryka angelägenheten av att trots detta möjligheterna till framtida minskningar av organisationen tillvaratages. Det synes emellertid icke uteslutet, att ett behov av personalförstärkning kan komma att göra sig gällande inom vissa underavdelningar. Utskottet syftar närmast på de enheter, beträffande vilka säkra hållpunkter saknats för att bedöma personalbehovet och beträffande vilka detta behov, enligt vad departementschefen framhåller, snarast beräknats för snävt.

Utskottet anser det i likhet med departementschefen angeläget att åtminstone på längre sikt industrin kommer att utnyttjas för konstruktionsm. fl. uppgifter i större utsträckning än vad som för närvarande är fallet. Utskottet finner det även lämpligt att utom förvaltningarna stående expertis utnyttjas i den utsträckning så kan visa sig ändamålsenligt ur ekonomiska och andra synpunkter. Reglerande bestämmelser härom torde böra utfärdas av Kungl. Maj:t i samband med omorganisationens ikraftträdande.

Beträffande de olika förvaltningarnas inre organisation får utskottet särskilt framhålla följande synpunkter.

I likhet med departementschefen anser utskottet det vara en väsentlig förutsättning för att förvaltningsreformen skall bli av avsett värde att de tygförvaltande verkens inköpsavdelningar från början fungerar effektivt under omsorgsfullt planlagt och väl organiserat samarbete med verkens sakorgan.

Utskottet finner det också angeläget att cheferna för organ inom de skilda förvaltningarna med i princip likartade arbetsuppgifter, alltså framför allt funktionella organ, samarbetar inbördes och utbyter synpunkter och erfarenheter.

I fråga om armétygförvaltningens organisation vill utskottet särskilt understryka, att de av departementschefen åberopade skälen för inrättande av två förrådsbyråer måste anses bärande liksom det även förefaller befogat att en elektroavdelning inrättas i stället för, såsom förvaltningsutredningen föreslagit, endast en signalbyrå.

Liksom departementschefen anser utskottet att en i jämförelse med de centrala tygförvaltningsorganen enklare och mindre differentierad organisation bör kunna givas arméintendenturförvaltningen. Utskottet finner det organisationsförslag som framlagts beträffande nämnda ämbetsverk väl avvägt och tillstyrker detsamma.

När den provisoriska förstärkning av flygförvaltningens ledning, som det föreslagna bibehållandet övergångsvis av den nuvarande chefen för förvaltningens materielavdelning innebär, kommer att bortfalla, synes det utskottet nödvändigt att sådana organisatoriska förändringar vidtages, att antalet souchefen direkt underställda enheter minskas. Frågan om flygöverdirektörens ställning och om tillsättande av dennes befattning bör enligt utskottets mening icke hållas öppen längre än vad som är ofrånkomligt. Senast i samband med den i annat sammanhang berörda översynen av vissa personalkårer bör ställning tagas till ifrågavarande spörsmål. Därvid bör enligt utskottets mening utredas, huruvida icke flygvapnets civilmilitära ingenjörpersonal bör bilda en kår, liksom motsvarande personalkategorier vid armén och marinen.

Utskottet anser i likhet med departementschefen det vara principiellt riktigt att i enlighet med förvaltningsutredningens förslag viss ledande och övervakande verksamhet i avseende å de lokala myndigheternas kontorsorganisation åläggas försvarets civilförvaltning. Utskottet anser det därför angeläget att den ytterligare utredning av detta spörsmål, som departementschefen utlovat, kommer till stånd utan tidsutdräkt. Det bör givetvis eftersträvas att inrymma dessa uppgifter i den nu föreslagna organisationen utan ökning av byråernas antal.

Den underavdelning inom försvarets civilförvaltnings juridiska byrå som skall ha att handlägga patentärenden benämnas i förslaget patentdetalj. Då chefen för detta organ avses skola vara byrådirektör samt organet i fråga får kvalificerade uppgifter, som berör hela försvarsförvaltningen, synes benämningen patentsektion stå i bättre överensstämmelse med de terminologiska grunder för förvaltningarnas underindelning som tillämpats i övrigt, varför utskottet föreslår sistnämnda benämning.

Den enligt förslaget i lönebyråns lönesektion ingående kontrolldetaljen kommer att i huvudsak motsvara ett av revisionsbyråns nuvarande revisionskontor och är avsedd att förestås av befattningshavare i 29 lönegraden. Departementschefen framhåller, att dess arbetsuppgifter kan komma att beröras av den pågående utredningen angående utnyttjande av hålkortsmaskiner inom försvaret. Enligt vad utskottet inhämtat torde här närmast bli fråga om en viss utvidgning av uppgifterna. Oberoende härav synes ifrågavarande organisationsenhet med hänsyn till såväl arbetsuppgifter som storlek vara att jämställa med en sektion, varför utskottet förordar att den brytes ut ur lönesektionen och under benämningen kontrollsektion direkt underställes lönebyråns chef.

Med hänsyn till föreslagna arbetsuppgifter föreslår utskottet slutligen i detta sammanhang, att revisionsbyråns sekretariat benämnes centraldetalj.

Departementschefen förutsätter att de för försvarets förvaltningsdirektionens kansli föreslagna tjänsterna tillsättes, allteftersom direktionens verksamhet tager fastare form. Beräkningen av här ifrågavarande personalbehov måste av lätt insedda skäl bli mycket osäker. Utskottet förutsätter att andra tjänster icke tillsättes än sådana, som kommer att visa sig erforderliga, och att de eventuellt återstående tjänsterna hålles vakanta och i sinom tid avföres ur organisationen.

Förslaget i fråga om försvarets teletekniska laboratoriums organisation och arbetsuppgifter föranleder ingen erinran från utskottets sida.

Utskottet har i princip intet att erinra mot vad departementschefen anför beträffande *den nya organisationens ikraftträdande* och åtgärder i samband därmed. Omorganisationens genomförande blir i icke ringa utsträckning beroende av att den föreslagna organisationsnämnden erhåller klart utformade direktiv. Utskottet anser det angeläget att tillfälle beredes berörda personalorganisationer att genom representanter i erforderlig utsträckning deltaga i nämndens överläggningar och framföra sina synpunkter.

De bestämmelser för ekonomisk gottgörelse till viss övertalig personal, vilka föreslås skola vara i huvudsak normerande även i detta sammanhang, har tillkommit år 1945. Enligt dessa bestämmelser kan under vissa förhållanden engångsersättning eller periodisk ersättning utgå med angivna belopp. Utskottet förutsätter, att bestämmelserna i förevarande sammanhang utformas jämväl under hänsynstagande till de särskilda omständigheterna i samband med förvaltningsreformens genomförande och att beloppen avpassas med hänsyn till penningvärdeförändringen under de gångna åren. Förslaget om att här ifrågavarande ersättningsfrågor avgöres av den tilltänkta organisationsnämnden synes utskottet välgrundat.

Vad departementschefen i övrigt anfört och förordat under förevarande avsnitt av propositionen har icke givit utskottet anledning till erinran eller särskilt uttalande.

Under återopande av det sålunda anförda får utskottet hemställa,
att riksdagen må

I. beträffande lönesättningen för ifrågavarande ämbetsverks chefstjänstemän, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionen II: 667, godkänna vad utskottet anfört;

II. i fråga om inrättande av tjänster i alternativa lönegrader och därmed sammanhängande spörsmål, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionen II: 666, godkänna vad i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 5 mars 1954 anförts;

III. beträffande anställande av personal med anlitan­de av sakanslag, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionen II: 607, i vad avser denna fråga, godkänna vad utskottet anfört;

IV. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag i övrigt

a) besluta, att den centrala tyg-, intendentur- och civilförvaltningstjänsten inom försvaret skall med genomförande från och med den 1 juli 1954 organiseras enligt de riktlinjer, som i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 5 mars 1954 angivits, samt med beaktande av vad utskottet anfört;

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att i de olika hänseenden, som berörts i förenämnda statsrådsprotokoll, vidtaga de åtgärder, som betingas av övergången till den nya organisationen;

V. besluta, att motionerna I: 280 och II: 232 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda;

VI. besluta, att motionen II: 607, i den mån den icke blivit under punkt III. behandlad, icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

2:o) **Anslagsberäkningar: Inledning.** Kungl. Maj:t har (punkt 1, s. 470—473) föreslagit riksdagen bemyndiga Kungl. Maj:t att i anslutning till övergången till den föreslagna organisationen av försvarets centrala tyg-, intendentur- och civilförvaltningstjänst vidtaga de särskilda åtgärder, som angivits i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 5 mars 1954.

Departementschefen framlägger i propositionen förslag till anslags­äskanden beträffande avlönings- och omkostnadsanslag för de av omorga­nisationen berörda myndigheterna m. m., nämligen försvarets civilförvaltning, krigsmaterielverkets avvecklingsorganisation, armétygförvaltningen, arméintendenturförvaltningen, marinförvaltningen, flygförvaltningen samt försvarets förvaltningsdirektion.

För den personal hos krigsmaterielverket, som beräknas komma att under budgetåret 1954/55 flyttas över till försvarsförvaltning, beräknar de­partementschefen medel under krigsmaterielverkets avvecklingsorganisa­tions anslag och sålunda icke under de olika förvaltningarnas avlönings­anslag. Däremot är även de befattningar enligt den nya organisationen, som förutsättes komma att besättas genom dylik överflyttning, uppförda på förvaltningarnas personalförteckningar utan att medel för deras avlö­ning är beräknade under vederbörligt avlöningsanslag. I och med att över­flyttning sker, bör dock avlöningskostnaderna bestridas från vederbörande förvaltnings avlöningsanslag. Denna merbelastning av förvaltningens anslag uppväges av besparingar på krigsmaterielverkets avvecklingsorganisations motsvarande anslag.

Såsom framhölls under Vissa gemensamma personal- och lönefrågor, förutsätter departementschefen, att en del av avlöningskostnaderna för armétyg-, marin- och flygförvaltningarna (samt till någon del även armé-intendenturförvaltningen) allt fortfarande skall bestridas från sakanslag. Omorganisationen medför det oakttat att betydande kostnader föres över från sakanslag till avlöningsanslag. Sakanslagen har i statsverkspropositionen under fjärde huvudtiteln äskats utan hänsynstagande till den överflyttning av avlöningskostnader, som följer av omorganisationen. Närmare beräkningar rörande de belopp, med vilka nämnda anslag bör kunna minskas för nästa budgetår, har verkställts inom försvarsdepartementet. Handlingarna rörande denna fråga har tillställts utskottet.

I samband med behandlingen av de olika avlöningsanslagen lämnas uppgift om antalet sakanslagsavlönade befattningshavare hos vederbörande förvaltning.

I anslutning till vad departementschefen i annat sammanhang anfört om att förvaltning, som beröres av omorganisationen, borde äga möjlighet att i samråd med den organisationsnämnd, som förutsattes skola inrättas, besluta, att under viss förutsättning övertalig personal under en kortare övergångstid får bibehållas i tjänst, föreslår departementschefen, att härav föranledda merkostnader får bestridas från det anslag, från vilket vederbörandes avlöning utgått.

Departementschefen förutsätter att kostnaderna för anlåtande av expertis utifrån tills vidare bestrides från till förfogande stående sakanslag.

För försvarets civilförvaltning, armétygförvaltningen, arméintendenturförvaltningen, marinförvaltningen, flygförvaltningen och försvarets förvaltningsdirektion framlägges förslag till personalförteckningar för ordinarie tjänstemän samt för extra ordinarie tjänstemän i högre lönegrad än Ce 25 med avlöning från myndigheternas avlöningsanslag. Ordinariesättning föreslås endast beträffande sådana tjänster, som bedömes under alla förhållanden erforderliga för vederbörande myndighets verksamhet.

Departementschefen föreslår att vissa befattningar med anledning av omorganisationen föres på övergångsstat och framhåller i anslutning härtill, att Kungl. Maj:t torde böra bemyndigas att, i den mån så visar sig erforderligt, vid organisationens genomförande besluta att ytterligare befattningar föres på övergångsstat. Det bör jämväl ankomma på Kungl. Maj:t att avgöra i vilka fall befattningar i den nya organisationen skall hållas vakanta, därest tjänstemän å övergångsstat fullgör tjänstgöring hos vederbörande myndighet.

Departementschefen erinrar att han i annat sammanhang framhållit, att det i enstaka fall kunde komma att visa sig förenat med svårigheter att på lämpligt sätt infoga personalen i den nya organisationen. För att motverka dessa svårigheter borde Kungl. Maj:t äga rätt att medgiva, att befattningshavare, när särskilda skäl föranledde därtill, övergångsvis med

bibehållen lön placerades på lägre befattning. I anslutning härtill har, i den mån löneställningen för extra ordinarie befattningar i högre lönegrad än Ce 25, vilka med i huvudsak oförändrade arbetsuppgifter föres över från den gamla till den nya organisationen, har sänkts i detta sammanhang, i personalförteckningarna vederbörande befattning hänförs till den högre lönegraden och samtidigt anmärkts, att tjänsten vid innehavarens avgång skall placeras i den lönegrad, som bestämts i samband med omorganisationen. I den mån samma förhållande föreligger beträffande icke-ordinarie tjänster, som icke är uppförda på personalförteckning, förutsätter departementschefen att Kungl. Maj:t skall äga medge, att vederbörande får bibehålla den högre lönen.

Departementschefen erinrar vidare om att han i annat sammanhang utgått från att innehavare av tjänst i Cs 10 övergångsvis skall få bibehålla nu innehaft vikariatslöneförordnande i 37 lönegraden.

Departementschefen räknar med att förvaltningsarvoden icke annat än övergångsvis skall utgå enligt den nya organisationen. Under de olika avlöningsanslagen upptages ett beräknat antal förvaltningsarvoden att efter Kungl. Maj:ts prövning tilldelas dem, som vid budgetårsskiftet innehar dylika arvoden och fortfarande med oförändrad löneställning uppehåller motsvarande eller likvärdig befattning.

I propositionen räknas icke med alternativa lönegrader för någon tjänst. Organisationen medger sålunda icke valfrihet att besätta exempelvis sektionsschefs befattning med alternativt överstelöjtnant/major, marindirektör av 1./2. graden etc. Även i detta hänseende bör Kungl. Maj:t äga rätt att i samband med övergången till den nya organisationen medgiva undantag.

Kostnaderna för avskedsersättningar bör enligt departementschefens mening få bestridas från det anslag, från vilket vederbörandes lön tidigare utgått.

Avlöningsanslagens poster till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal plägar regelmässigt beräknas med utgångspunkt i de löneklasser, i vilka vederbörande befattningshavare faktiskt är placerade. För nästa budgetår saknas emellertid erforderligt underlag för att beräkna posterna i fråga på detta sätt. I stället har beräkningar skett efter de schematiska grunder, som angivits av förvaltningsutredningen (i regel näst högsta löneklassen inom vederbörlig lönegrad). Då dessa grunder torde leda till en något för hög beräkning av ifrågavarande anslagsposter, har en viss reduktion efter skönsmässiga grunder ansetts böra ske. Departementschefen förutsätter, att myndigheterna under budgetåret 1954/55 icke anställer personal utom den ram, som angives i de sammanställningar, som fogats till Kap. III i propositionen, Förvaltningsmyndigheternas m. m. organisation. Med hänsyn till svårigheterna att på grund av förhållanden, som sammanhänger med övergången till den nya organisationen, på förhand beräkna

anslagsbelastningen för budgetåret 1954/55, förordar departementschefen att de olika avlöningsanslagens poster till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal betecknas förslagsvis. Det bör ankomma på Kungl. Maj:t att meddela erforderliga föreskrifter i begränsande syfte.

Utskottet, som icke funnit anledning till erinran mot vad departementschefen anfört under förevarande avsnitt av propositionen, hemställer,

att riksdagen må bemyndiga Kungl. Maj:t att i anslutning till övergången till den föreslagna organisationen av försvarets centrala tyg-, intendentur- och civilförvaltningstjänst vidtaga de särskilda åtgärder, som i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 5 mars 1954 angivits.

3:o) **Förvaltningen av vissa anslag m. m.** Kungl. Maj:t har (punkt 2, s. 473 och 474) föreslagit riksdagen godkänna vad departementschefen föreslagit under denna punkt i statsrådsprotokollet.

Försvarets civilförvaltning har den 26 januari 1954 i samråd med krigsmaterielverket, arméförvaltningens tygavdelning, marinförvaltningen och flygförvaltningen avgivit infortrat förslag angående förvaltningen av anslagen till Krigsmaterielverket: Årskostnader för industriell krigsberedskap samt Krigsmaterielverket: Engångskostnader för industriell krigsberedskap. Medel under nämnda anslag är liksom de av omorganisationen berörda myndigheternas avlönings- och omkostnadsanslag, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, äskade med preliminära belopp i årets statsverksproposition.

Civilförvaltningen erinrar att ifrågavarande båda anslag är avsedda för kostnader i samband med den krigsindustriplanering, som för närvarande åligger krigsmaterielverket. Anslaget till Årskostnader för industriell krigsberedskap tas i första hand i anspråk för löpande kostnader för underhåll av byggnader och anläggningar, lokalhyror samt vissa experiment och försöksarbeten m. m. Till väsentlig del är det härvid fråga om maskiner, verktyg och annan utrustning för de skuggfabriker, som vid beredskap och krig skall tillverka ammunition. Från anslaget utgår jämväl ersättningar till försvarets fabriksfond för kostnader med avseende å de hithörande maskiner m. m., som förvaltas av fabriksverket.

Civilförvaltningen framhåller vidare att anslaget till Engångskostnader för industriell krigsberedskap i första hand används för anskaffning av speciell verktygs- och maskinutrustning för ifrågavarande industriella anläggningar. Fr. o. m. budgetåret 1952/53 redovisas under anslaget jämväl omsättningen av krigsmaterielverkets beredskapslager av råvaror, halvfabrikat och annat ur beredskapssynpunkt erforderligt material.

Då de anläggningar m. m., varom här är fråga, icke är av den art, att

de redan i fredstid kan hänföras till viss försvarsgrens krigsindustriplanering, är det enligt civilförvaltningens mening knappast möjligt att nu spalta upp anslaget på andra förvaltningar. Det måste i stället förutsättas, att verksamheten åtminstone tills vidare sammanhålls hos en enda förvaltning.

Vid angivna förhållanden syns det civilförvaltningen lämpligt, att den blivande armétygförvaltningen, vilken kommer att vid eventuell igångsättning av den produktion, varom här är fråga, ta i anspråk större delen av den ammunition m. m., som tillverkningen avser, omhänderhar förvaltningen av de båda anslagen och svarar för dispositionen av desamma. Om medel ur anslagen erfordras för vissa särskilda åtgärder inom marin- eller flygförvaltningarnas ämbetsområden, bör armétygförvaltningen ha att — därest så erfordras efter beslut av Kungl. Maj:t — ställa erforderliga medel till förvaltningarnas förfogande.

Departementschefen ansluter sig i huvudsak till vad försvarets civilförvaltning anført och utgår sålunda från att anslagen i fråga ställes till armétygförvaltningens förfogande. Till följd härav bör de erhålla benämningen Armétygförvaltningen: Årskostnader för industriell krigsberedskap respektive Armétygförvaltningen: Engångskostnader för industriell krigsberedskap. Vid utgången av budgetåret förefintlig reservationsbehållning på sistnämnda anslag bör överföras till det däremot svarande nya anslaget.

Vad angår anslaget till Krigsmaterielverket: Förrådsorganisationen m. m. anser departementschefen övervägande skäl tala för att det redan från och med budgetårets ingång ställes till armétygförvaltningens förfogande och erhåller benämningen Armétygförvaltningen: Förrådsorganisationen m. m. Anslagsbenämningen anses böra omprövas till ett senare budgetår.

De båda nya anslagen till Förvaltningsdirektionen bör enligt departementschefens mening i riksstaten under fjärde huvudtiteln redovisas under avdelning B Centrala förvaltningsmyndigheter.

Utskottet, som ansluter sig till vad departementschefen i förevarande hänseende anført, hemställer,

att riksdagen må godkänna vad departementschefen i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 5 mars 1954 föreslagit.

4:o) **Försvarets civilförvaltning: Avlöningar.** Sedan Kungl. Maj:t i årets statsverksproposition (bil. 6, punkt 4) föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Försvarets civilförvaltning: Avlöningar för budgetåret 1954/55 beräkna ett förslagsanslag av 3 540 000 kronor, har Kungl. Maj:t i förevarande proposition (punkt 3, s. 475—477) föreslagit riksdagen att dels godkänna av departementschefen förordad personalförteckning för försvarets civilförvaltning, att tillämpas tills vidare från och

med budgetåret 1954/55, dels fastställa av departementschefen förordad avlöningsstat för försvarets civilförvaltning, att tillämpas under nämnda budgetår, dels ock till Försvarets civilförvaltning: Avlöningar för samma budgetår anvisa ett förslagsanslag av 3 575 000 kronor.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 3 490 000 kronor.

Försvarets civilförvaltnings av departementschefen förordade personalorganisation omfattar 283 befattningshavare. Under budgetåret 1954/55 beräknas medel för 7 av dessa befattningshavare under krigsmaterielverkets avvecklingsorganisations avlöningsanslag.

I samband med omorganisationen utbytes bland annat en revisionskommisarietjänst i Ca 29 mot en förste byråsekreterarbefattning i samma lönegrad. Innehavaren av förstnämnda tjänst beräknas avgå med pension den 1 september 1954 och torde intill nämnda datum få bibehållas vid befattningen, som föreslås uppförd på övergångsstat.

Utskottet, som under punkt 1 i det föregående godtagit beräkningen av personalbehovet för försvarets civilförvaltning, har icke något att erinra mot den föreslagna personalförteckningen och den verkställda anslagsberäkningen, i annan mån än att antalet ordinarie kanslibiträden, som enligt förslaget upptagits till 20, rätteligen bör vara 21. Utskottet vidtager härav föranledd ändring i den av departementschefen förordade personalförteckningen.

Åberopande det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) fastställa följande personalförteckning för försvarets civilförvaltning, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1954/55:

Personalförteckning.

Tjänstemän på ordinarie stat.

Befattning	Lönegrad
1 generaldirektör	Cp 19
5 krigsråd	Ca 37
1 byrådirektör	Ca 33
5 byrådirektörer	Ca 31
8 förste byråsekreterare	Ca 29
<i>Anm.</i> En av tjänsterna skall hållas vakant, så länge innehavaren av den på övergångsstat uppförda tjänsten för revisionskommisarie kvarstår i tjänst.	
3 revisionskommisarier	Ca 29
1 byråintendent	Ca 27
9 förste byråsekreterare	Ca 27
9 förste revisorer	Ca 27
2 kamrerare	Ca 27

Anm. En av tjänsterna skall hållas vakant, så länge innehavaren av den på övergångsstat uppförda tjänsten för kamrerare kvarstår i tjänst.

Befattning	Lönegrad
8 byråsekreterare	Ca 25
14 revisorer	Ca 25
1 förrådsmästare	Ca 17
1 registrator	Ca 17
5 kansliskrivare	Ca 15
1 kassör	Ca 15
1 materialförvaltare	Ca 14
1 förrådsförman	Ca 13
11 kontorister	Ca 13
1 förste expeditionsvakt	Ca 12
3 förrådsmän	Ca 11
21 kanslibiträden	Ca 11
7 expeditionsvakter	Ca 10
54 kontorsbiträden	Ca 8

Tjänstemän på övergångsstat.

1 advokatfiskal	Ca 31
1 kamrerare	Ca 29
1 revisionskommissarie	Ca 29
2 revisorer	Ca 25
1 registrator	Ca 18
1 förrådsförman	Ca 11

Extra ordinarie tjänstemän i högre lönegrad än Ce 25.

1 byrådirektör	Ce 31
1 förste byråingenjör	Ce 29
2 förste byråsekreterare	Ce 29
1 kamrerare	Ce 29
5 förste byråsekreterare	Ce 27
1 förste revisor	Ce 27

b) fastställa följande avlöningsstat för försvarets civilförvaltning, att tillämpas under budgetåret 1954/55:

Avlöningsstat.

Utgifter:

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	1 369 000
2. Arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattning, <i>förslagsvis</i>	14 000
3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	2 148
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	987 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	1 217 852
Summa kronor	3 590 000

Särskilda uppbördsmedel:

Pensionsmedel, <i>förslagsvis</i>	15 000
	<hr/>
	Nettoutgift kronor 3 575 000

c) till *Försvarets civilförvaltning: Avlöningar* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 3 575 000 kronor.

5:o) **Försvarets civilförvaltning: Omkostnader.** Sedan Kungl. Maj:t i årets statsverksproposition (bil. 6, punkt 4) föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Försvarets civilförvaltning: Omkostnader för budgetåret 1954/55 beräkna ett förslagsanslag av 500 000 kronor, har Kungl. Maj:t i förevarande proposition (punkt 4, s. 477 och 478) föreslagit riksdagen att till samma ändamål för nämnda budgetår anvisa ett förslagsanslag av 500 000 kronor.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 430 000 kronor.

Utskottet har icke något att erinra mot den begärda anslagshöjningen, vilken i huvudsak är föranledd av en utav Kungl. Maj:t medgiven utökning av ämbetsverkets hålkortsanläggning.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Försvarets civilförvaltning: Omkostnader* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 500 000 kronor.

6:o) **Krigsmaterielverkets avvecklingsorganisation: Avlöningar.** Sedan Kungl. Maj:t i årets statsverksproposition (bil. 6, punkt 7) föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Krigsmaterielverket: Avlöningar för budgetåret 1954/55 beräkna ett förslagsanslag av 3 620 000 kronor, har Kungl. Maj:t i förevarande proposition (punkt 5, s. 478—482) föreslagit riksdagen att dels besluta att den för krigsmaterielverket fastställda personalförteckningen skall för budgetåret 1954/55 gälla för krigsmaterielverkets avvecklingsorganisation, dels fastställa av departementschefen förordad avlöningsstat för krigsmaterielverkets avvecklingsorganisation, att tillämpas under nämnda budgetår, dels ock till Krigsmaterielverkets avvecklingsorganisation: Avlöningar för samma budgetår anvisa ett förslagsanslag av 3 130 000 kronor.

Anslaget till Krigsmaterielverket: Avlöningar är för innevarande budgetår uppfört med 3 620 000 kronor.

För den del av krigsmaterielverkets avvecklingsorganisation, som motsvarar verkets huvuddel, räknar departementschefen med erforderliga medel för löneklassuppliftningar.

Beträffande lokalförvaltningarna tillstyrker departementschefen att erforderliga befattningar inrättas för det nya centralförrådet. Befattningen som platschef bör liksom vid övriga lokalförvaltningar vara arvodesbefattning i 1:30. I övrigt tillstyrker departementschefen, att befattningar inrättas för en förste förrådsförvaltare i Ce 22, en maskinist i Ce 15, 2 förrådsförmän i Ce 14, en kontorist i Ce 13, en reparatör i Ce 12, en vaktmästare i Ce 10 samt ett biträde för skriv- och kontorsgöromål, varjämte medel beräknas för en säsonganställd eldare, motsvarande 4 tjänstgöringsmånader à 650 kronor. Departementschefen förutsätter att vikariatslön i högre lönegrad skall utgå till här ifrågavarande tjänstemän i samma utsträckning, som eljest är fallet beträffande tjänstemän vid krigsmaterielverkets lokalförvaltningar.

Med hänsyn till att lokalförvaltningarna skall underställas armétygförvaltningen, som i samband med övertagandet torde komma att i vissa hänseenden ompröva organisationen, är departementschefen icke beredd att tillstyrka inrättande av ytterligare tjänster utan förutsätter att möjligheter beredes armétygförvaltningen att med anlitan av sakanslag under budgetåret 1954/55 tillgodose uppkommande oundgängliga personalbehov.

Underlag saknas — framhåller departementschefen — att beräkna den verkliga belastningen på krigsmaterielverkets avvecklingsorganisations avlöningsanslag under budgetåret 1954/55. Med hänsyn såväl till den omständigheten att medel för avlöningskostnaderna för den personal, som flyttats över till förvaltningarna, för hela budgetåret skall beräknas under ifrågavarande anslag, som till det förhållandet, att avvecklingsuppgifterna måste förväntas komma att bli både omfattande och personalkrävande, finner departementschefen icke tillräcklig anledning att föreslå någon alltför stor reduktion av anslaget poster utan utgår i stället från att Kungl. Maj:ts beslut den 6 november 1953 angående förbud att utan chefens försvarsdepartementet medgivande återbesätta ledig tjänst eller nyanställa personal skall under budgetåret 1954/55 gälla för krigsmaterielverkets avvecklingsorganisation.

Utskottet har icke något att erinra mot de verkställda beräkningarna av förevarande anslag eller mot vad departementschefen anfört i detta sammanhang.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må

a) besluta att den för krigsmaterielverket fastställda personalförteckningen skall för budgetåret 1954/55 gälla för krigsmaterielverkets avvecklingsorganisation;

b) fastställa följande avlöningsstat för krigsmaterielverkets avvecklingsorganisation, att tillämpas under budgetåret 1954/55:

Avlöningsstat.

Utgifter:

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	132 400
2. Arvoden till pensionerad personal i arvodesbe- fattningar, <i>förslagsvis</i>	113 000
3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	17 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>för- slagsvis</i>	1 815 600
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	1 113 000
	Summa kronor 3 191 000

Särskilda uppbördsmedel:

Pensionsmedel, <i>förslagsvis</i>	61 000
	Nettoutgift kronor 3 130 000

c) till *Krigsmaterielverkets avvecklingsorganisation: Avlöningar* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 3 130 000 kronor.

7:o) **Krigsmaterielverkets avvecklingsorganisation: Omkostnader.** Sedan Kungl. Maj:t i årets statsverksproposition (bil. 6, punkt 7) föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Krigsmaterielverket: Omkostnader för budgetåret 1954/55 beräkna ett förslagsanslag av 445 000 kronor, har Kungl. Maj:t i förevarande proposition (punkt 6, s. 482) föreslagit riksdagen att till Krigsmaterielverkets avvecklingsorganisation: Omkostnader för nämnda budgetår anvisa ett förslagsanslag av 300 000 kronor.

Anslaget till Krigsmaterielverket: Omkostnader är för innevarande budgetår uppfört med 445 000 kronor.

Då verksamheten i sin helhet under nästa budgetår måste förutsättas komma att gradvis minska till följd av bland annat överförande av arbetsuppgifter och personal till försvarsförvaltningarna, anser departementschefen att anslaget bör kunna nedräknas med åtminstone 145 000 kronor.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag och hemställer alltså, att riksdagen må till *Krigsmaterielverkets avvecklingsorganisation: Omkostnader* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 300 000 kronor.

8:o) **Armétygförvaltningen: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har i förevarande proposition (punkt 7, s. 482—485) föreslagit riksdagen att dels godkänna

av departementschefen för armétygförvaltningen förordad personalförteckning, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1954/55, dels fastställa av departementschefen förordad avlöningsstat för armétygförvaltningen, att tillämpas under nämnda budgetår, dels ock till Armétygförvaltningen: Avlöningar för samma budgetår anvisa ett förslagsanslag av 9 370 000 kronor.

Departementschefen, som räknar med ett sammanlagt personalbehov för armétygförvaltningen av 1 357 befattningshavare, föreslår att sammanlagt 447 befattningshavare avlönas från sakanslag.

Då 110 befattningshavare avses skola avlönas från arméns avlöningsanslag, kommer vid genomförd organisation att från armétygförvaltningens avlöningsanslag bestridas kostnaderna för 800 befattningshavare. Från krigsmaterielverket beräknas 128 befattningshavare komma att överföras till armétygförvaltningen. För nästa budgetår beräknas icke medel under detta anslag för personal, som sålunda kommer att överföras.

Såsom närmare framgår av förslaget till personalförteckning, föreslår departementschefen att 264 ordinarie befattningar inrättas vid armétygförvaltningen. På personalförteckningen för ämbetsverket bör vidare uppföras 50 extra ordinarie befattningar i högre lönegrad än Ce 25. En på arméförvaltningens personalförteckning uppförd tjänst för verkstadsdirektör i Cp eller Cr 14, som utgår i samband med omorganisationen, föreslås uppförd på övergångsstat. Förordnandetiden för tjänstens nuvarande innehavare, som är placerad i Cp 14, utgår först med utgången av budgetåret 1954/55. En tjänst i Cp 10, avsedd för chefen för verkstadsavdelningens driftbyrå, avses samtidigt skola hållas vakant. Departementschefen finner det vidare erforderligt, att å övergångsstat uppföres en tjänst för förste byråsekreterare i Ca 29 och en för byråsekreterare i Ca 25.

En pensionerad underofficer i arvodesbefattning föreslås tills vidare så länge han kvarstår i tjänst få bestrida de göromål, som enligt departementschefens förslag till organisation skall ankomma på en extra ordinarie kansli-skrivare på administrativa byrån.

Av de förvaltningsarvodena, som för närvarande utgår vid arméförvaltningen, avses 19 för tygavdelningen.

Utskottet, som under punkt 1 i det föregående godtagit beräkningen av personalbehovet för armétygförvaltningen, har icke något att erinra mot den föreslagna personalförteckningen och den verkställda anslagsberäkningen.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må

a) fastställa följande personalförteckning för armétygförvaltningen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1954/55:

Personalförteckning.

Tjänstemän på ordinarie stat.

Befattning (Beställning)	Lönegrad
1 souschef	Mp el. Cp 19
1 fälttygmästare	Mo 15
3 avdelningschefer	Mp el. Cp 15
1 avdelningschef, arméöverdirektör	Cp 15
1 inköpsdirektör	Cp 15
3 byråchefer	Cp 10
<i>Anm.</i> En av tjänsterna avsedd för chefen för verkstadsavdelningens driftbyrå skall hållas vakant, så länge innehavaren av den på övergångsstat uppförda tjänsten för verkstadsdirektör i Cp 14 kvarstår i tjänst.	
1 överingenjör	Cp 10
2 byråchefer	Ma 37
1 byråchef	Ca 37
1 krigsråd	Ca 37
1 armédirektör av 1. graden eller byrådirektör	Ca 33
1 byrådirektör	Ca 33
13 byrådirektörer	Ca 31
16 förste byråingenjörer	Ca 29
1 kamrerare	Ca 29
22 byråingenjörer	Ca 27
2 byråintendenter	Ca 27
1 förste byråsekreterare	Ca 27
1 kamrerare	Ca 27
4 byråassistenter	Ca 25
20 byråingenjörer	Ca 25
3 assistenter	Ca 23
23 ingenjörer	Ca 23
3 assistenter	Ca 21
17 ingenjörer	Ca 21
1 verkmästare	Ca 21
1 faktor	Ca 19
7 kontorsskrivare	Ca 19
2 verkmästare	Ca 19
1 förrådsmästare	Ca 17
8 förste kansliskrivare	Ca 17
1 fotograf	Ca 16
11 kansliskrivare	Ca 15
11 kontorister	Ca 13
2 förste expeditionsvakter	Ca 12
1 förrådsman	Ca 11

Befattning (Beställning)	Lönegrad
30 kanslibiträden	Ca 11
5 tekniska biträden	Ca 11
5 expeditivsvakter	Ca 10
31 kontorsbiträden	Ca 8
4 tekniska biträden	Ca 8

Tjänstemän på övergångsstat.

1 verkstadsdirektör	Cp 14
1 förste byråsekreterare	Ca 29
1 byråsekreterare	Ca 25

Extra ordinarie tjänstemän i högre lönegrad än Ce 25.

5 byråchefer	Cs 10
2 byrådirektörer	Ce 33
3 byrådirektörer	Ce 31
7 förste byråingenjörer	Ce 29
3 förste byråintendenter	Ce 29
23 byråingenjörer	Ce 27
5 byråintendenter	Ce 27
2 förste byråsekreterare	Ce 27

b) fastställa följande avlöningsstat för armétygförvaltningen att tillämpas under budgetåret 1954/55:

Avlöningsstat.

Utgifter:

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	2 360 000
2. Arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattningar, <i>förslagsvis</i>	227 800
3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	14 200
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	3 760 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	3 228 000
<u>Summa kronor</u>	<u>9 590 000</u>

Särskilda uppbördsmedel:

Pensionsmedel, <i>förslagsvis</i>	220 000
<u>Nettoutgift kronor</u>	<u>9 370 000</u>

c) till *Armétygförvaltningen*: *Avlöningar* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 9 370 000 kronor.

9:o) **Armétygförvaltningen: Omkostnader.** Kungl. Maj:t har i förevarande proposition (punkt 8, s. 485 och 486) föreslagit riksdagen att till Armétygförvaltningen: Omkostnader för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 650 000 kronor.

Med hänsyn till de särskilda förhållanden, som under budgetåret 1954/55 uppkommer i samband med krigsmaterielverkets avveckling, möter det enligt departementschefens mening stora svårigheter att tillförlitligt beräkna armétyg- och arméintendenturförvaltningarnas omkostnader för nämnda budgetår. Medelsbehovet blir i första hand beroende av hur snabbt krigsmaterielverkets nuvarande arbetsuppgifter avvecklas och kan därjämte påverkas av hur de nya ämbetsverkens lokalfrågor slutligt löses. Det anses därför vara befogat att tills vidare iakttaga viss återhållsamhet vid beräkningen av medelsbehovet för omkostnader.

I avvaktan på det slutliga ställningstagandet till lokalfrågorna beräknar departementschefen medel för bränsle m. m. för samtliga ämbetslokaler på Gärdet under arméintendenturförvaltningens omkostnadsanslag. Under samma anslag räknas även medel för inre bevakning inom armétyg- och arméintendenturförvaltningarnas lokaler samt för renhållning och inventarier inom vissa gemensamma lokaler.

Utskottet finner sig med hänsyn till av departementschefen anförda särskilda förhållanden böra tillstyrka den verkställda anslagsberäkningen.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Armétygförvaltningen: Omkostnader* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 650 000 kronor.

10:o) **Armétygförvaltningen: Förrådsorganisationen m. m.** Sedan Kungl. Maj:t i årets statsverksproposition (bil. 6, punkt 7) föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Krigsmaterielverket: Förrådsorganisationen m. m. för budgetåret 1954/55 beräkna ett förslagsanslag av 2 400 000 kronor, har Kungl. Maj:t i förevarande proposition (punkt 9, s. 487 och 488) föreslagit riksdagen att till Armétygförvaltningen: Förrådsorganisationen m. m. för samma budgetår anvisa ett förslagsanslag av 2 400 000 kronor.

Anslaget till Krigsmaterielverket: Förrådsorganisationen m. m. är för innevarande budgetår uppfört med 1 940 000 kronor.

Departementschefen erinrar, att han i annat sammanhang behandlat bland annat frågan om förevarande anslags benämning, förvaltning m. m.

Departementschefen anser att anslaget bör upptagas med det belopp, som preliminärt beräknats för motsvarande anslag i årets statsverksproposition.

Utskottet har icke något att erinra mot den begärda anslagshöjningen, vilken är föranledd av behov av medel för viss teknisk utrustning samt försök av sådan natur, att kostnaderna härför bör bestridas från förevarande anslag.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till *Armétygförvaltningen: Förrådsorganisationen m. m.* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 2 400 000 kronor.

11:o) **Armétygförvaltningen: Årskostnader för industriell krigsberedskap.** Sedan Kungl. Maj:t i årets statsverksproposition (bil. 6, punkt 7) föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Krigsmaterielverket: Årskostnader för industriell krigsberedskap för budgetåret 1954/55 beräkna ett förslagsanslag av 600 000 kronor, har Kungl. Maj:t i förevarande proposition (punkt 10, s. 488) föreslagit riksdagen att till Armétygförvaltningen: Årskostnader för industriell krigsberedskap för samma budgetår anvisa ett förslagsanslag av 600 000 kronor.

Anslaget till Krigsmaterielverket: Årskostnader för industriell krigsberedskap är för innevarande budgetår uppfört med 600 000 kronor.

Departementschefen, som tidigare behandlat frågan om anslagets benämning, förvaltning m. m., föreslår att anslaget för ändamålet uppföres med oförändrat belopp.

Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag och hemställer alltså,

att riksdagen må till *Armétygförvaltningen: Årskostnader för industriell krigsberedskap* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 600 000 kronor.

12:o) **Armétygförvaltningen: Engångskostnader för industriell krigsberedskap.** Sedan Kungl. Maj:t i årets statsverksproposition (bil. 6, punkt 7) föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Krigsmaterielverket: Engångskostnader för industriell krigsberedskap för budgetåret 1954/55 beräkna ett reservationsanslag av 4 000 000 kronor, har Kungl. Maj:t i förevarande proposition (punkt 11, s. 488 och 489) föreslagit riksdagen att till Armétygförvaltningen: Engångskostnader för industriell krigsberedskap för samma budgetår anvisa ett reservationsanslag av 4 000 000 kronor.

Anslaget till Krigsmaterielverket: Engångskostnader för industriell krigsberedskap är för innevarande budgetår uppfört med 7 000 000 kronor.

Krigsmaterielverket, som hemställt att anslaget skall utgå med oförändrat belopp, har i särskild promemoria, som tillställts utskottet, redogjort för hur anslaget avses skola utnyttjas.

Departementschefen, som tidigare behandlat frågan om anslagets benämning, förvaltning m. m., anser sig icke kunna föreslå anslag för här ifrågakvarande ändamål till högre belopp än det som preliminärt beräknats i årets statsverksproposition.

Utskottet, som icke har något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer,

att riksdagen må till *Armétygförvaltningen: Engångskostnader för industriell krigsberedskap* för budgetåret 1954/55 anvisa ett reservationsanslag av 4 000 000 kronor.

13:o) **Arméintendenturförvaltningen: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har i förevarande proposition (punkt 12, s. 489—492) föreslagit riksdagen att dels godkänna av departementschefen för arméintendenturförvaltningen förordad personalförteckning, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1954/55, dels fastställa av departementschefen förordad avlöningsstat för arméintendenturförvaltningen, att tillämpas under nämnda budgetår, dels ock till Arméintendenturförvaltningen: Avlöningar för samma budgetår anvisa ett förslagsanslag av 1 295 000 kronor.

För arméintendenturförvaltningen uppskattar departementschefen det sammanlagda personalbehovet till 210 befattningshavare, vartill kommer ett på verkets framtida förläggning beroende antal telefonister. Departementschefen räknar med överflyttning av 54 tjänstemän från krigsmaterielverkets avvecklingsorganisation, för vilka medel för budgetåret 1954/55 icke beräknas under arméintendenturförvaltningens avlöningsanslag. Personalförteckningen upptager 64 ordinarie befattningar, av vilka 3 på övergångsstat, samt 5 extra ordinarie befattningar i högre lönegrad än Ce 25. Ett antal ordinarie kontorsbiträden kan beräknas erhålla högre extra-ordinarie tjänst.

Antalet sakanslagsavlönade tjänstemän uppgår till 16.

En för närvarande på arméförvaltningens övergångsstat uppförd kansli-skrivarbefattning föres över till arméintendenturförvaltningens övergångsstat.

Beträffande de två övriga befattningar, som föreslås skola föras på verkets övergångsstat, må följande framhållas.

I skrivelse den 12 juni 1953 har försvarets civilförvaltning gjort viss framställning beträffande köksföreståndaren i Ca 17 vid signalregementet Lilly Wirsell och biträdande köksföreståndaren i Ca 14 vid samma regemente Mimmi Melander.

Båda är till följd av sjukdom tjänstlediga från innehavande befattningar, Wirsell sedan år 1950 och Melander sedan år 1951. En överflyttning till andra arbetsuppgifter har för båda bedömts nödvändig. Med hänsyn

till olägenheterna av att ifrågavarande befattningar under lång tid uppehålls med vikarier föreslår civilförvaltningen, att två extra ordinarie tjänster i 17 och 14 lönegraderna, avsedda för köksföreståndare respektive biträdande köksföreståndare, inrättas vid regementet, och att samtidigt föreskrives, att de ordinarie tjänsterna icke får återbesättas vid vakans.

Departementschefen föreslår, att på övergångsstat för arméintendenturförvaltningen uppföres en tjänst för köksföreståndare (Ca 17) och en för biträdande köksföreståndare (Ca 14). Departementschefen anser det emellertid icke möjligt att — utöver vad som skett i samband med prövningen av ämbetsverkets organisation — med anledning härav minska antalet biträden i reglerad befordringsgång. Frågan om inrättande av extra ordinarie tjänster för köksföreståndare och biträdande köksföreståndare vid signalregementet behandlas i propositionen angående vissa avlönings- m. fl. anslag under riksstatens fjärde huvudtitel.

Antalet förvaltningsarvoden beräknas till 6.

Utskottet, som under punkt 1 i det föregående godtagit beräkningen av personalbehovet för arméintendenturförvaltningen, har icke något att erinra mot den föreslagna personalförteckningen och den verkställda anslagsberäkningen.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må

a) fastställa följande personalförteckning för arméintendenturförvaltningen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1954/55:

Personalförteckning.

Tjänstemän på ordinarie stat.

Befattning (Beställning)	Lönegrad
1 souschef	Mp el. Cp 19
3 byråchefer	Ma 37
1 krigsråd	Ca 37
1 överfältveterinär	Ca 37
<i>Anm.</i> Löneställningen omprövas vid nuvarande innehavares avgång.	
1 byrådirektör	Ca 33
1 byrådirektör	Ca 31
2 förste byråsekreterare	Ca 29
3 byråintendenter	Ca 27
1 kamrerare	Ca 27
1 byråassistent	Ca 25
1 byråinspektör	Ca 25
1 byråsekreterare	Ca 25
1 förste kansliskrivare	Ca 17

Befattning (Beställning)	Lönegrad
2 kansliskrivare	Ca 15
3 kontorister	Ca 13
1 förste expeditionsvakt	Ca 12
14 kanslibiträden	Ca 11
2 expeditionsvakter	Ca 10
21 kontorsbiträden	Ca 8

Tjänstemän på övergångsstat.

1 köksföreståndare	Ca 17
1 kansliskrivare	Ca 15
1 biträdande köksföreståndare	Ca 14

Extra ordinarie tjänstemän i högre lönegrad än Ce 25.

1 förste byråingenjör	Ce 29
1 förste byråintendent	Ce 29
3 byråingenjörer	Ce 27

b) fastställa följande avlöningsstat för arméintendenturförvaltningen, att tillämpas under budgetåret 1954/55:

*Avlöningsstat.**Utgifter:*

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	390 000
2. Arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattningar, <i>förslagsvis</i>	150 000
3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	5 880
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	405 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	489 120
<u>Summa kronor</u>	<u>1 440 000</u>

Särskilda uppbördsmedel:

Pensionsmedel, <i>förslagsvis</i>	145 000
<u>Nettoutgift kronor</u>	<u>1 295 000</u>

c) till *Arméintendenturförvaltningen*: *Avlöningar* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 1 295 000 kronor.

14:o) **Arméintendenturförvaltningen: Omkostnader.** Kungl. Maj:t har i förevarande proposition (punkt 13, s. 492) föreslagit riksdagen att till *Arméintendenturförvaltningen*: *Omkostnader* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 200 000 kronor.

Departementschefen erinrar att han vid behandlingen av armétygförvaltningens motsvarande anslag förordat att kostnaderna för bränsle m. m. inom ämbetsbyggnaderna på Gärdet tills vidare bestrides av förevarande anslag, vilket jämväl bör tillgodoföras motsvarande uppbringningsmedel.

Vidare erinras om de synpunkter som framlagts i nyssberörda sammanhang.

Utskottet finner sig böra tillstyrka den verkställda anslagsberäkningen och hemställer alltså,

att riksdagen må till *Arméintendenturförvaltningen: Omkostnader* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 200 000 kronor.

15:o) **Marinförvaltningen: Avlöningar.** Sedan Kungl. Maj:t i årets statsverksproposition (bil. 6, punkt 13) föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Marinförvaltningen: Avlöningar för budgetåret 1954/55 beräkna ett förslagsanslag av 890 000 kronor, har Kungl. Maj:t i förevarande proposition (punkt 14, s. 493—496) föreslagit riksdagen att dels godkänna av departementschefen förordad personalförteckning för marinförvaltningen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1954/55, dels fastställa av departementschefen förordad avlöningsstat för marinförvaltningen, att tillämpas under nämnda budgetår, dels ock till Marinförvaltningen: Avlöningar för samma budgetår anvisa ett förslagsanslag av 6 640 000 kronor.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 890 000 kronor.

Den av departementschefen för marinförvaltningen förordade personalorganisationen omfattar sammanlagt 696 befattningshavare. Departementschefen räknar med att av angivna 696 befattningshavare tills vidare 119 avlönas från sakanslag.

I personalorganisationen ingår 7 befattningar, vilka avses skola överflyttas från krigsmaterielverket och för vilkas avlöning under budgetåret 1954/55 medel beräknats under anslaget till Krigsmaterielverkets avvecklingsorganisation: Avlöningar.

Personalförteckningen för ämbetsverket upptar 149 ordinarie tjänster och 70 extra ordinarie tjänster i 27 eller högre lönegrader.

Utöver de befattningar på övergångsstat, som redan under innevarande budgetår är uppförda på marinförvaltningens personalförteckning, bör enligt departementschefen på övergångsstat uppföras följande med ordinarie innehavare besatta befattningar, vilka föreslås skola indras eller ombildas till extra ordinarie, nämligen två revisorsbefattningar i Ca 25, en förrådsmanabefattning i Ca 11 och 2 expeditionsvaktsbefattningar i Ca 10.

Departementschefen föreslår, att följande icke-ordinarie tjänstemän i

27 eller högre lönegrader övergångsvis får bibehålla nuvarande lönegrads-placering, ehuru motsvarande tjänster i den nya organisationen är placerade i lägre lönegrader:

Föreslagen tjänst		Motsvarande tjänst innehas f. n. av	
Artilleribrans mekaniska sektion:			
Förste byråingenjör	Ca 29	Byrådirektör	Ce 31
Byråingenjör	Ca 27	Byrådirektör	Ce 31
Byråingenjör	Ce 25	Byråingenjör	Ce 27
Fartygsbyråns planeringssektion:			
Förste byråingenjör	Ca 29	Byrådirektör	Ce 31
Byråingenjör	Ca 27	Förste byråingenjör	Ce 29
Byråingenjör	Ce 25	Byråingenjör	Ce 27
Maskinbyråns maskinsektion:			
Byråingenjör	Ce 25	Byråingenjör	Ce 27

Under anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, beräknas tills vidare medel för 10 befattningsarvoden å vardera 780 kronor.

Utskottet vill framhålla, att den på marinförvaltningens personalförteckning för innevarande budgetår för chefen för vapenavdelningens artilleribrå uppförda beställningen för kommandörkapten av 1. graden eller överstelöjtnant synes böra bibehållas intill dess befattningen som chef för artilleribrå göres ordinarie och hållas vakant, så länge nuvarande innehavaren uppehåller berörda befattning. I anslutning härtill har utskottet i förslaget till personalförteckning upptagit i stället för 1 kommandörkapten av 1. graden eller överstelöjtnant 2 kommandörkapten av 1. graden eller överstelöjtnanter samt härtill fogat anmärkning av i det föregående angivet innehåll.

Utskottet, som under punkt 1 godtagit beräkningen av personalbehovet för marinförvaltningen, har i övrigt icke något att erinra mot den föreslagna personalförteckningen och den verkställda anslagsberäkningen.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må

a) fastställa följande personalförteckning för marinförvaltningen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1954/55:

Personalförteckning.

Tjänstemän på ordinarie stat.

Befattning (Beställning)	Lönegrad
1 souschef	Mp el. Cp 19
1 marinöverdirektör	Cp 17
1 marinöverintendent	Mo 15

Anm. Löneställningen omprövas vid nuvarande innehavares avgång.

Befattning (Beställning)	Lönegrad
1 inköpsdirektör	Cp 15
1 chef för vapenavdelningen	Mp el. Cp 15
2 byråchefer	Cp 13
1 verkstadsdirektör	Cp 13
1 amiralitetsråd	Ca 37
1 byråchef	Ca 37
2 kommandörkapten av 1. graden eller överste- löjtnanter	Ma 33
<i>Anm.</i> En av tjänsterna skall hållas vakant så länge nuvarande inne- havare uppehåller befattningen som chef för vapenavdelningens artilleri- byrå, dock längst intill dess nämnda befattning göres ordinarie.	
3 kommandörkapten av 2. graden eller majorer	Ma 30
3 kapten	Ma 27
1 kommandörkapten av 1. graden eller ma- rindirektör av 1. graden	Ma el. Ca 33
3 kommandörkapten av 1. graden eller överstelöjtnanter eller marindirektörer av 1. graden	Ma el. Ca 33
2 kommandörkapten av 2. graden eller majorer eller marindirektörer av 2. graden	Ma 30 el. Ca 31
2 byrådirektörer	Ca 33
9 byrådirektörer	Ca 31
9 förste byråingenjörer	Ca 29
<i>Anm.</i> Å 2 av ifrågavarande befattningar, avsedda en för artilleri- byråns mekaniska sektion och en för fartygsbyråns planeringssektion, må lön icke utgå, så länge hithörande göromål fullgöras av byrådirek- törer i Ce 31.	
2 förste byråsekreterare	Ca 29
18 byråingenjörer	Ca 27
<i>Anm.</i> Å 2 av ifrågavarande befattningar, avsedda en för artilleri- byråns mekaniska sektion och en för fartygsbyråns planeringssektion, må lön icke utgå, så länge hithörande göromål fullgöras av byrådirek- tör i Ce 31 resp. förste byråingenjör i Ce 29.	
2 byråingenjörer eller byråintendenter	Ca 27
1 byråintendent	Ca 27
1 driftingenjör	Ca 27
2 förste byråsekreterare	Ca 27
1 kamrerare	Ca 27
2 byråassistenter	Ca 25
14 byråingenjörer	Ca 25
2 kamrerare	Ca 25
2 assistenter	Ca 23
10 ingenjörer	Ca 23

Befattning (Beställning)	Lönegrad
1 förste kontorsskrivare	Ca 21
5 ingenjörer	Ca 21
4 kontorsskrivare	Ca 19
1 biblioteksassistent	Ca 15
3 kansliskrivare	Ca 15
6 kontorister	Ca 13
1 förste expeditionsvakt	Ca 12
6 kanslibiträden	Ca 11
22 kontorsbiträden	Ca 8

Tjänstemän på övergångsstat.

1 förste byråsekreterare	Ca 27
1 andre kemist	Ca 25
2 revisorer	Ca 25
1 förrådsman	Ca 11
3 expeditionsvakter	Ca 10

Extra ordinarie tjänstemän i högre lönegrad än Ce 25.

7 byråchefer	Cs 10
8 byrådirektörer	Ce 31

Anm. Tre av tjänsterna, avsedda 2 för artilleribrans mekaniska sektion och en för fartygsbyråns planeringssektion, skola vid nuvarande innehavares avgång indragas.

21 förste byråingenjörer	Ce 29
--------------------------------	-------

Anm. En av tjänsterna, avsedd för fartygsbyråns planeringssektion, skall vid nuvarande innehavares avgång indragas.

1 förste byråsekreterare	Ce 29
31 byråingenjörer	Ce 27

Anm. Tre av tjänsterna, avsedda en för artilleribrans mekaniska sektion, en för fartygsbyråns planeringssektion och en för maskinbyråns maskinsektion, skola vid nuvarande innehavares avgång ersättas med byråingenjörstjänster i Ce 25.

1 byråintendent	Ce 27
1 förste byråsekreterare	Ce 27

b) fastställa följande avlöningsstat för marinförvaltningen, att tillämpas under budgetåret 1954/55:

Avlöningsstat.

Utgifter:

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	1 550 000
2. Arvodet till pensionerad personal i arvodesbe- fattningar, <i>förslagsvis</i>	213 000

3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	7 800
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	2 700 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	2 369 200
	Summa kronor 6 840 000

Särskilda uppbördsmedel:

Pensionsmedel, <i>förslagsvis</i>	200 000
	Nettoutgift kronor 6 640 000

c) till *Marinförvaltningen*: *Avlöningar* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 6 640 000 kronor.

16:o) **Marinförvaltningen: Omkostnader.** Sedan Kungl. Maj:t i årets statsverksproposition (bil. 6, punkt 13) föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Marinförvaltningen*: *Omkostnader* för budgetåret 1954/55 beräkna ett förslagsanslag av 600 000 kronor, har Kungl. Maj:t i förevarande proposition (punkt 15, s. 496 och 497) föreslagit riksdagen att till samma ändamål för nämnda budgetår anvisa ett förslagsanslag av 600 000 kronor.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 600 000 kronor.

I årets statsverksproposition har vid behandlingen av anslaget *Marinen*: *Telefon m. m.* föreslagits, att kostnaderna för marinens fjärrskriftförbindelser i fortsättningen skall belasta nämnda anslag.

Kostnaderna för snabbtelefoner inom marinledningen bör enligt departementschefens mening belasta *marinförvaltningens* omkostnadsanslag, som föreslås skola uppföras med oförändrat belopp, 600 000 kronor.

Utskottet, som icke har något att erinra mot den gjorda anslagsberäkningen, hemställer,

att riksdagen må till *Marinförvaltningen*: *Omkostnader* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 600 000 kronor.

17:o) **Flygförvaltningen: Avlöningar.** Sedan Kungl. Maj:t i årets statsverksproposition (bil. 6, punkt 14) föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Flygförvaltningen*: *Avlöningar* för budgetåret 1954/55 beräkna ett förslagsanslag av 1 120 000 kronor, har Kungl. Maj:t i förevarande proposition (punkt 16, s. 497—500) föreslagit riksdagen att dels godkänna av departementschefen förordad personalförteckning för *flygförvaltningen*, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1954/55, dels fastställa av departementschefen förordad avlöningsstat för *flygförvaltningen*, att tillämpas under nämnda budgetår, dels ock till

Flygförvaltningen: Avlöningar för samma budgetår anvisa ett förslagsanslag av 10 750 000 kronor.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 1 120 000 kronor.

Den för flygförvaltningen förordade personalorganisationen omfattar sammanlagt 1 444 befattningshavare. Med hänsyn till bland annat den omfattande försöksverksamheten inom vissa organ inom flygförvaltningen anses personalen i något större utsträckning än inom övriga materielförvaltande verk böra avlönas från sakanslag. Departementschefen räknar med att av angivna 1 444 befattningshavare tills vidare 550 avlönas från sakanslag.

I personaluppsättningen ingår 3 tjänster, vilka avses skola överföras från krigsmaterielverket och för vilkas avlöning under budgetåret 1954/55 medel beräknats under anslaget till Krigsmaterielverkets avvecklingsorganisation: Avlöningar.

Departementschefen föreslår ordinariesättning av vissa civila tjänster. Personalförteckningen upptager — bortsett från en tjänst på övergångsstat — 230 ordinarie tjänster och 56 extra ordinarie tjänster i 27 eller högre lönegrader. Av nämnda tjänster avses tills vidare hållas vakanta en tjänst för flygöverdirektör i Cp 15 samt en tjänst för förste byråsekreterare i Ce 29, sistnämnda tjänst så länge sekreteraren och ombudsmannen på övergångsstat i Ca 29 kvarstår i tjänst.

En icke-ordinarie tjänsteman i 29 lönegraden å flygplanbyråns flygplansektion föreslås övergångsvis få bibehålla nuvarande lönegradsplacering, ehuru tjänsten i den nya organisationen är placerad i Ce 27.

Under anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, beräknas medel för 5 befattningsarvoden om vardera 780 kronor.

Utskottet, som under punkt 1 i det föregående godtagit beräkningen av personalbehovet för flygförvaltningen, har icke något att erinra mot den föreslagna personalförteckningen och den verkställda anslagsberäkningen.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må

a) fastställa följande personalförteckning för flygförvaltningen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1954/55:

Personalförteckning.

Tjänstemän på ordinarie stat.

Befattning (Beställning)	Lönegrad
1 souschef	Mp el. Cp 19
1 överste	Mp 15
2 avdelningschefer	Cp 15
1 flygöverdirektör	Cp 15

Anm. Tjänsten skall tills vidare hållas vakant.

Befattning (Beställning)	Lönegrad
1 inköpsdirektör	Cp 15
1 byråchef	Mp el. Cp 14
1 byråchef	Cp 13
2 byråchefer	Cp 10
1 överingenjör	Cp 10
2 byråchefer	Ma el. Ca 37
1 överste i intendenturbefattning	Ma 37
1 chef för försökscentralen	Ma el. Ca 33
1 överstelöjtnant eller flygdirektör av 1. graden	Ma el. Ca 33
2 majorer eller kommendörkapten av 2. graden	Ma 30
3 byråchefer	Ca 37
1 chef för centralplaneringen	Ca 37
1 krigsråd	Ca 37
2 armé-, marin- eller flygdirektörer av 1. graden eller byrådirektörer	Ca 33
1 byrådirektör	Ca 33
19 byrådirektörer	Ca 31
17 förste byråingenjörer	Ca 29
4 förste byråintendenter	Ca 29
23 byråingenjörer	Ca 27
8 byråintendenter	Ca 27
2 förste byråsekreterare	Ca 27
2 kamrerare	Ca 27
8 byråassistenter	Ca 25
26 byråingenjörer	Ca 25
1 byråinspektör	Ca 25
1 revisor	Ca 25
6 assistenter	Ca 23
19 ingenjörer	Ca 23
2 assistenter	Ca 21
1 faktor	Ca 21
2 förste kontorsskrivare	Ca 21
10 ingenjörer	Ca 21
6 kontorsskrivare	Ca 19
1 förrådsmästare	Ca 17
3 förste kansliskrivare	Ca 17
1 fotograf	Ca 16
3 kansliskrivare	Ca 15
1 förrådsförmän	Ca 13
9 kontorister	Ca 13
1 förste expeditionsvakt	Ca 12

Befattning (Beställning)	Lönegrad
16 kanslibiträden	Ca 11
12 kontorsbiträden	Ca 8

Tjänsteman på övergångsstat.

1 sekreterare och ombudsman	Ca 29
-----------------------------------	-------

Extra ordinarie tjänstemän i högre lönegrad än Ce 25.

2 byråchefer	Cs 10
5 byrådirektörer	Ce 31
16 förste byråingenjörer	Ce 29

Anm. En av tjänsterna, avsedd för flygplanbyråns flygplansektion, skall vid nuvarande innehavarens avgång ersättas med byråingenjörstjänst i Ce 27.

1 förste byråsekreterare	Ce 29
--------------------------------	-------

Anm. Tjänsten skall hållas vakant, så länge sekreteraren och ombudsmannen på övergångsstat i Ca 29 kvarstår i tjänst.

29 byråingenjörer	Ce 27
1 byråintendent	Ce 27
1 driftingenjör	Ce 27
1 förste byråsekreterare	Ce 27

b) fastställa följande avlöningsstat för flygförvaltningen, att tillämpas under budgetåret 1954/55:

Avlöningsstat.

Utgifter:

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	2 400 000
2. Avlöningar till pensionerad personal i arvodesbefattningar, <i>förslagsvis</i>	123 000
3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	3 900
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	4 553 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	3 785 100
Summa kronor	10 865 000

Särskilda uppbördsmedel:

Pensionsmedel, <i>förslagsvis</i>	115 000
Nettoutgift kronor	10 750 000

c) till *Flygförvaltningen*: *Avlöningar* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 10 750 000 kronor.

18:o) **Flygförvaltningen: Omkostnader.** Sedan Kungl. Maj:t i årets statsverksproposition (bil. 6, punkt 14) föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Flygförvaltningen: Omkostnader för budgetåret 1954/55 beräkna ett förslagsanslag av 750 000 kronor, har Kungl. Maj:t i förevarande proposition (punkt 17, s. 501 och 502) föreslagit riksdagen att till samma ändamål för nämnda budgetår anvisa ett förslagsanslag av 800 000 kronor.

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 750 000 kronor.

Flygförvaltningen har yrkat, att anslaget höjes med 117 000 kronor.

Med hänsyn till bland annat att förevarande anslag för innevarande budgetår uppräknades med 150 000 kronor anser departementschefen sig icke kunna tillstyrka ytterligare anslagsökning med mera än 50 000 kronor. Beloppet bör — framhåller departementschefen — i första hand disponeras för att bestrida sådana kostnader, som för närvarande oriktigt bokföres på sakanslag.

Utskottet biträder Kungl. Maj:ts förslag och hemställer alltså,

att riksdagen må till *Flygförvaltningen: Omkostnader* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 800 000 kronor.

19:o) **Försvarets förvaltningsdirektion: Avlöningar.** Kungl. Maj:t har i förevarande proposition (punkt 18, s. 502 och 503) föreslagit riksdagen att dels godkänna av departementschefen för försvarets förvaltningsdirektion förordad personalförteckning, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1954/55, dels fastställa av departementschefen förordad avlöningsstat för försvarets förvaltningsdirektion, att tillämpas under nämnda budgetår, dels ock till Försvarets förvaltningsdirektion: Avlöningar för samma budgetår anvisa ett förslagsanslag av 135 000 kronor.

Då departementschefen anser sig sakna anledning att räkna med annat än att ett antal av tjänsterna tillsättes först sedan en del av budgetåret 1954/55 förflutit, räknas anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal icke till fullt belopp. Departementschefen uttalar att ifrågakommande arvoden till ledamöter av direktionen bör utgå från anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, under det att kostnader för anlitande av sakkunniga eller eljest expertis utifrån till begränsat belopp bör få bestridas från förenämnda anslagspost till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal.

I avsaknad av säkra beräkningsgrunder uppskattar departementschefen för nästkommande budgetår arvodeskostnaderna till förslagsvis 10 000 kronor och kostnaderna för sakkunniga till högst 15 000 kronor.

Utskottet, som erinrar om vad utskottet under punkt 1 i det föregående anført beträffande det beräknade personalbehovet för försvarets förvaltningsdirektion, tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må

a) fastställa följande personalförteckning för försvarets förvaltningsdirektion, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1954/55:

Personalförteckning.

Tjänsteman på ordinarie stat.

Befattning	Lönegrad
1 kanslidirektör	Cp el. Cr 16

Extra ordinarie tjänstemän i högre lönegrad än Ce 25.

1 byrådirektör	Ce 33
2 förste byråsekreterare eller förste byråingenjörer	Ce 29

b) fastställa följande avlöningsstat för försvarets förvaltningsdirektion, att tillämpas under budgetåret 1954/55:

Avlöningsstat.

Utgifter:

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> ...	23 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	10 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	65 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	37 000
	<hr/>
	Summa kronor 135 000

c) till *Försvarets förvaltningsdirektion*: Avlöningar för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 135 000 kronor.

20:o) **Försvarets förvaltningsdirektion: Omkostnader.** Kungl. Maj:t har i förevarande proposition (punkt 19, s. 503) föreslagit riksdagen att till Försvarets förvaltningsdirektion: Omkostnader för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 20 000 kronor.

Departementschefen framhåller att, då frågan om försvarets förvaltningsdirektionens lokala förläggning icke är avgjord samt verksamhetens omfattning under budgetåret 1954/55 icke för närvarande låter sig bedöma med någon större grad av säkerhet, uppskattningen av direktionens behov av medel under omkostnadsanslaget nödvändigtvis måste bli i hög grad oviss.

Utskottet, som finner den verkställda anslagsberäkningen godtagbar, hemställer,

att riksdagen må till *Försvarets förvaltningsdirektion: Omkostnader* för budgetåret 1954/55 anvisa ett förslagsanslag av 20 000 kronor.

Stockholm den 18 maj 1954.

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet ha närvarit

från första kammaren: herrar Gustaf Karlsson, Ohlon, Iwar Andersson, Leander, Näsström, Pålsson, Hesselbom, Sundelin, Einar Persson, fru Lindström, herrar Birger Andersson, Boman, Edvin Thun, Lundgren och Bengtson; samt

från andra kammaren: herrar Skoglund i Doverstorp, Ward, Malmborg i Skövde, Andersson i Malmö, Ståhl, Lindholm, Åkerström, Staxäng, fröken Elmén, herrar Johansson i Mysinge, Thapper, Nihlfors, Karlsson i Olofström, Almgren och Svensson i Stenkyrka.

RESERVATIONER

1) vid *punkten 1* (Principer och organisation).

a) av herr *Lundgren*, som ansett, att utskottet bort förorda, att souschefstjänsterna i armétyg- och arméintendenturförvaltningarna skall vara rent militära och att därför det stycke i utskottets yttrande på s. 97, som börjar med orden »Utskottet delar» och slutar med orden »vederbörande tillhör», bort ha följande lydelse:

»Utskottet delar departementschefens mening att en översyn erfordras rörande ställning och uppgifter för *personalkårerna* inom tyg- och intendenturförvaltningstjänsten. Utskottet förutsätter, att en sådan översyn bedrivs med all skyndsamhet. Chefskapet över de militära personalkårerna bör givetvis utövas av en militär beställningshavare, därvid såsom chefer för fälttygkåren och intendenturkåren eller dessas eventuella motsvarigheter generalfälttygmästaren respektive generalintendenten — liksom för närvarande är fallet — torde få anses självskrivna. Då nämnda båda befattningshavare även avses skola vara souschefer för armétygför-

valtningen respektive arméintendenturförvaltningen och då det måste anses vara av största vikt att dessa båda souschefer besitter ingående militära insikter, anser utskottet att deras tjänster bör i vederbörlig personalförteckning upptagas såsom rent militära, alltså i lönegrad Mp 19.»

b) av herr *Lundgren*, som ansett att den mening i andra stycket i utskottets yttrande på s. 98, som börjar med orden »Enligt utskottets» och slutar med orden »sig gällande», bort utgå.

c) av herrar *Ohlon*, *Lundgren*, *Ståhl* och fröken *Elmén*, vilka ansett att utskottet bort tillstyrka motionen II: 667 och att därför

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 98, som börjar med orden »Beträffande lönesättningen» och slutar med orden »ifrågavarande översyn», bort ha följande lydelse:

»Beträffande lönesättningen för ifrågavarande förvaltningars chefstjänstemän kan utskottet ansluta sig till Kungl. Maj:ts förslag utom vad angår de i motionen II: 667 avsedda byråchefstjänsterna. På i motionen anförda skäl och då det måste anses vara av alldeles särskild betydelse att redan från och med omorganisationens genomförande erhålla högt kvalificerade innehavare av ifrågavarande, för utvecklingen på krigsmaterielområdet betydelsefulla tjänster, får utskottet tillstyrka bifall till sistnämnda motion.»

dels ock utskottets hemställan under I. bort ha följande lydelse:

»I. beträffande lönesättningen för ifrågavarande ämbetsverks chefstjänstemän, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionen II: 667, godkänna vad utskottet anförts;»

d) av herrar *Skoglund* i Doverstorp och *Staxäng* beträffande löneställningen för i motionen II: 667 avsedda chefstjänster.

e) av herrar *Ohlon*, *Boman*, *Lundgren*, *Skoglund* i Doverstorp, *Malmborg* i Skövde, *Ståhl*, *Staxäng* och fröken *Elmén*, vilka ansett att utskottet bort tillstyrka motionen II: 666 och att därför

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 98, som börjar med orden »Utskottet delar» och slutar med orden »andra ämbetsverk», bort ha följande lydelse:

»Även om utskottet delar den av departementschefen uttalade uppfattningen, att befogenhet för myndigheterna att på vissa villkor å viss befattning placera tjänsteman i en lägre eller en högre lönegrad inom vederbörlig lönegradsserie än den för befattningen normala skulle innebära ett avsteg från gällande principer för det nuvarande lönegradssystemets uppbyggnad och alltså icke kan förorda att så får ske, finner utskottet det däremot icke strida mot eljest tillämpade grundsatser att å verkens personal-

förteckningar upptaga tjänst i två eller flera alternativa lönegrader. Tvärtom finner utskottet att en sådan anordning — som för övrigt redan i icke ringa utsträckning tillämpas — ofta är ändamålsenlig och ägnad att underlätta kontinuiteten i arbetet. Utskottet får därför tillstyrka bifall till motionen II: 666, vari hemställts, att de i propositionen föreslagna befattningarna för major eller kommandörkapten av 2. graden skola göras alternativa för major eller överstelöjtnant respektive kommandörkapten av 2. eller 1. graden.»

dels ock utskottets hemställan under II. bort ha följande lydelse:

»II. i fråga om inrättande av tjänster i alternativa lönegrader och därmed sammanhängande spörsmål, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionen II: 666, godkänna vad utskottet anfört;»

f) av herr *Hesselbom*.

2) vid *punkten 8* (Armétygförvaltningen: Avlöningar) av herrar *Ohlon, Lundgren, Ståhl* och fröken *Elmén*, vilka ansett att under förutsättning av bifall till reservationen under 1 c)

dels utskottets yttrande bort ha följande lydelse:

»*Utskottet* har intet annat att erinra mot vad som föreslagits under förevarande punkt än som framgår av punkt 1 i det föregående. Där förordade ändrade lönegradsplaceringar torde icke vara av sådan omfattning, att de påverkar anslagsberäkningen.»

dels ock utskottets hemställan under a) bort ha följande lydelse:

»a) fastställa i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 5 mars 1954 för armétygförvaltningen förordad personalförteckning med de ändringar, som föranledes av vad i det föregående anförts, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1954/55;»

3) vid *punkten 13* (Arméintendenturförvaltningen: Avlöningar) av herr *Lundgren*, som ansett att under förutsättning av bifall till reservationen under 1 a)

dels utskottets yttrande bort ha följande lydelse:

»*Utskottet*, som under punkt 1 i det föregående godtagit beräkningen av personalbehovet för arméintendenturförvaltningen, har intet att erinra mot den verkställda anslagsberäkningen och intet annat att anföra beträffande den föreslagna personalförteckningen än som följer av vad under punkt 1 i det föregående andragits i fråga om souschefstjänstens lönegradsbeteckning.»

dels ock utskottets hemställan under a) bort ha följande lydelse:

»a) fastställa i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 5 mars 1954 för arméintendenturförvaltningen förordad

personalförteckning, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1954/55, dock att befattningen såsom souschef bör uppföras i lönegrad Mp 19.»

4) vid *punkten 15* (Marinförvaltningen: Avlöningar) av herrar *Ohlon, Boman, Lundgren, Skoglund* i Doverstorp, *Malmborg* i Skövde, *Ståhl, Stax-äng* och fröken *Elmén*, vilka ansett att under förutsättning av bifall till reservationerna under 1 c) resp. 1 e)

dels andra stycket i utskottets yttrande bort ha följande lydelse:

»*Utskottet* har i övrigt intet annat att erinra mot vad som föreslagits under förevarande punkt än vad som framgår av punkt 1 i det föregående. Där förordade ändrade lönegradsplaceringar torde icke vara av sådan omfattning, att de påverkar anslagsberäkningen.»

dels ock utskottets hemställan under a) bort ha följande lydelse:

»a) fastställa i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 5 mars 1954 för marinförvaltningen förordad personalförteckning med de ändringar, som föranledes av vad i det föregående anförts, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1954/55.»

5) vid *punkten 17* (Flygförvaltningen: Avlöningar) av herrar *Ohlon, Boman, Lundgren, Skoglund* i Doverstorp, *Malmborg* i Skövde, *Ståhl, Stax-äng* och fröken *Elmén*, vilka ansett att under förutsättning av bifall till reservationerna under 1 c) resp. 1 e)

dels utskottets yttrande bort ha följande lydelse:

»*Utskottet* har intet annat att erinra mot vad som föreslagits under förevarande punkt än vad som framgår av punkt 1 i det föregående. Där förordade ändrade lönegradsplaceringar torde icke vara av sådan omfattning, att de påverkar anslagsberäkningen.»

dels ock utskottets hemställan under a) bort ha följande lydelse:

»a) fastställa i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 5 mars 1954 för flygförvaltningen förordad personalförteckning med de ändringar, som föranledes av vad i det föregående anförts, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1954/55.»